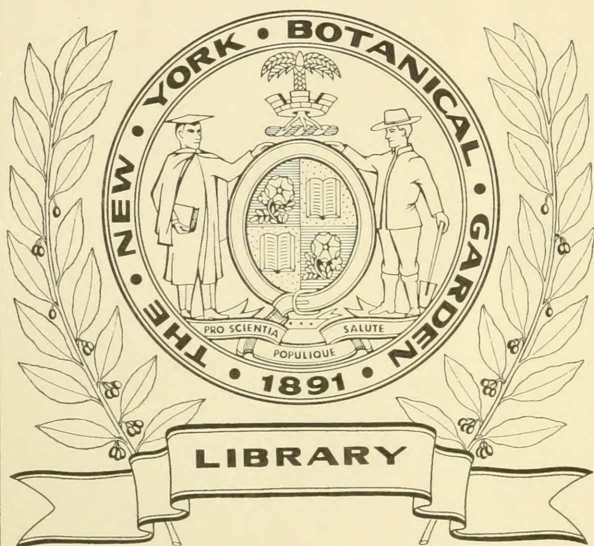

THE NEW YORK • BOTANICAL GARDEN
PRO SCIENTIA
SALUTE
POPULIQUE
1891
LIBRARY

ANTWERPSCHE

ANALYTISCHE FLORA

INHOUDENDE

de beschryving van alle Planten, welke in de provincie Antwerpen, in de vrye natuer, groeijen of er algemeen gekweekt worden.

DOOR

HENRI VAN HEURCK EN **J. I. DE BEUCKER,**

PROFESSORS IN PLANTENKUNDE.

EERSTE DEEL.

ANTWERPEN,

Drukkery der weduwe Jos. Van Ishoven.

1861.

ANTWERPSCHE

ANALYTISCHE FLORA.

Aen de vereischten der wet is voldaen.

ANTWERPSCHE
ANALYTISCHE FLORA

INHOUDENDE

de beschryving van alle Planten, welke in de provincie Antwerpen, in de vrye natuer, groeijen of er algemeen gekweekt worden.

DOOR

HENRI VAN HEURCK EN **J. I. DE BEUCKER,**

Professor in de Plantenkunde en Onder-Voorzitter van het ANTWERPSCH KRUIDKUNDIG GENOOTSCHAP. Eere-lid der Koninglyke Maetschappy LINNEUS te Brussel, Briefwisselend-lid der WETENSCHAPPELYKE VEREENIGING van Antwerpen, Eere-lid van het BOOMTEELKUNDIG GENOOTSCHAP te Leuven, lid van verdiensten van het vlaemsch Leesgenootschap « NUT EN ONDERWYS », te Leuven, werkend-lid van verschillende Bloemteelkundige, Kruid-, Tuin- en Landbouwkundige Genootschappen, enz., enz.

Professor en Bestierder van het ANTWERPSCH KRUIDKUNDIG GENOOTSCHAP. Bestuer-lid der Koninglyke Maetschappy van BLOEMTEELKUNDE te Antwerpen, lid van verdiensten van het Koninglyk Zoologisch genootschap « NATURA ARTIS MAGISTRA » te Amsterdam en van het vlaemsch Leesgenootschap NUT EN ONDERWYS te Leuven, Redaktie-lid der Landbouwers-vergadering van het noorden, Eere- en werkend-lid van verscheidene wetenschappelyke Kruid-, Tuin-, Land-, Bloemteelkundige en vlaemsch letterkundige Genootschappen, enz.

EERSTE DEEL.

ANTWERPEN,

Drukkery der weduwe Jos. Van Ishoven.

1861.

God gebood dat de aerde zou voortbrengen allerlei kruiden en boomen.
GENES. I. 11.

O Heere! hoe heerlyk zyn uwe werken, Gy hebt alles met wysheid geschikt. Ps. CIII. v. 24.

Heere! de aerde is vol van uwe goedertierenheid.
Ps. CXIX. v. 64.

Den Heere

M. MARTENS,

Hoogleeraer van Plantenkunde en Scheikunde,

by de Katholyke Hoogeschool te Leuven,

Lid der Koninglyke Akademiën van Wetenschappen en Geneeskunde van België,

TEN BEWYZE VAN WARE HOOGACHTING EN ERKENTENIS OPGEDRAGEN.

VOORWOORD.

Toen wy in 1857, ons kosteloos Zondags Plant-, Tuin- en Landbouwkundig onderwys instelden, beöogden wy niets dan onze te lang verwaerloosde wetenschap die (men mag het melden), by het mindere volk, in onze kunstryke stad en in hare landbouw-omstreken, zoo verdrongen werd, in het vlaemsch herinterigten. En waerdoor werd de wetenschap verdrongen? door de miskenning onzer moedertael. De tael van onze landgenooten werd in deze wetenschap, zoo als in alle vakken dezer tyden, miskend; de geringere standen, de tuiniers, moesten in deze wetenschap ten achter blyven, en dit by gebrek aen kennis van vreemde talen. Van den minsten planten-catalogus, beschryving of deskundige verhandeling tot uitgebreider schriften toe, allen zyn opgesteld of worden in het fransch aen het volk verkondigd. De vreemde zoon kan deel nemen aen de gunst der geleerden, even als die, welke door den welstand hunner ouderen, vreemde talen hebben kunnen aenleeren, terwyl aen onze tuiniers en burgerskinderen, de onderwyzing in hunne tael word ontzegd (1). De vreemdeling wordt geöefend, en ons eigen volk wordt onverschillig aen zichzelven overgelaten.

Dit konden wy niet langer dulden, en hoe gebrekkig wy in den beginne dan ook onze lessen gaven, waren wy toch met moed en iever bezield. De eerste oproep, dien wy deden om onze lessen te komen bywoonen, werd dan ook gunstig, door een groot getal aenhoorders, beantwoord. Wy

---

(1) Toen de Nederlanders vereenigd waren onder de regering van koning Willem I, werden er in onzen stads Kruidtuin kostelooze lessen in 't Nederduitsch gegeven; de tuiniers konden aen deze nuttige leeringen deel nemen. Thans worden de lessen in 't fransch gegeven, welke tael onze tuiniers niet magtig zyn.

voerden het woord niet alleen tot tuiniers en landbouwers, maer tot leerzuchtige (1) plantenminnaers uit alle standen. Dit bewys van liefde tot de kunst, die men alsdan deed blyken, gaf ons by innige voldoening, een krachtigen moed tot volherding.

Wy gingen voort met het geven van lessen en onze aenhoorders vermeerderden ook gestadig, en op verzoek van een tachtigtal onzer leerlingen, stichtteden wy het jaer nadien, dus in 1858, ons thans zoo bloeijend Kruidkundig Genootschap.

Behalve in eenige wintermaenden, gaven wy geheel het jaer door onderwyzingen en menigmael deden wy kruidkundige wandelingen, ten einde onze leerlingen en aenhoorders met de kruiden van onzen vaderlandschen bodem bekend te maken, om alzoo de planten, welke door de hand des Scheppers aen onzen vlaemschen grond zyn gegeven, welke wy dagelyks zien en by de wandeling met de voeten trappen, en deels voor hare deugden of deels voor hare gevaerlyke eigenschappen moeten kennen en waernemen, het eerst en bovenal te leeren waerdeeren.

Doch om dit groote werk met vrucht te ondernemen, om onze leerlingen met onze vaderlandsche gewassen bekend te maken, dienden wy goede beschryvingen dezer planten te bezitten en deze ontbreken ons geheel. Wy zouden moeten beschaemd worden het te melden, doch het verzwygen kunnen wy ook niet. Na de laetste uitgaef van den roemwaerdigen kruidboek van Rembertus Dodoens (2), die by Moretus te Antwerpen in 1644 is gedrukt; na de uitgaef van dit uitzonderlyk en groot werk, en die van den kundigen priester Van Sterbeeck, verschenen in 1654 en 1682, welke handelen, het eene over de kampernoeliën en het andere over de oranje-boomen, is er *geen* vlaemsch plantenkundig boek meer over onze Antwerpsche kruiden gedrukt, en al is

(1) Vele onder onze aenhoorders betuigden niettegenstaende zy de fransche tael magtig zyn, zy toch de kruidkundige onderwyzingen in nederduitsch gegeven. beter verstaen, om reden onze tael toelaet alle de kruidkundige benamingen zoo gemakkelyk er in uittedrukken, terwyl om diezelfde lessen in het fransch te verstaen, men by deze zeer goed grieksch en latyn moet kennen, in welke talen de technische namen tusschen den franschen uitleg worden medegedeeld.

(2) *Dodoens* of *Dodonæus*.

Dodonæus kruidboek nog zoo kundig en wonderwel voor zynen tyd, kan het vandaeg aen de gevorderde leer (dank zy de kundige nalatenschap onzer voorvaderen) niet meer voldoen.

Vier verschillende in het fransch geschrevene werken, zyn er in de laetste jaren over onze Antwerpsche en Kempische kruiden verschenen, deze zyn :

1° *Catalogue des plantes du département des deux Nèthes*, par Dekin 1802 en 1803.

Deze uitgaef is ten regte catalogus genoemd; zy heeft ook geene andere waerde dan eene enkele naemlyst van planten, zonder eenige aenduiding of beschryving te zyn.

2° *Relation d'une promenade botanique faite dans la Campine, au mois de Juillet* 1832, par J. Kickx. (Brussel 1833.)

Dees klein schrift bevat zeer goede inlichtingen, doch levert geene aenwyzingen om de planten te leeren kennen.

3° *Flore de la province d'Anvers*, par Van Beneden et Teurlinckx, in den *Dictionnaire Géographique de la province d'Anvers*, par Ph. Van Der Maelen, (Brussel 1834.)

Dees kortbondig schrift is enkelyk een kundig samengestelde naemlyst van een groot deel der planten onzer provincie, het houdt geene aenduidingen in.

4° *Prodrome de la flore des environs d'Anvers et d'une partie de la Campine*, par G. Constant Van Haesendonck, in de *Annales de la Société de Médecine d'Anvers* (1841.)

Dees laetste is nog het beste werkje, hetwelk tot hiertoe over de Flora van Antwerpen is uitgegeven; 1010 planten zyn er met hunne groeiplaetsen in aengeduid en volgens Linneus stelsel gerangschikt. Wel is waer dat deze uitgaef geene beschryving der planten-kenteekens aenduidt, zoo dat de leerling niet in staet is hiermede zyne gevondene plant dadelyk te herkennen, houdt dit werkje nogthans zeer goede aenduidingen der groeijingsplaetsen in en het doet zien dat M. Van Haesendonck, onze inlandsche kruiden zeer goed kende en dat hy ievervolle en nauwkeurige onderzoekingen op de plaetsen zelven moet gedaen hebben.

Alle de voorhanden zynde werkjes waren dus niet toereikend, om aen den wensch der leerende en byzonder aen de vlaemsche jongelingschap te voldoen.

Wederom hebben wy die taek op ons genomen, om die ledigte zoo waerdig mogelyk aentevullen (1), doch voor zulk een werk van kunst hadden wy wyze teregtwyzingen en goeden onderstand noodig; dank aen onze edelmoedige en meer gevorderde kunstgenooten, die welwillend en onbaetzuchtig ons de hulpzame hand leenden, zyn wy in onze pooging eenigzins gelukt.

Wy zyn er fier op het te melden, niemand van deskundigen welke wy de hulp of onderrigting afvroegen, heeft ons deze geweigerd. Wy betuigen dus onzen hartelyken en welgemeenden dank aen de heeren F. Crepin van Rochefort, Abt. Eug. Coemans, Fenninger, Kickx en Scheidweiler van Gent, Abt. Strail van Magnée, doktor Van Haesendonck van Tongerloo, Pastor Melis te Kemseke, A. Wesmael van Vilvoorde, doktor Westendorp van Dendermonde, Martinis van Obourg, P. Bellynck van Namen, Prof. Morren van Luik, Advokaet Baguet van Leuven, De Vos van Aerschot, Prof. Decaisne van Parys, Boreau van Angers, J. Baker van Thirsk (Enland), en doktor Wirtgen Prof. te Coblentz (2). Mogt dan die pooging iets bydragen tot de kennis onzer vaderlandsche kruiden. Wel is waer de studenten voor de kennis in de geneeskunde of van apotheker kunnen fransch en zouden zich met vreemde boeken kunnen behelpen, maer toch zyn zy nog geene geheel verbasterde jongelingen; zy verstaen toch ook, en mogelyk nog wel beter, onze volkstael.

Mogten wy dan zien, dat onze geringe arbeid, zoo wel tot behulp van geleerden als van tuiniers werd aengenomen, wy zouden ons ruimschoots beloond vinden.

De Schryvers.

---

(1) Sedert 1848 hebben wy jaerlyks onze planten ter plaetse in het wilde waergenomen en onderzocht.

(2) Zie verder de lyst onzer kundige ondersteuners.

LYST DER KRUIDKUNDIGEN

welke op ons verzoek welwillend inlichtingen voor ons werk hebben gegeven.

Crepin (Francis), kruidkundige te Rochefort, schryver van de *Manuel de la Flore de Belgique.* Wy betuigen onzen hartelyken dank aen onzen geleerden vriend, zoo wel voor het zenden van gedroogde kruiden en het geven van inlichtingen, als voor de kunstbroederlyke gezelligheid, waermede hy ons heeft begeleid op de kruidkundige wandelingen, welke wy in Ardennen deden. Naermate zyn werk gedrukt werd, heeft hy ons de bladzyden gezonden, waeruit wy ook groot voordeel hebben getrokken.

Gautier (de eerwaerde Heer Victor, S. J.) Deze kundige Heer, die altyd tevreden is een ander dienst te kunnen bewyzen, was mede onze eerste inleider in het ryk van Flora, en tot hiertoe hebben wy altyd zyne vriendschappelyke inlichtingen genoten. Wy zyn hem dus ook meermalen onzen dank verschuldigd, en wel byzonder voor zyne goede mededeeling over planten, welke hy op verscheidene plaetsen van België en byzonder rond Antwerpen gevonden heeft.

Lodewyckx (Hubertus), apotheker te Antwerpen. Hy, die de gewoone gezel onzer kruidkundige wandelingen was, duide ons menigmael, door zyne omvattende kennissen in de plantenkunde de groeijingsplaetsen van verscheidene gewassen aen, en ondersteunde ons volgaerne in onze pooging.

Martens (Edward), doktor in geneeskunde en natuerlyke wetenschappen, te Leuven. Wat zyn wy niet verpligt aen dezen geleerden doch ootmoedigen vriend? Hy hielp ons in de moeijelyke taek, deed het overzigt der proeven van dees werk en wees ons verscheidene verbeteringen aen.

Aenhoudende navorscher van de diepste geheimen der natuer, heeft hy eene grondige en verhevene kennis in het plantenryk bekomen, en wel byzonder in het zoo moeijelyk te kennen, onzigtbaer bloeijend, planten-geslacht *(cryptogamæ.)* Dit moeijelyk gedeelte van onze Flora heeft hy dan ook welwillend opgesteld. Wy betuigen onzen in de wetenschap zoo befaemden ondersteuner hiervoor onzen broederlyken dank.

Reusens (de eerwaerde Heer Edmond), bibliothekaris der katholyke Hoogschool van Leuven. Deze hooggeleerde man heeft het aendenken van onze Antwerpsche Flora bewaerd, en weet dat hy een zoon des volks uit hare landbouwryke omstreken is. Niettegenstaende hy zeer mededeelend van aerd is, heeft die beweegreden, de herinnering aen zynen geboortegrond, hem nog meer aengespoord om ons in onze pooging te ondersteunen. Men kan opmerken in ons werk, even als in dat van den heer Crepin, welk groot getal zeldzame planten hy ontdekt heeft; menigmael vergezelde hy ons op de kruidkundige wandelingen, en bleef voortdurend ons belangryke inlichtingen mededeelen. Ook was hy de eerste dien in onze provincie de *Ranunculus ololeucos* en de *Sanguisorba officinalis* ontdekte.

Van Haesendonck (Constantin) Doktor in de geneeskunde te Tongerloo.

Behulpzaem als een rechtschapen vlaemsch kunstgenoot, heeft hy ons zoo veel mogelyk ondersteund — en wel byzonder door een handschrift, aenduidende menigvuldige groeijingsplaetsen van planten, welke hy na de uitgaef van zynen *Prodrome* ontdekt heeft. Menigmael zond hy ons zyne gevondene kruiden, en deed ook zyne spyt kennen dat hy zynen *Prodrome* in eene voor onze Antwerpsche landgenooten vreemde tael had uitgegeven; hy moedigde ons aen in de uitgaef onzer in het vlaemsch opgestelde Antwerpsche Flora.

Wesmael (Alfred), Leeraer van Plantenkunde, in de Koninglyke hofbouwschool te Vilvoorden.

Deze jonge doch ievervolle plantenkenner, met wien een onzer, de heer Van Heurck, de *Prodrome de la Flore du Brabant* uitgaf, bewees ons, in onze opgenomene taek, menigvuldige diensten, door het aenduiden van planten die hy in onze provincie ontwaerd had, en naermate hy er weder andere ontdekte, deed hy ons deze onmiddelyk geworden.

Vergeten wy de heeren **Celis** en **Lauwers** niet, die zoo dikwerf ons hunne gevondene planten kwamen mededeelen.

Aen alle deze genoemde heeren betuigen wy, in naem der wetenschap, onzen welgemeenden en kunstbroederlyken dank.

TER GEDACHTENIS

VAN DEN HEERE

GODEFR. ANT. MARÉE,

in leven Doktor in de Geneeskunde en Burgemeester van Borgerhout,

aldaer overleden, in 1853, in den ouderdom van 59 jaren.

Aen hem, onzen te vroeg verloren plantenkundigen boezemvriend, die mede van in 1845 als eerste geleider van een onzer, den heer De Beucker in de wegen van Flora's wetenschap leerde wandelen; van u vriend! behouden wy de zalige herinnering uwer vriendschappelyke en kennisvolle inlichtingen.

Werken, van welke gebruik is gemaakt voor het opstellen dezer Flora.

COSSON et GERMAIN. Flore analytique et descriptive des environs de Paris. Paris 1845, 2 vol. in 8°.

Idem. Atlas de la Flore des environs de Paris. Paris 1845, 1 vol. in 8°.

Idem. Synopsis de la Flore, etc. Paris 1859, 1 vol. in 16°.

BOREAU. Flore du centre de la France et du Bassin de la Loire, Paris 1857, 2 vol. in 8°.

LEJEUNE et COURTOIS. Compendium Floræ Belgicæ, Leodii 1828-1831, Verviæ 1836, 3 vol. in 8°.

MATHIEU. Flore Générale de Belgique 1849, 2 vol. in 8°.

CREPIN. Manuel de la Flore de Belgique, in 8° Bruxelles, 1860.

Idem. Note sur quelques plantes rares ou critiques de la Belgique; Bruxelles 1859, 1e Fase in 8°.

KICKX. Relation d'une promenade botanique, fait dans la Campine ou mois de Juillet 1832, Bruxelles 1833, broch. in 8°.

VAN HAESENDONCK. Prodrome de la Flore des environs d'Anvers et d'une partie de la Campine. Bruxelles 1841, broch. in 8°.

LEJEUNE. Flore des environs de Spa. Liège 1811-1813, 2 vol. in 8°.

Idem. Revue de la Flore. Liège 1824, 1 vol. in 8°.

WESMAEL. Notice sur quelques espèces de saules. Gand 1860 in 8°.

BOMMER. Tableau analytique de la Flore Belge et Parisienne. Bruxelles 1854, 1 vol. in 8°.

GEVERS-DEYNOOT. Flora Rheno-Trajectina, etc. Utrecht 1847, 1 broch. in 12°.

Naemverkortingen der Schryvers, welke in dit werk voorkomen.

Adans.	Adanson.
Ait.	Aiton.
All.	Allioni.
Babingt.	C. C. Babington.
Benth.	G. Bentham.
Bor.	Boreau.
A. Br.	A. Braun.
R. Br.	R. Brown.
Brongn.	Ad. Brongniart.
Cass.	Cassini.
Coss.	Cosson.
Coss. et Germ.	Cosson et Germain.
Crantz.	Crantz.
Curt.	Curtis.
D. C.	De Candolle
Alph. D. C.	Alphonse De Candolle.
Delath.	Delathouwer.
Desf.	Desfontaines.
Desp.	Desportes.
Desv.	Desvaux.
Dietr.	Dietrich.
D. K.	Dekin.
Dod.	Dodoens.
Dmrt.	Dumortier.
Ehrh.	Ehrhart.
Endl.	Step. Endlicher.
Fries.	Fries.
Gaertn.	Gaertner.
Gaud.	Gaudin.
Gay.	Gay.
Ged.	Gedeeltelyk.
Germ.	Germain.
Gmel.	Gmelin.
Good.	Goodenough.
Gren.	Grenier.
Gren. et Godr.	Grenier et Godron.
Griseb.	Grisebach.
Hall.	Haller.
Hoffm.	Hoffmann.
Hornem.	Hornemann.
Host.	Host.
Huds.	Hudson.
Jacq.	Jacquin.
Jord.	Alexis Jordan.
Juss.	A. L. De Jussieu.
Adr. Juss.	Adrien de Jussieu.
Krschl.	Fred. Kirschleger.
Koch.	J. Koch.
Kœl.	Kœler.
Kunth.	Kunth.
Kx.	J. Kickx, (zoon).
L.	Linnæus.
L. F.	Linnæus (zoon).
Lam.	Lamarck.
Leers.	Leers.
Lehm.	Lehmann.
Lej.	Lejeune.
Leys.	Leysser.
L'Herit.	L'Heritier.
Lindl.	Lindley.

Link.	Link.	Schrad.	Schrader.
Lloyd.	Lloyd.	Schreb.	Schreber.
Lors.	Loiseleur.	Schult.	Schultes.
Mert.	Mertens.	Scop.	Scopoli.
Mert. et Koch.	Mertens et Koch.	Sibth.	Sibthorp.
Mey.	Meyer.	Sm.	Smith.
Mill.	Miller.	Soy.-Willm.	Soyer-Willemet.
Moq. Tand.	Moquin-Tandon.	Spreng.	Sprengel.
Murr.	Murray.	Sutt.	Sutton.
Nees.	Nees ab Evenbeeck.	Sw.	Swartz.
Nestl.	Nestler.	Thuill.	Thuillier.
Nob.	Nobis. (*)	Tournef.	Tournefort.
Nutt.	Nutter.	Trin.	Trinius.
Parl.	Parlatore.	Vaill.	Vaillant.
P. B.	Palissot de Beauvoit.	V. Bn.	Van Beneden.
Pers.	Persoon.	V. H.	Van Haesendonck.
P. Gaut.	Pater Gautier.	Vent.	Ventenat.
Poir.	Poiret.	Vill.	Villars.
Poll.	Pollich.	W. et K.	Walstein et Kitaibel.
R.	Reusens.	Wallr.	Wallroth.
Rchb.	Reichenbach.	Weig.	Weigel.
Rchb. f.	Reichenbach, zoon.	Whlnbg.	Wahlenberg.
Reich.	Reichard.	Whlbg.	Wahlberg.
Retz.	Retzuis.	Wib.	Wibel.
Rich.	L. C. Richarch.	Wigg.	Wiggers.
A. Rich.	A. Richard.	Willd.	Willdenow.
Rœm.etSchult.	Rœmer et Schultes.	Wimm.	Wimmer.
Schlecht.	Schlechtendal.	With.	Withering.
Schleich.	Schleicher.		

(*) Door de schryvers gevonden, den vlaemschen naem gegeven, enz.

KRUIDKUNDIGE WANDELINGEN, KRUIDBOEK, ENZ.

Indien men zich in die aengename en voor elkeen zoo nuttige wetenschap van Kruid- of Plantenkunde wil oefenen, dient het eer men zich tot de studie op vreemde gewassen toelegt, dat men eerst en vooral onze eigene in het wilde groeijende planten leert kennen. — De grondsteen dier wetenschap is in de kennis onzer inlandsche gewassen gelegen, om rede alle de verhevene kruidkundigen vroegtydiger, even als de tegenwoordige, uitsluitelyk Europeanen waren, en allen zyn met eenen onbepaelden iever voor het eigen schoone, voor de nuttige kruiden die men rond zich in den vreijen natuer vind, te kennen en te beschryven, door die reden hebben zy dan de eerste kennis der kruidkunde op onze Euroopsche-Flora, ontwikkeld, daerdoor is men niet alleen redelyk maer zelfs stelselmatig verplicht, om, eer wy ons op de kennis van uitheemsche gewassen willen toeleggen, men eerst grondige kennis met onze Nederlandsche, ja zelfs met het grootsten deel der Euroopsche-Flora moet gemaekt hebben.

Want men noeme een plant uit eene uitheemsche landstreek, of uit een vreemd werelddeel, byv. de *Polygonum vaccinifolium*, Wall., welke in Oost-Indië te huis behoort, indien men nu onze bosch of krakebees niet kent, indien men niet weet dat dees plantje *Vaccinium* genaemd word, dan kan men

nooit vatten dat de *Polygonum vaccinifolium*, door zynen bynaem word aengewezen, dat dien plant grootendeels aen zyne boschbeesvormige bladen erkennelyk is, het is hetzelfde geval met de *Begonia fagifolia*, Fisch., van Australiën, wiers bladen op die van onze buek (*fagus*) zeer gelyken, de *Caucalis daucoïdes*, Linn., van Zuid-Europa en Australiën, word door zynen bynaem aengewezen, dat de geheele plant veel op onze wilde veldpee of wortel (*Daucus carotta*, Linn.) gelykt. Kende men nu de namen van de boschbees, van den buek en wilde wortel niet, dan zou men zeker veel bezwaerlyker in de kennis dier gewassen te leeren hebben; zulke voorbeelden zou men menigvuldig kunnen aenhalen, waer dat zoo als men zegt, de namen der vreemde gewassen op onze kruiden en boomen zyn toepasselyk gemaekt. Dit verstaen hebbende, moet men dan ook geene moeite sparen (indien men in de kruidkunde wil vorderen) om alle onze gewasschen goed te leeren kennen.

Eer men zich tot eene kruidkundige wandeling begeeft, voorziet men zich van eenen stafsgewyzene gebogen wandelstok, van dezen maekt men goed gebruik om de takken der boomen neder te halen, planten uit het water te trekken, enz., ook dient men voorzien te zyn van eene lange plat-ronde blikke doos, welke men door middel van eenen riem op den rug draegt. Men neemt met zich een klein plant-schupje of een mes met sterken helm, ten einde de planten waervan men de wortels wilt zien gemakkelyk te kunnen opnemen. Verders heeft men een klein boekje noodig mede te nemen, ten einde elke plant dien men vind en dien men niet algemeen of op vele plaetsen ontwaert er de groeijings-plaets enz., in aenteteekenen : in deze opneming van plaets moet men allerstiptelyks handelen; men regelt het boekje in dezer voege.

20 Februarius 1860.

NAEM.	PLAETS.	GEMEENTE.	AENMERKINGEN.
Galanthus nivalis.	In de bosschen en kanten naby den staetsspoorweg.	Te Contich.	Op deze plaets gemeen, elders in onze prov. zeer zeldzaem.
19 Mei 1860.			
Menianthus trifoliatus.	In de weiden achter de Dyle.	Te Duffel.	Gemeen.
Tulipa sylvestris.	In een bosch naby het kasteel van Roozendael.	Te Waelhem.	Zeer zeldzaem.
6 Augustus 1860.			
OEnanthe Lachenalii.	Tusschen het riet op den boord der Schelde.	Te Austruweel.	
Glaux maritima.	Op de Schelde dyk.	Te Austruweel.	Op deze plaets zeer gemeen.
Agrimonia eupatoria.	Op de Schelde dyk.	Te Austruweel.	Zeer gemeen.

en zoo voorts handelt men telkens met elke gevondene plant zorgvuldig aentemerken, men neme het boekje niet te groot dat het byna ieder jaer vol met zulke aenteekeningen is, zoo dat men jaerlyks een nieuw moet nemen, het oude plaetst men in zyne boekenkas of men legt het zorgvuldig weg, ten einde het altyd te kunnen onderzoeken.

Naermate men nu op de wandeling planten ontmoet welke men niet erkent of bezit, neme men deze zorgvuldig en geheel op, zonder de wortels, bladen of bloemen te kwetsen, en men legt deze in de doos, van de boomen neemt men alleenelyk een takje met bladen en bloemen. Te huis gekomen zynde

begint men alle de gevondene planten te bestuderen door behulp van eene Analitische Flora (of ontleedkundige planten beschryving) wanneer men van den echten naem, door de aenduiding der byzondere kenteekens ten volle verzekerd is, dan legt men de plant in eene zeer natuerlyke houding op drie bladen grauw en zeer vochtopnemend papier, op de plant legt men weder drie bladen papier en dan wederom een plant en zoo gaet men voort tot men alle de gevondene planten in stapel geplaets heeft, welke men dan onder de pers zet, na eenen dag onder de pers gelegen te hebben, neemt men ze er alle uit, men breekt den stapel op en men legt des avonds alle de planten op den vloer uit een, op de wyze dat elke plant met twee bladen papier van onder en een van boven voorzien is. Des morgens maekt men den stapel op en men zet dezen weder onder de pers, en zoo gaet men eenige dagen voort zoo lang tot dat de planten volkomen droog zyn, dan plakt men de gedroogde planten door middel van langst achter gegomde bandjes op witte of wit-gryze bladen papier van veertig of vyf-en-veertig centimeters lang en drie-en-twintig tot zes-en-twintig breed. Onder elke plant schryft men een volmaekt opschrift hetwelk inhoud de naem, groei-plaets, vindings-plaets en de dag wanneer men hem gevonden heeft zoo als volgt.

Berteroa incana. D. C.
Bertero's-kruid.
Zandachtige graspleinen.
Naby het fort Stuivenberg.
10 Augustus 1860.

EX HERBARIO H. VAN HEURCK.

Wanneer men de plant gekregen heeft plakt men onder de zelven het opschrift dat de plant vergezeld, wanneer men hem ontfing.

Men plaetst altyd maer een plant op het zelfde blad papier, doch wanneer het zeer kleine puntjens zyn, mag men er twee,

drie of meer op vast maken, doch altyd moeten deze alle van het zelfde geslacht zyn, zoo beplekt men maer eene zyde van het dubbel blad, de ledige zyde laet men op de plant liggen waerdoor deze tegen het schaven of stooten eenigzins bevryd word, na dat men alzoo een grootdeel van de planten bereid heeft regeld men ze alle volgens familie rang tusschen een carton, bladen-drager *(porte feuille)* genaemd, op elken omslag welke men een boekdeel van den Herbarius noemt, schryft men op den rug een opschrift met de namen der inhoudende geslachten en familiën men plaets deze in eene drooge plaets in zyn boekenkas (bibliotheek.)

De gedroogde planten van zulk een Kruidboek worden zeer dikwyls door kleine insekten aengetast, hiervan kan men de planten goed bevryden door ze te doppen met het volgend vergiftig vocht, hetwelk men in de apotheken kan krygen, doch ingezien deszelfs vergiftigheid, dient het zeer voorzigtig behandeld te worden.

Deutochlorureti Hydrargyri. 7 grammata.
Alcoholis vini............ 250 grammata.

Nota. — De kruidminnaers, welke de planten in de vrye natuer gaen onderzoeken, zullen soms planten ontmoeten, welke wy tot hiertoe in onze provincie niet ontdekt hebben, of die zy overvloedig zouden vinden op zekere plaetsen die wy voor zeldzaem aengeteekend hebben, worden vriendelyk uitgenoodigd, tot handhaving der wetenschap, hunne gevondene kruiden aen een der beide onderstaenden te bestellen, en indien wy eene tweede uitgaef mogten noodig vinden, dan zouden wy volgaerne en met hartelyke dankplicht de namen onzer ondersteuners er in aenstippen. — Henri VAN HEURCK, Leopoldstraet, 45, — J. I. DE BEUCKER, bloemist en zaedhandelaer naby den koninklyken Dierentuin, te Antwerpen.

MANIER

om van de Analytische Tafels en bygevolg van deze Flora een nuttig gebruik te maken.

Eer men zich van de Analytische tafels wil bedienen, dient men eerst eenige verschillende voorwaerden tot onderscheiding te kennen en te verstaen, byv. : De grootste menigte van planten brengen zigtbare bloemen of ten minste poederdraden en stylen voort, zoo als de roos, het vlas, graen, enz., doch een zeer groot gedeelte van planten is er dat geene of ten minsten geene zigtbare bloemen voortbrengt zoo als de kampernoeliën, varens, enz.; een groot gedeelte onzer planten heeft bladen zoo als eik, buek, klaver, gras, enz.; doch een ander deel onzer planten heeft geene bladen zoo als de zwammen, leverkruiden, enz.; de meeste bloemen houden de twee geslachtsdeelen, poederdraden en stylen in waervoor men ze tweeslachtige bloemen noemt, zoo als by de colbloem, vlasbloem, aerdappelbloem, enz.

Dan weder zyn er vele planten waer tweederlei bloemen op dezelfde plant groeijen en deze noemt men « *eenhuizige* » de eene bloem houd niets dan poederdraden en de andere niets dan stylen in zoo als by den berk, els, hazelaer, noot, turkskoorn, enz., eindelyk zyn er nog andere planten van dezelfde soort waervan den eenen niets dan poederdraden en de andere niets dan stylen draegt en deze noemt men « *tweehuizige* » zoo als by onze waterwerf, wilg, kemp, spinagie, enz.; de planten die op andere planten moeten leven en bestaen, de voedingstof er uittrekken en die op zichzelven niet kunnen leven die noemt men woekerplanten, zoo is de bremraep, den vogellym (viscum), enz.

By sommige planten zyn de bladen aen de twyg of steng tegenovergesteld zoo als by het geitenblad, doch vele zyn er beurtelings of overhand geplaetst zoo als by den eik, hazelaer, buek, els, enz.; vele bladen zyn geheel en maken eene

schyf uit, andere zyn ingesneden of in lobben verdeeld of zyn door kleine onparig zoo als klaver, esch, enz. of parig geplaetste blaedjens met of zonder een klauwier samengesteld, zoo als de erwt, enz.

Sommige bloemen zyn hunne bloemkroon uit een enkel bloemblad gevormd, zoo als by de winde, heide (erica) aerdappel, enz., andere schynen door diepe insnydingen uit verscheide bloembladen te zyn samengesteld doch zyn aen hunnen voet of nagel aen elkander gegroeid en maken dus een in verscheidene lobben verdeeld bloemblad uit, zoo als by onze perzik — dan weder anderen zyn hunne bloemkroonen wezenlyk uit verscheide bloembladen samengesteld zoo als het vlas, col, enz., dan weder zyn er bloemen welke uit verscheidene bloemtjens zyn samengevormd en die op eenen algemeenen zetel vereenigd zitten zoo als het maegdeliefje, de koornbloem, de distel, enz.

Door alle deze kenteekens en menigvuldige anderen word men, wanneer men een plant vind en zynen naem niet kent ten regte gewezen; men onderzoekt eerst de tafels der familiën die hier volgen, elke tafel bestaet uit twee vragen, waervan er altyd maer eene is welke op de plant die men in de hand heeft, kan toegepast worden, achter deze staet eenen verwysnummer; dan onderzoekt men de tafel, welke door den nummer is aengewezen, en zoo gaet men zoo lang voort tot dat er in plaets van een verwysnummer, een familienaem staet, indien men alle de vraegtafels der verwysnummers stiptelyk op de deelen van den gevondene plant heeft kunnen toepassen, dan mag men volle overtuiging hebben dat de plant tot die aengewezene familie behoort; dan ziet en onderzoekt men verder in het boek de vraegtafel dier familie en men doet wederom hetzelfde als in de algemeene familietafel tot men eindelyk de geslachtsnaem daer aengeduid vind; van daer zoekt men in het geslacht welke specie het is, als wanneer er meer dan eene specie in ons land bestaet.

Zie hier een voorbeeld op welke manier men zoeken moet, men veronderstelt dat men een *Potentilla Fragaria* in de

hand heeft, men zoekt eerst in de tafel der familie en men zal de volgende zes verwysnummers vinden welke op den plant kunnen toegepast worden.

1	De plant heeft zigtbaer bloemen	5.
	De plant heeft geene zigtbare bloemen....................	
5	Het bloemdek is gekleurd en bloembladachtig	58.
	Het bloemdek ontbreekt of is niet bloembladachtig........	
58	De bloemen zyn tweeslachtig veelechtig of eenhuizig........	68.
	De bloemen zyn tweehuizig.............................	
68	Er zyn meer dan twaelf poederdraden....................	150.
	Er zyn van twee tot tien of zeldzaem twaelf poederdraden..	
150	De poederdraden zyn op den kelk geplaetst................	150.
	De poederdraden zyn niet aen den kelk gewassen..........	
151	Het vruchtbeginsel is vry..............................	152.
	Het vruchtbeginsel is aen den kelk gewassen..............	
152	Het vruchtb. is door verscheidene vrye zaedhokj. gevormd.	ROSACEËN.
	Het vruchtbeginsel is door een zaedhokje gevormd..........	

Wy weten nu dat de plant tot de familie der *Rosaceën* behoort, laet ons deze familie nemen, ziet (bladzyde 92) en onderzoeken wy de geslachten :

1	De kelk is van eenen valschen kelk vergezeld	2.
	De valschen kelk ontbreekt.............................	
2	De bloemen zyn wit, geel of roodachtig..................	3.
	De bloemen zyn donker purperkleurig....................	
3	De vrucht is droog en niet vleesachtig	4.
	De vrucht is vleesachtig...............................	
4	Afvallende stylen	POTENTILLA.
	Aengroeijende voortdurende stylen.......................	

Wy weten nu dat de plant tot het geslacht *Potentilla* behoort, wy onderzoeken nu welke specie der *Potentilla's* (bladzyde 96) het is.

Witte bloemen	*P. Fragaria.*
Geele bloemen	

Nu zyn wy overtuigt dat de plant *Potentilla fragaria* genaemd wordt, wy nemen haer nummer (het is hier nr 6, bladzyde 97), en wy lezen het geen er aldaer overgezegd wordt.

Analytische Tafel der Familiën.

---

1 { Er zyn bloemen (ten minste poederdraden of stylen)........... 5.
De plant heeft geene bloemen................................ 2.

2 { Plant met bladen.. 3.
Plant zonder bladen............................... EQUISETACEËN.

3 { De vruchtdeeltjens zyn op de wortel geplaetst.... RHIZOCARPEËN.
Neen.. 4.

4 { De vruchtdeeltjens vormen zich in de oksels van zeer kleine bladen................................... LYCOPODIACEËN.
De vruchtdeelen zyn op den rug der bladen geplaetst VARENS (fougères).

5 { Het bloemdek is gekleurd en bloembladachtig................ 38.
Het bloemdek ontbreekt of is niet bloembladachtig............ 6.

6 { De plant zwemt op het water, er zyn geene bladen, de stam is in groene schelpen veranderd .... LEMNACEËN.
De stam is niet in groene op het water zwemmende schelpen veranderd .... 7.

7 { Tweehuizige bloemen....................................... 8.
De bloemen zyn niet tweehuizig............................. 19.

8 { Houtachtige stam .... 9.
Kruidachtige stam.. 13.

9 { Woekerplant, vier kelkbladen...................... LORANTHACEËN.
Geene woekerplant, min of meer dan vier kelkbladen.......... 10.

10 { Zeslobbig bloemdek, bladvormige takken........ ASPARAGINEËN (Ged.)
Het bloemdek is door schelpen of bloemschubblaedj. vervangen. 12.

11 { Drie- of achtlobbige helmknopjens, zy zyn zittend op schelpen, naeldvormige bladen .... CUPRESSINEËN.
Tweelobbige helmknopjens, zy hebben eenen draed, de bladen zyn niet naeldvormig.. 12.

12 { Menigvuldige zaden met een pluimpje geeindigd, twee of drie poederdraden, nooit vier.......................... SALICINEËN.
Eenzadige doosvrucht, zaden zonder pluimpje, vier poed. MYRICACEËN.

13 { Een poederdraed, vierlobbig helmknopje, in het water zwemmende plant.. NAÏADEËN.
Geen zwemmende plant, geen vierlobbig helmknopje.......... 14.

14 { Grasvormige bloem. een eindigend bloemair uitmakende, de nerven der bladen gelykloopend en niet doorkruist..... CYPERACEËN (Ged.)
Geen grasvormige bloemen, doorkruiste nerven............... 15.

15 { Schedevormende bladen, zes kelkbladen............... POLYGONEËN.
Geen schedevormende bladen; een tot vyf kelkbladen.......... 16.

16 { Acht tot twaelf poederdraden, twee of drie eenzadige vruchtjens.................................. EUPHORBIACEËN (Ged.)
Vier of vyf poederdraden, eenhokkig, eenzadige vrucht.... 17.

17 { Overhand geplaetste bladen, een styl .... CHENOPODEËN.
Tegenovergestelde bladen, een tot twee stempels........... 18.

18 { Enkele, getande bladen.............................. URTICEËN.
De bladen hebben diepe insnedingen............... CANNABINEËN.

19 { Houtachtige stam....................................... 20.
Kruidachtige stam...................................... 30.

20 { Onparige samengestelde bladen.......................... 22.
Enkele, niet samengestelde bladen....................... 21.

21 { Tegenovergestelde bladen, gevleugelde vruchten.......... OLEÏNEËN.
Beurtelings geplaetste bladen. de vrucht heeft houtachtige kleppen (noot)................................... JUGLANDEËN.

22 { Tweehuizige bloemen.................................... 24.
Tweeslachtige bloemen.................................. 23.

23 { De poederdraden zyn in de keel van de kelk geplaetst, een styl, steenvrucht................................ THYMELEACEËN.
De poederdraden zyn in de keel van de kelk geplaetst, twee stylen, drooge gevleugelde vrucht.......................... ULMACEËN.

24 { Naeldvormige gewoonelyk voortdurende bladen, het poederzakje is zittend op het katje............................ ABIETINEËN.
De bladen zyn niet naeldvormig en gewoonelyk afvallend, de poederzakjens zyn op een draedje geplaetst...................... 25.

25 { De bladen zyn tegenovergesteld en voortdurend, de zaeddoos heeft drie tweezadige hokjens............................ EUPHORBIACEËN.
De bladen zyn beurtelings geplaetst, afvallend of voortdurend, de bloemen zyn een of tweezadig........................ 26.

26 De mannelyke en vrouwelyke deelen zyn in een vleeschachtig ontfangstbed gesloten .... MOREËN (Ged.)
De bloemen zyn niet in een vleeschachtig ontfangstbed gesloten. 27.

27 De vrouwelyke bloemen vormen geen katje, de kelk is aen de vrucht gewassen en deze zyn een of drietallig in een omwindsel geplaetst........ CUPULIFEREN.
De vrouwelyke en mannelyke bloemen vormen een katje........ 28.

28 Het vrucht inhoudend katje is vleesachtig .... MOREËN (Ged.)
Het katje is droog........ 29.

29 Het katje is eivormig cylindervormig .... BETULINEËN.
Het katje is bolvormig........ PLATANEËN.

30 Zittende bloemen op eene vliesige as welke dikwyls van eene bloemschede omringd is........ AROÏDEEËN.
Geene bloeicol (spadix)........ 31.

31 De vrouwelyke bloemen zyn tweetallig in eene met puntjens bedekte zaeddoos .... AMBROSIACEËN.
De bloemen zyn tweeslachtig of wel zyn de vrouwelyke niet stekend........ 32.

32 De kelk is acht of twaelf lobbig........ 33.
Er is geene kelk of wel is hy twee of zesdeelig........ 34.

33 Tweehokkige veelzadige zaeddoos; zes poederdraden. PORTULACEËN.
Van een tot twee vrye digtpitvrucht; van een tot vier poederdraden .... SANGUISORBEËN (Ged.)

34 Onparig gevinde bladen .... SANGUISORBEËN (Ged.)
Niet samengestelde bladen........ 35.

35 Kranswyze geplaetste bladen, waterplant .... 36.
Niet kranswyze geplaetste bladen........ 37.

36 Ingesnedene, twee- of drie snedige bladen........ CERATOPHYLLEËN.
Heele, linievormige bladen .... HIPPURIDEËN.

37 Zesdeelige kelk of bloemdek .... 38.
Kelk of bloemdek ontbrekende of ten hoogste vyfdeelig........ 40.

38 Eenzadige vrucht, de bladschyf is breed en heeft getakte nerven........ POLYGONEËN.
Drie- of meerzadige vrucht, linievormige bladen........ 39.

39 Vliesig bloemdek, een of drie hokkige vrucht .... JONCEËN.
Kruidachtig bloemdek, drie of zes zaedhokjens........ JONCAGINEËN.

40 { Het vruchtbeginsel is door vrye zaedhokjens gevormd....... 41.
{ De zaedhokjens zyn niet vry .... 42.

41 { Onderwaterliggende plant, van een tot vier poederdraden.. POTAMEËN.
{ Op vaste grond groeijende plant, talryke poederdr. RANUNCULACEËN (Ged.)

42 { Onderwaterliggende plant, getande geonduleerde bladen... NAÏADEËN.
{ Op vaste grond groeijende of niet onderwaterliggende plant..... 43.

43 { De bloem- en kelkbladen zyn door bloemschudblaedjens of hairen verplaetst.. 44.
{ De bloembladen zyn niet door hairen verplaetst............... 46.

44 { Grasachtige bloem.. 45.
{ De bloem is niet grasachtig......... .... TYPHACEËN.

45 { Elke bloem is in het oksel van een schudblaedje geplaetst, de schede der bladen is niet gekloven......................... CYPERACEËN.
{ Elke bloem is door twee schudblaedjens omringd, de schede der bladen is gekloven... .... GRAMINEËN.

46 { Eenzadige vrucht .... 47.
{ Veelzadige vrucht.. 53.

47 { De bladst. eindigt door eene schede die de steng omringd POLYGONEËN.
{ De bladen hebben geene schede die de steng omringd.. PARONYCHIEËN.

48 { De poederdraden zyn beurtelings met draedvormige puntjens geplaetst................................. PARONYCHIEËN.
{ De poederdraden zyn niet beurtelings met draedvormige puntjens geplaetst.. 49.

49 { De poederdraden zyn op den bodem van den kelk geplaetst.... 50.
{ De poederdraden zyn op het bovenste van den kelk geplaetst.... 52.

50 { De bladen zyn van schudblaedjens vergezeld; er zyn vier poederdraden, de plant heeft zachte of sterke hairen................. URTICEËN.
{ De bladen hebben geene schudblaedjens; er zyn een of vyf poederdraden, de plant is gewoonelyk naekt........................ 51.

51 { Vliesige kelk, de vrucht is niet openbarstend........ AMARANTHACEËN.
{ Kruid- of vleeschachtige kelk, byna houtachtig by de rypte CHENOPODEËN.

52 { Acht poederdraden, het vruchtbeginsel is niet aen den kelk gewassen .... THYMELEACEËN.
{ Er zyn vier of vyf poederdraden, de vrucht is aen den kelk gewassen.................................... SANTALACEËN.

53 { Het vruchtbeginsel is aen den kelk gewassen................. 54.
{ Het vruchtbeginsel is vry .... 56.

54 { Buisvormig, lippigeindende bloemdek, zes stempels.. ARISTOLOCHIEËN.
Vier- of vyflobbige kelk.................................... 55.

55 { Van acht tot tien poederdraden, twee stylen, eenhokkige zaeddoos.. SAXIFRAGEËN.
Vier poederdraden, eenen styl, vierhokkige zaeddoos.... ONAGRARIEËN.

56 { Eenhokkige, veelzadige, vier- of vyfkleppige zaeddoos. CARYOPHYLLEËN.
De vrucht is door twee of vier eenzadige zaedhokjens gevormd.. 57.

57 { Op aerde groeijende planten.................... .. EUPHORBIACEËN.
Waterplanten.................................. CALLITRICHINEËN.

58 { Tweeslachtige, veel echtige of tweehuizige planten (nooit tweehuizig).. 68.
Tweehuizige planten.. 59.

59 { Veelbladige bloemkroon...................................... 64.
Eenbladige bloemkroon.. 60.

60 { De bloemen zyn in eenen gemeenen kelk (omwindsel) geplaetst .... COMPOSEËN (Ged.)
De bloemen zyn niet in eenen gemeenen kelk geplaetst........ 61.

61 { De plant heeft klauwieren .... CUCURBITACEËN.
Er zyn geene klauwieren...................................... 62.

62 { Vyfdeelige bloemkroon .... VALERIANEËN.
Zesdeelig bloemdek .... 63.

63 { De bladen ontbreken of zyn zittend .... ORCHIDEËN (Ged.)
Hertvormige gesteelde bladen .... ORCHIDEËN.

64 { De plant leeft woekerend op de bloemen............. LORANTHACEËN.
De plant is niet woekerend .... 65.

65 { Boomen of heesters .... RHAMNEËN.
Kruidachtige plant.. 66.

66 { De bloemen vormen een samengestelde scherm .... OMBELLIFEREN.
De bloemen zyn niet schermvormig geplaetst.................. 67.

67 { Driebladige bloemkroon, zwemmende bladen .... HYDROCHARIDEËN.
Vyf bloembladen, op aerde wapende plant.......... CARYOPHYLLEËN.

68 { Van twee tot tien, zeldzaem twaelf poederdraden.............. 69.
Meer dan twaelf poederdraden................................ 150.

69 { Vrye vruchtbeginsel.. 70.
Aen de kelk gewapend vruchtbeginsel......................... 128.

70 Veelbladige bloemkroon .... 71.
Eenbladige bloemkroon .... 105.

71 Onregelmatige bloemkroon .... 72.
Regelmatige bloemkroon of bloemdek .... 78.

72 Twee vrye kelkbladen, zes poederdraden waervan de draden tweebundeelig zyn .... FUMARIACEËN.
Van vier tot zeven kelkbladen........................... 73.

73 Vyf kelkbladen waervan twee bloembladerig en vleugelvormig; acht poederdraden........................... POLYGALEËN.
Er zyn geene vleugelvormige kelkbladen .... 74.

74 Gespoorde bloem .... 75.
Bloem zonder spoor .... 76.

75 Vyf vrye poederdraden, driekleppige zaeddoos .... VIOLARIEËN.
Vyf aen elkaer gewassene poederdr., vyf kleppige zaedd. BALSAMINEËN.

76 Van vier tot zeven bloembladen, de bovenste ingesneden, van drie tot zes stempels .... RESEDACEËN.
Vyf of zeldzaem vier bloembladen, vier stempels .... 77.

77 Vrye poederdraden .... HIPPOCASTANEËN.
Door de draden aen elkaer gewassene poederdraden... PAPILIONACEËN.

78 Verscheidene vrye zaedhokjens........................... 79.
Er is een zaedh. of wel zyn er verscheidene aen elkander gewassen 82.

79 Er zyn zoo vele zaedhokjens als bloembladen, vleeschachtige bladen .... CRASSULACEËN.
Er zyn meer zaedhokjens dan bloembladen; de bladen zyn niet vleeschachtig .... 80.

80 Menigvuldige zaden........................... BUTOMEËN.
Een of twee zaden........................... 81.

81 Drie bloembladen .... ALISMACEËN.
Vyf bloembladen........................... RANONCULACEËN (ged.)

82 Vyf stylen welken in eene langen punt aen de midden as gewassen zyn........................... GERANIACEËN.
Geen styl of ten minste hy is niet met de midden as gewassen .... 83.

83 Boomen of heesters .... 84.
Kruidachtige planten .... 89.

84 De poederdraden zyn met de bloembladen tegenovergesteld..... 85.
De poederdraden zyn beurtelings geplaetst met de bloembladen of menigvuldiger .... 87.

85 De stam heeft klauwieren .... AMPELIDEËN.
De stam heeft geene klauwieren .... 86.

86 De bloembladen zyn op twee rangen geplaetst, de vrucht is eenhokkig en een of tweezadig .... BERBERIDEËN.
De bloembladen zyn op eenen rang geplaetst, de vrucht houdt twee of vier eenzadige steenen in........................ RHAMNEËN.

87 Vleugelvrucht .... ACERINEEN.
Niet gevleugelde vrucht.. . 86.

88 De vrucht heeft drie of vyf een of twee zadige zaedhokjens, de zaedjens hebben eenen zaedrok................... CELASTRINEËN.
Eenzadige niet openbarstende vrucht, zaden zonder zaedrok...................................... TEREBINTHACEËN.

89 Eenlobbige helmknopjens, de plant is heel witachtig en de bladen zyn door schelpen vervangen.................... MONOTROPEËN.
Tweelobbige helmknopjens, gewoonelyk bladdragende plant.. 90.

90 Eenhokkige een of veelzadige vrucht, de poederdraden zyn niet viermachtig .... 91.
De vrucht is of wel twee of veelhokkig, of eenhokkig, veelzadig en de poederdraden zyn tweemachtig...................... 95.

91 Beurtelings geplaetste bladen, de schede der bladsteel omringd de stam.. POLYGONEËN.
De bladen zyn omvattend zonder schede .... 92.

92 Vyf poederdraden. met de bloembladen tegenovergesteld. OMBAGINEËN.
Van drie tot vyf poederdraden, met de bloembladen beurtelings geplaetst en zes of twaelftallig........................... 93.

93 Twee of driebladige kelk, drie of veelzadige vrucht..... PORTULACEËN.
Vier of vyf kelkbladen .... 94.

94 Eenzadige niet openbarstende vrucht, de poederdraden zyn op het ondereinde van den kelk geplaetst................. PARONYCHIEËN.
Veelzadige gewoonelyk openbarstende vrucht, de poederdraden zyn niet op den kelk geplaetst..................... CARYOPHYLLEËN.

95 Het bloemdek is gekleurd bloembladachtig .... 96.
Er zyn kelk en bloemkroon.................................. 98.

96 Drie stylen .... COLCHICACEËN.
Een styl .... 97.

97 Openbarstende zaeddoosvormige vrucht .... LILIACEËN.
Vleeschachtige beesvormige vrucht .... ASPARAGINEËN.

98 Acht tot twaelf op twee ryen gestelde kelkbladen ..... LYTHRARIEËN.
Drie tot vyf op eenen rang gestelde kelkbladen .... 99.

99 Er zyn zes poederdraden, waervan er vier lange en twee korte zyn; er zyn vier kelkbladen en evenveel bloembladen .... CRUCIFEREN.
De poederdraden zyn niet viermagtig .... 100.

100 Twee stylen en twee zaedhokjens .... SAXIFRAGEËN.
Van drie tot vyf stylen, zeldzamer draedvormige niet verdeelde styl 101.

101 Driebladerige bladen .... OXALIDEËN.
Enkele bladen .... 102.

102 Van twee tot vyf poederdraden, aen hun ondereinde met onvruchtbare poederdraden gewassen .... LINEËN.
Vrye poederdraden en alle vruchtbaer .... 103.

103 Uit de wortel spruitende of beurtelings geplaetste blad. DROSERACEËN.
Tegenovergestelde of kranswyze geplaetste bladen .... 104.

104 Drie of vier bloembladen, min of meer bolvormige stempel. ELATINEËN.
Vyf bloembladen, draedvormigen stempel .... CARYOPHYLLEËN.

105 De poederdraden zyn met de bloembladen tegenovergesteld ..... 106.
De poederdraden zyn met de bloembladen beurtelings geplaetst. 107.

106 Veelzadige vrucht .... PRIMULACEËN.
Eenzadige vrucht .... PLOMBAGINEËN.

107 Vier eenzadige zaedhokjens .... 108.
Geene vier eenzadige zaedhokjens .... 109.

108 Vier of zeldzamer twee poederdr., tegenovergestelde bladen. LABIEËN.
Vyf bloembladen en even veel poederdraden, beurtelings geplaetste bladen .... BORRAGINEËN.

109 De plant heeft klauwieren, eenslachtige bloemen...... CUCURBITACEËN.
Geene klauwieren, gewoonelyk tweeslachtige bloemen.......... 110.

110 Van zes tot tien door de draden in een of twee bundels gewassene poederdraden .... 111.
De poederdraden zyn niet bundelig, zeldzaem zyn zy buisvormig gewassen en alsdan zyn zy vyftallig .... 112.

111 De kelkbladen zyn vry en twee dezer, zyn vleugelvormig; er zyn acht poederdraden .... POLYGALEËN.
De kelkbladen zyn buisvormig aen elkaer gewassen, tien poederdraden.................................. PAPILIONACEËN.

112 Er zyn zooveel of tweemael zooveel poederdraden als bloembladen 113.
Er zyn meerder poederdraden dan bloembladen............... 123.

113 Twee of drie kelkbladen.............................. PORTULACEËN.
Vier of vyf kelkbladen .... 114.

114 Er zyn tweemael zooveel bloembladen als poederdraden, voortdurende bladen .... ERICINEËN.
Er zyn zooveel bloembladen als poederdroeden................ 115.

115 Heester of boom met stekende bladen .... ILICINEËN.
Geen heester met stekende bladen......................... 116.

116 Drooge vliesige bloemkroon .... PLANTAGINEËN.
Niet vliesige bloemkroon................................. 117.

117 Plant zonder bladen, klimmende woekerplant .... CUSCUTACEËN.
Plant met bladen .... 118.

118 Drie of vierzadige vrucht, de stam is gewoonelyk klimmend oprollend.................................. CONVOLVULACEËN.
Veelzadige vrucht niet oprollende steng..................... 119.

119 Gewoonelyk twee zichtbare zaedhokjens, veelzadige doornachtige vrucht .... 120.
Gewoonelyke zaeddoos of beesvormig aeneengewassene zaedhokjens, gewoonelyk een of tweehokkig .... 121.

120 De pollen of stuifmeel wordt eene massa, de zaedhokjens zyn door een pluimpje geeindigt.......................... ASCLEPIADEËN.
Het stuifmeel is poedervormig, de zaden zyn gewoonelyk zonder pluimpje .... APOCYNEËN.

121 Rypwordende bloemkroon, de bladen gewoonelyk tegenovergesteld .... GENTIANEËN.
Afvallende bloemkroon, beurtelings geplaetste bladen.......... 122.

122 Eenbladige of niervormige poederzakjens, zaeddoosvormige vrucht.. VERBASCEËN.
Tweelobbige poederzakj, bees of zaedvormige vrucht... SOLANEËN.

123 Regelmatige bloemkroon, twee poederdraden, boom...... OLEINEËN.
Gewoonelyk ongelmatige bloemkroon, vier of zeldzamer twee of drie poederdraden, kruiden .... 124.

124 { Geene bladen, op wortels woekerend levende, nooit groene plant .... OROBANCHEËN.
Plant met bladen .... 125.

125 { Eenzadig vierhokkig vruchtbeginsel........ VERBENACEËN.
Het vruchtbeginsel is niet vierhokkig eenzadig........ 126.

126 { Eenhokkige, driekleppige, driezadige zaeddoos........ PORTULACEËN.
Tweehokkige zaeddoos of wel eenhokkige veelzadige........ 127.

127 { Eenhokkig vruchtbeginsel, de bloem is gespoord, er zyn twee poederdraden........ UTRICULARINEËN.
Tweehokkig vruchtbeginsel, de bloem is zonder spoor of wel is zy door eene spoor geeindigt en heeft vier poederdraden.. SCROPHULARINEËN.

128 { De helmknopjens zyn buisvormig aen elkander gewassen...... 129.
De helmknopjens zyn niet aen elkander gewassen........ 131.

129 { De bloemen zyn zittend op een gemeen ontfangstbed, dat door eenen gemeenen kelk (omwindsel) omringd is........ COMPOSEËN.
Gesteelde bladen, de vrucht heeft twee of veelzadige hokjens.... 130.

130 { Een- of tweelippige kelk........ LOBELIACEËN.
Regelmatige kelk........ CAMPANULACEËN.

131 { Eenhuizige bloemen........ AMBROSIACEËN.
Gewoonelyk tweeslachtige bloemen........ 132.

132 { Ieder bloempje heeft een eenbladig omwindsel en is zittend op een gemeen ontfangstbed........ DIPSACEËN.
De bloemen hebben geen eenbladig omwindsel........ 133.

133 { Het bloemdek is zesdeelig waervan er drie of zes bloemdeelig zyn 134.
Kelk en bloemkroon, nooit zyn er drie bloembladen........ 136.

134 { Onregelmatige bloem, eenhokkige vrucht, eenen poederd.. ORCHIDEËN.
Gewoonelyk regelmatige bloem, driehokkige vrucht........ 135.

135 { Drie poederdraden........ IRIDEËN.
Zes poederdraden........ AMARYLLIDEËN.

136 { Eenbladige bloemkroon........ 137.
Veelbladige bloemkroon........ 145.

137 { De plant heeft klauwieren........ CUCURBITACEËN.
De plant heeft geene klauwieren........ 138.

138 { De poederdraden zyn niet op de bloemkroon geplaetst........ 139.
De poederdraden zyn op de bloemkroon geplaetst........ 140.

139 { Beesvormige vrucht, houtachtig stampje............ VACCINIEËN.
Zaeddoosvormige vrucht, kruidachtige stam......... CAMPANULACEËN.

140 { Een of twee poederdr., drooge niet openbarstende vrucht VALERIANEËN.
Vier, vyf of meer poederdraden, de vrucht is veelzadig of wel twee-hokkig eenzadig.................................. 141.

141 { De poederdraden zyn met de bloembladen tegenovergesteld, eenhokkig vruchtbeginsel.............................. PRIMULACEËN.
De poederdraden zyn met de bloembladen tegenovergesteld, of wel is het vruchtbeginsel drie- of vyfhokkig of wel is het gevormd door twee eenzadige zaedhokjens.......................... 142.

142 { Kranswyze geplaetste bladen, de vrucht is gevormd door twee eenzadige zaedhokjens.......................... RUBIACEËN.
Tegenovergestelde bladen......................... CAPRIFOLIACEËN.

143 { Twee bloembladen en twee poederdraden.............. CIRCEACEËN.
Vier of vyf bloembladen, van vier tot tien poederdraden....... 144.

144 { Drooge vrucht, kruiden.................................. 145.
Vleesige vrucht, houtachtige stam.......................... 148.

145 { Het vruchtbeginsel is gevormd door twee eenzadige zaedhokjens, een of vierzadige vrucht.................................. 146.
Twee of vier veelzadige zaedhokjens, veelzadige vrucht......... 147.

146 { Twee stylen, de bloemen vormen gewoonelyk eenen scherm, beurtelings geplaetste bladen.......................... OMBELLIFEREN.
Eenen styl of vier stempels, onder waterliggende plant.. HALORAGEËN.

147 { Vierhokkige vrucht, de zaden zyn gewoonelyk van een pluimpje voorzien.................................. ONAGRARIEËN.
Tweehokkige vrucht, zaden altyd zonder pluimpje...... SAXIFRAGEËN.

148 { Eenhokkige gewoonelyk veelzadige vrucht, afvallende beurtelings geplaetste bladen.............................. GROSSULARIEËN.
Vierhokkige weinigzadige vrucht, tegenovergestelde of beurtelings geplaetste afvallende of voortdurende bladen........ HEDERACEËN.

149 { De draden der poederderdraden zyn buisvormig aeneengewassen, eenhokkige zaeddoos.......................... MALVACEËN.
De helmdraden zyn vry.................................. 150.

150 { De poederdraden zyn op den kelk geplaetst.................. 151.
De poederdraden zyn niet aen den kelk gehecht............... 153.

151 { Vrye vruchtbeginsel.................................. 152.
Aen den kelk gewassene vruchtbeginsel.................. POMACEËN.

152 { Het vruchtbeginsel is door verscheidene zaedhokj. gevormd. ROSACEËN.
Er is maer een zaedhokje.............................. AMYGDALEËN.

153 { Van vier tot zeven bloembladen, de bovenste ingesneden. RESEDACEËN.
De bloembladen zyn niet ingesneden........................ 154.

154 { De zaedhokjens zyn vry, ten minste gedeeltelyk .... 155.
De zaedhokjens zyn geheel aen elkander gewassen .... 156.

155 { Tweeslachtige bloemen, van vyf tot vyftien bloembladen, of soms ontbrekende.............................. RENONCULACEËN.
Eenslachtige bloemen, drie bloembladen .... ALISMACEËN.

156 { Twee kelkbladen, vier bloembladen .... PAPAVERACEËN.
Drie of vyf kelkbladen, vier, vyf of meer bloembladen .... 157.

157 { Zwemmende plant.......................... NYMPHEACEËN.
Op aerde wassende plant................................ 158.

158 { Boom.. TILIACEËN.
Kruid..................................... HYPERICINEËN.

VERKORTINGSTEEKENS.

① Eenjarig.

② Tweejarig.

♃ Voortlevend.

♄ Houtachtig.

* Uitheemsche (gekweekte) plant.

ANTWERPSCHE ANALYTISCHE FLORA.

EERSTE AFDEELING : Zigtbaer bloeijende planten of phanerogamen.

Behooren tot deze groep alle planten die zigtbare bloemen bezitten of die ten minste van kiem inhoudende zaden en van bevruchtende, zich buisvormig verlengende vreije cellen (stuifmeel), voorzien zyn. Zy hebben alle een stengel en houden vat- of vezelbundels in.

EERSTE GROEP : Bedektzadige planten.

Worden in deze groep gerekend alle planten welkers zaden in eene vrucht gesloten zyn en die een styl of ten minsten een stempel bezitten. Hunne kiemcel vormt zich onmiddelyk in het kiemzakje en niet in eene byzondere cel, die zich in deze ontwikkeld. — Zy bezitten echte vaten in hun weefsel.

EERSTE ONDERGROEP : Tweezaedlobbige planten.

De stengen der planten van deze ondergroep bezitten eene duidelyke schors, welker vatbundels ringwyze geschikt zyn. Hunne bladen hebben gewoonelyk getakte nerven. Hunne kiem is meestal met twee tegenovergestelde zaedlobben voorzien.

EERSTE SCHIKKING : Veelbloembladige planten.

Deze planten bezitten een kelk en eene bloemkroon die van verscheidene van elkander vreije of door den nagel zeer weinig aeneengegroeide bloembladen samengesteld is ; of wel de bloemkroon ontbreekt en dan is de kelk bloembladachtig.

EERSTE ONDERSCHIKKING : Onderstaende veelbloembladige planten.

De poederdraden zyn onder het vruchtbeginsel geplaetst.

1ste Familie.

RANONCULACEEËN.

Regelmatige of onregelmatige bloemen. — Er zyn van drie tot vyftien, gewoonelyk vyf kelkbladen. — Er zyn ook van drie tot vyftien bloembladen, die somtyds geheel ontbreken en die men onderwaerts door een spoorvormig kokertje ziet eindigen. — Zy hebben meestendeels meer dan tien poederdraden (Myosurus uitgezonderd). — De vrucht is van verscheidene gewoonelyk vreije, drooge door den styl bekroonde zaedhokjens samengesteld; zeldzaem is er maer een beesvormig of droog zaedhokje.

1 { Talryke, zelden minder dan tien eenzadige niet openspringende zaedhokjens, zyn er aenwezig .... 2.
Er zyn van een tot twaelf veelzadige openspringende zaedhokjens... 7.

2 { Er is een kelk en eene bloemkroon .... 3.
De bloembladen zyn afwezig en de kelkbladen zyn bloembladig... 5.

3 { De kelkbladen zyn onder hun hechtpunt verlengd, de bloembladen hebben den nagel langer dan de schyf, er zyn ten hoogste tien poederdraden .... MYOSURUS.
De kelkbladen zyn niet onder hun hechtpunt verlengd, de nagel der bloembladen is zeer kort, er zyn menigvuldige poederdraden. 4.

4 { Er zyn drie kelkbladen en van zes tot negen bloembladen.... FICARIA.
Zoo er vyf kelkbladen zyn telt men ook vyf bloembladen. RANUNCULUS.

5 { De steng eindigt met eene bloem, er zyn drie stengbladen op dezelfde hoogte geplaetst die een omwindsel vormen .... ANEMONE.
De bloemen zyn ruikervormig verzameld .... 6.

6 { Houtachtige stam met tegenovergestelde bladen, na de bevruchtiging veranderd de styl in een pluimachtig staertje .... CLEMATIS.
Kruidachtige stam met beurtelings geplaetste bladen, de styl blyft kort.. THALICTRUM.

7 { Een of meer der bloem- of kelkbladen zyn onderwaerts spoorvormig geeindigd .... 8.
De bloem- of kelkbladen zyn niet spoorvormig geeindigd... CALTHA.

8 { Een der kelkbladen is spoorvormig geeindigd........... DELPHINIUM.
De vyf bloembladen zyn spoorvormig .... AQUILEGIA.

1ste Familie-Verdeeling : Clematideën. Eenzadige zaedhokjens, geene bloemkroon, maer de kelkbladen zyn bloembladig en regelmatig; tegenovergestelde bladen.

CLEMATIS. L. *Klim-koorde* of *Bedelaerskruid.*

Vier of vyfbladige regelmatige kelk; de bloemkroon is afwezig en na de bevruchtiging word de styl pluimachtig. — De steng is klimmend.

Eene specie :

Clematis vitalba. L. *Heg-Klimkoorde.*

♃ Bloeit van in Juny tot Augustus.

In onze provincie wordt deze plant gekweekt, maer groeit overvloedig in 't wild te St-Peeters-Woluwe en Berthem Prov. Braband) (Nob.)

2de Familie-Verdeeling : Ranonculeën. Menigvuldige eenzadige zaedhokjens; eene regelmatige bloemkroon die zelden ontbreekt; beurtelings geplaetste of uit den wortel spruitende bladeren, regtstaende zaedje.

RANUNCULUS. Hall. *Ranonkel*, *Akker-Hanevoet* of *Boterbloem.*

Er zyn vyf kelkbladen en gewoonelyk vyf bloembladen. — De bloembladen dragen op hunnen nagel een klierachtig kuiltje. Regtstaende zaedje.

1	Witte bloemen	2.
	Geele bloemen	7.
2	De bloembladen zyn byna niet langer dan de kelk	3.
	De bloembladen zyn een of tweemael langer als de kelk	4.
3	Alle de bladeren zyn niervormig	*R. Hederaceus.*
	De bladen zyn ingesneden	*R. Tripartitus.*
4	De poederdraden zyn korter dan de zaedhokjens	*R. Fluitans.*
	De poederdraden zyn langer dan de zaedhokjens	5.

5 De bladverdeelingen zyn kort en in een krans geschikt. *R. Circinatus.*
De bladverdeelingen zyn lang en vormen geenen krans.......... 6.

6 De zaedhokjens zyn door een lang punt geeindigd, de nagel der bloembladen is niet met geel geplekt............... *R. Ololeucos.*
De zaedhokjens zyn niet door een punt geeindigd, de nagel der bloembladen is met geel geplekt.................. *R. Aquatilis.*

7 Gladde of wrattige zaedhokjens.............................. 8.
Stekelige zaedhokjens........................ *R. Arvensis.*

8 Effen eenvoudige bladen (zonder insnydingen).................. 9.
Ingesnedene bladen.. 11.

9 Kleine bloemen; van twintig tot dertig zaedhokjens; naekte bladeren en gegroefde bloemsteng........................ *R. Flammula.*
Zeer groote bloemen; van zestig tot tachentig zaedhokjens, zachtharige bladeren en ongegroefde bloemsteng................. *R. Lingua.*

10 Naekte blinkende bladen...................................... 11.
Met hair bedekte bladen...................................... 12.

11 De bloemkroon is korter dan de kelk; er zyn honderd of meer zaedhokjens, gegroefde bloemsteng.................... *R. Sceleratus.*
De bloemkroon is langer dan de kelk; ten hoogsten zyn er dertig zaedhokjens, zy hebben eenen ongegroefden bloemsteng. *R. Auricomus.*

12 Gegroefde bloemsteng...................................... 13.
Ongegroefde bloemsteng......................... *R. Acris.*

13 Bol- of knodsvormige wortel..................... *R. Bulbosus.*
Geene knodsvormige wortel..................................... 14.

14 De kelk is op den bloemsteng neêr gebogen.......... *R. Philonotis.*
De kelk is op den bloemsteng niet neêr gebogen.......... *R. Repens.*

1. Ranunculus fluitans. Lamk. *Zwemmende Ranonkel* of *Dryvende Akker-Hanevoet.*

♃ Bloeit van Mei tot in September.

In de kleine beek te Nederviersel onder Pulle en elders in de Kempen (Nob.)

2. Ranunculus circinnatus. Sibth. *Kransvormige Ranonkel.*

Ranunculus divaricatus. Schrank.

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

In de oude Herenthalsche vaert en de naburige grachten, alsook in de waterpoelen te Austruweel (Nob.)

3. Ranunculus aquatilis. L. *Water Ranonkel.*

Eenige schryvers onderscheiden er twee varieteiten van : de eene R. AQ. var. TRICHOPHYLLUS, welks bladen alle even hairvormig zyn, daer de andere R. AQ. HETEROPHYLLUS tweevormige bladen heeft : degene welke in het water zwemmen zyn hairvormig, en die welke op het water dryven zyn drie- of vyfsnedig.

♃ Bloeit van Mei tot in September.

In de Polders, alsook in de Herenthalsche vaert en in de naburige grachten vindt men de twee varieteiten (Nob.)

In de grachten by het Noorder-fort (V. H.)

4. Ranunculus tripartitus. D. C. *Driedeelige Ranonkel.*

♃ Bloeit van Mei tot in Juny.

In de moerassen der Kempen (Lejeune en Courtois.)

5. Ranunculus ololeucos. LLOYD. *Heelwitte Ranonkel.*

♃ Bloeit van in Mei tot in July.

In de moerassen der Kempen zeldzaem, en enkelyk tot hiertoe te Rethy gevonden (R.)

6. Ranunculus hederaceus. L. *Veilachtige Ranonkel.*

♃ Bloeit van Mei tot September

In verschillende wateren (Nob.)

7. Ranunculus lingua. L. *Tongbladige Ranonkel.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

In eenige moeraspoelen overgebleven van de oude Nethe, te Nylen (Nob.); 's Gravenwezel, Rethy (R.)

In de moerassen te Wilders, naby Gheel (Kx.)

8. Ranunculus Flammula. L. *Egel Ranonkel.*

♃ Bloeit van in July tot in Augustus.

Deze plant gevonden te Wilryck, door P. Gautier, is zeer gemeen op den boord der grachten in de Kempen (R.)

9. Ranunculus sceleratus. L. *Blaestrekkende Ranonkel.*

① Bloeit van Mei tot in Augustus.

Zeer gemeen op de vochtige plaetsen in de omstreken van Wilryck, Contich, enz. (Nob.)

10. Ranunculus arvensis. L. *Stekelige Ranonkel.*

① Bloeit in Mei, Juny en July.

Tusschen het graen te Borgerhout, Deurne, Berchem, enz. (Nob.); naby de Zwemdok (P. Gautier.)

11. Ranunculus Philonotis. Rety. *Waterminnende Ranonkel* (Nob.)

Ranunculus hirsutus. Curt.

① Bloeit in Mei, Juny, July en September.

Op leemachtige bouwlanden te Wilryck (V. H.); naby de Zwemdok (P. Gaut.) en te Mortsel (Nob.)

12. Ranunculus auricomus. L. *Gulde Ranonkel.*

♃ Bloeit in April en Mei.

In de beemden tusschen Oeleghem en Massenhoven (Nob.)

Op den hoek van de Zwemdok (P. Gaut.); tusschen Wyneghem en Wommelghem (R.)

13. Ranunculus bulbosus. L. *Knol-Ranonkel.*

♃ Bloeit in April, Mei en Juny.

Zeer gemeen op de stadsvesten van Antwerpen (Nob.)

14. Ranunculus repens. L. *Kruipende Ranonkel.*

♃ Bloeit van in April tot in September.

In de grachten naby het kasteel van M. De Pret-Thuret, op den Heurst te Schooten (Nob.)

Austruweel, Berchem (Dk.), de varieteit PROSTRATUS (Lejeune et Courtois, flore belge), vindt men op den boord der velden van Berchem (V. H.); de varieteit ERECTUS (D. C.), groeit in de grachten by het Exterlaer (V. H.)

15. Ranunculus acris. L. *Gemeene Ranonkel* of *kleine Boterbloem.*

♃ Bloeit in Mei, Juny en July.

Men vindt dezelve overal, in alle weiden (Nob.)

FICARIA. Dillen. *Speenkruid.*

Driebladige kelk. — Zes of negen geele bloembladen; zy hebben ieder aen den nagel een klierachtig kuiltjen door een schelpje bedekt. — De zaedhokjens maken een zaedhoofdje uit.

Eene specie :

Ficaria ranunculoïdes. MOENCH. *Ranonkelachtig Speenkruid.*

Ranunculus Ficaria. L.

♃ Bloeit in April en Mei.

Op alle vochtige en schaduwachtige plaetsen, in weiden, velden, bosschen, enz. (Nob.)

3de Familie-Verdeeling : Anemoneën. Eenzadige niet openbarstende zaedhokjens : er is geene bloemkroon, en dan is de kelk bloembladig, of wel zy is van regelmatige bloembladen samengesteld; hangend zaedje.

THALICTRUM. L. *Snelgroeijer* (Nob.); *Poelruite* (Delath.)

Er zyn geene bloembladen. — Vier of vyf bloembladige geelkleurige kelkbladen. — De bloemen vormen eenen bloemtuil en hebben geen omwindsel. — De bladen zyn beurtelings geplaetst.

Eene specie :

Thalictrum flavum. L. *Geelbloemige Snelgroeijer* (Nob.)

♃ Bloeit in Juny en July.

In de vochtige bosschen en op de grachtkanten tusschen Eeckeren en de Donk (Nob.)

Tusschen Wechter en Tremeloo (Kx); tusschen Oosterloo en Eyndhout, tusschen Deurne en Borsbeeck (V. H.)

ANEMONE. L. *Windkruid* (Delathouwer.)

Vyf of tien bloembladige kelkbladen, afvallend en langer dan de poederdraden. — Geene bloembladen. — Alle de bladen spruiten uit de wortel voort. — Op de middenlengte van den bloemsteel vind men een driebladig omwindsel.

Witte of rooze bloemen	*A. Nemorosa.*
Geele bloemen..................................	*A. Ranunculoïdes.*

1. Anemone nemorosa. L. *Bosch-Windkruid.*

♃ Bloeit in Meert, April en Mei.

Men vindt ze op alle vochtige en beschaduwde plaetsen van Deurne, Wommelghem, Ranst, enz. (Nob.)

2. Anemone ranunculoïdes. L. *Hanevoetachtig Windkruid.*

♃ Bloeit in April en Mei.

Op den boord der Vuilbeek tusschen St-Willebrords en Borgerhout en elders (Nob.)

Op den boord van de kleine Nethe, digt by Lier (Dk.)

MYOSURUS. L. *Muizenstaert.*

Vyf gekleurde, afvallende en onder hun hechtpunt spoorvormig verlengde kelkbladen. — Vyf lang genagelde bloembladen. — Van vyf tot tien poederdraden. — Menigvuldige zaedhokjens op een langworpigen staertvormigen bloembodem verzameld.

Eene specie :

Myosurus minimus. L. *Kleine Muizenstaert.*

① Bloeit in April, Mei en Juny.

Tusschen de tarwe en rogge te Borsbeeck, Ranst, enz. (Nob.)

Te Berchem (Dk.); Wilryck (P. Gaut.)

4de Familie-verdeeling : Helleboreën. De bloemkroon ontbreekt of wel zy is van onregelmatige bloembladen samengesteld. — De zaedhokjens zyn openbarstend en veelzadig.

CALTHA. L. *Groote Boterbloem.*

Vier of vyf bloembladige geele afvallende kelkbladen. — Geene bloemkroon. — Niervormige bladen. — Geele bloemen.

Eene specie :

Caltha palustris. L. *Groote moeras Boterbloem.*

♃ Bloeit in April en Mei.

Op de boorden der grachten die de weiden doorloopen, naby de Herenthalsche vaert, ook overvloedig in Battenbroek te Waelhem en elders (Nob.)

AQUILEGIA. L. *Akelei.*

Regelmatige bloem. — 5 bloembladige, afvallende kelkbladen. — 5 op hun ondereind spoorvormige bloembladeren en 5 zaedhokjens.

Eene specie :

Aquilegia Vulgaris. L. *Gemeene Akelei.*

In hooge bosschen en rotsgronden.

♃ Bloeit in July en Augustus.

Men vind deze plant in alle bloemhoven, in onze provincie hebben wy hem nog nooit in 't wild gevonden, maer wel in de provincie Namen en in zuid Belgenland (Nob.)

DELPHINIUM. L. *Ridderspoor.*

Onregelmatige bloem. — 5 afvallende bloembladige kelkbladen, een dezer is gespoord. — De bloemkroon is van vier, somtyds maer van een bloemblad samengesteld. — De twee bovenste bloembladeren zyn ook gespoord.

Eene specie :

Delphinum Consolida. L. *Veld Ridderspoor.*

Delphinium segetum. Lam. flor. fr.

In de koornvelden.

① Bloeit in July en Augustus.

Te Borgerhout (Kx.) in 1822, heden zeer zeldzaem in onze provincie.

———

2de Familie.

BERBERIDEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen. Er zyn van 3 tot 6 bloembladige kelkbladen, zy zyn afvallend en op twee rangen geplaetst. — De bloembladen zyn 6 of 8 in getal, welke op twee reijen geplaetst zyn, ieder heeft twee kliertjens naby den nagel. De poederdraden die ook 6 of 8 tallig zyn, ziet men aen de bloembladen tegenovergesteld. — De helmknopjens zyn tweehokkig en ieder hokjen is gesloten door een klepje dat zich van onder naer boven opend. — De vrucht is bees of zaeddoosvormig, eenhokkig en gewoonelyk tweezadig.

Een geslagt : Berberis.

BERBERIS. L. *Sausenboom.*

Zes bloembladig afvallende kelkbladen, met drie of vyf bloemschudblaedjes vergezeld. — Twee klieragtige bloembladen. — Zes poederdraden. — Langworpige tweezadige bees. — De bloemen vormen eenvoudige hangende trossen. — De bladen spruiten bundelvormig uit de oksels der doornen.

Eene specie :

Berberis Vulgaris. L. *Gemeenen-Sausenboom.*

In de hagen en bosschen.

♄, Bloeit in Mey en Juny.

Word veel in de hoven gekweekt (Nob.); maer nog nooit in het wild in onze provincie gevonden.

———

3de Familie.

CARYOPHYLLEËN.

Regelmatige twee of eenslachtige bloemen. — Vyf kelkbladen die dikwyls aen hun ondereind aen elkander gegroeit zyn. — De bloembladen zyn nagelachtig. — De poederdraden zyn den bloembladen in getal gelyk, of zyn dubbeltallig. — De helmknopjes zyn tweelobbig. — Er zyn van 2 tot 5 draedvormige stylen welke van elkander vry zyn. — De vrucht is eene eenhokkige veelzadige zaeddoos, zy is zeldzaem beesvormig, of door onvolmaekte schudsels in verscheidene hokjens verdeelt; dikwyls is zy op eene uitstekende verlenging (of voetjen) van den bloemsteng geplaetst. — Het zyn alle kruidachtige een of veeljarige planten. — De bladeren zyn effen en tegenovergesteld geplaetst.

1 { De kelkbladeren zyn van hunnen voet tot in de helft hunner lengte aen elkander gegroeit, en den nagel der bloembladen is gewoonelyk zeer lang .... 2.
De kelkbladen zyn niet of zeer weinig aen elkander gegroeit en de nagel der bloembladen is zeer kort .... 7.

2 { De kelk is van eenen kleinen valschen kelk aen zyn ondereinde vergezeld .... DIANTHUS.
De kelk is door geenen valschen kelk vergezelt .... 3.

3 { Er zyn twee stylen .... 4.
Er zyn meer dan twee stylen .... 5.

4 { 5 kortgenagelde bloembladige bloemkroon, de kelk is klokvormig .... GYPSOPHILLA.
5 zeer langgenagelde bloembladige bloemkroon, de kelk is buisvormig .... SAPONARIA.

5 { De stylen zyn drietallig, de kelk is opgeblazen .... SILENE.
Er zyn vyf stylen, de kelk is klok of buisvormig .... 6.

6 { Tientandige zaeddoos, klokvormige kelk, tweehuizige bloemen .... MELANDRIUM.
Vyftandige zaeddoos, buisvormige kelk, tweeslachtige bloemen .... LYCHNIS.

7 { Effene of byna effene bloembladen .... 8.
De bloembladeren hebben eene zeer diepe insnyding .... 14.

8	Twee of drie stylen	9.
	Vier of vyf stylen	13.
9	De vruchtdoos opent zich door drie kleppen..................	10.
	Vier, vyf, of zes kleppige vruchtdoos	12.
10	Effene kleppen..	11.
	Twee tandige kleppen	ARENARIA.
11	De bladeren zyn van schudblaedjens vergezeld	SPERGULARIA.
	De schudblaedjens ontbreken	ALSINE.
12	Getande bloembladen, de zaden zyn van een zaedmantel omringd	MOEHRINGIA.
	Effen bloembladen, zaden zonder zaedmantels.........	HOLOSTEUM.
13	De plant heeft schelpachtige schudblaedjens.	SPERGULA.
	De plant heeft geene schudblaedjens	SAGINA.
14	Drie stylen, de vruchtdoos is zes kleppig................	STELLARIA.
	Vier of vyf stylen, vyf of tien kleppige vruchtdoos	15.
15	Vier of vyf stylen. — Vyfkleppige vruchtdoos, de stylen zyn met de kelkbladen tegenovergesteld geplaetst	CERASTIUM.
	Vyf stylen. — De vruchtdoos opent zich door vyf tweetandige kleppen, de stylen zyn beurtelings met de kelkbladen geplaetst.	MALACHIUM.

1ste Familie-Verdeeling : Sileneeën. — De kelkbladen zyn aeneengegroeid, en vormen dus eenen eenbladigen kelk.

GYPSOPHILA. L. *Gaffelsteng.*

Klokvormige eenbladige kelk. — De bloembladen zyn zeer kortgenageld. — Er zyn 10 poederdraden en 2 stylen. — De zaeddoos is eenhokkig en vierkleppig.

De bloemen zyn roos, de bladen lynvormig.

Eene specie :

Gypsophila Muralis. L. *Muer-gaffelsteng.*

Saponaria muralis. Lam. Fl. Fr.

Op de zandachtige velden.

①, Bloeit in July, Augustus en September.

Te Kessel, Berlaer, enz. (Nob.)

Tusschen Herenthout en Morckhoven (V. H.)

DIANTHUS. L. *Angelier.*

Buisvormige vyftandige kelk, met een of twee schelletjens vergezeld, welke eenen valschen kelk uitmaken. — Vyf lange nagelachtige bloembladen. — 2 stylen. — 10 poederdraden en roode, witte of purpere bloemen.

1 { Eentallige bloemen, de valsche kelk bereikt het derde der lengte van de kelkbuis .... *D. Deltoïdes.*
Veeltallige bundelvormige bloemen, de valsche kelk is langer dan de buis.. 2.

2 { Bleek roodkleurige bloembladen, vyfhoekige kelk...... *D. Prolifer.*
Purpere met wit geplekte bloembl., cylindervormige kelk. *D. Armeria.*

1. Dianthus Prolifer. L. *Kopvormige Angelier.*

Op de zandachtige plaetsen, en den boord der wegen.

① Bloeit van in Juny tot in September.

In alle zandachtige plaetsen (Dk.); te Bonheyde (Kx.)

2. Dianthus Armeria. L. *Duizendschoone Angelier.*

Op den boord der zandachtige velden en bosschen, enz.

② Bloeit in July, Augustus en September.

Op den boord der zandachtige wegen (Dk); te Everbode (Kx.)

3. Dianthus Deltoïdes. L. *Dryhoekige Angelier.*

In de zandachtige en drooge plaetsen.

♃ Bloeit in July, Augustus, September en October.

Op vele zandachtige plaetsen (V. Bn.)

SAPONARIA. L. *Zeepkruid.*

Buis of cylindervormige vyftandige kelk. — Zy hebben geenen valschen kelk. — Er zyn vyf zeer lange nagelachtige bloembladen. — De poederdraden zyn tien- en de stylen tweetallig. — Er is eene eenhokkige vierkleppige zaeddoos; gewoonelyk zyn de bloemen roos.

Eene specie :

Vyftandige byna gevleugelden kelk.................. *S. Officinalis.*

Saponaria Officinalis. L. *Genees-Zeepkruid.*

In de velden en op den boord der rivieren.

♃ Bloeit van in July tot in September.

Te Waelhem tusschen het kasteel van Roozendael en het hof van M. Van De Wiel, op dezelfde plaets vind men er ook met dubbele bloemen (Nob.)

Op Stuivenberg en op den dyk der Schelde, digt by Kiel (Dk.)

SILENE. L. *Schildbloem.*

Er is geenen valschen kelk. — De kelk is vyftandig en min of meer opgeblazen. — Er zyn vyf bloembladen. — De poederdraden zyn tien- en de stylen vyftallig.

De vrucht is eene zestandige zaeddoos.

1	Naekte kelk	*S. Inflata.*
	Behairde kelk	2.
2	De bloembladen zyn effen of zeer weinig ingesneden	3.
	Tweespletige of gekerfde bloembladen	4.
3	Eentallige bloem welke uit de oksels der bladen spruit, lepelvormige bladen	*S. Gallica.*
	De bloemen zyn op 't einden van den steng geplaetst en vormen eenen bloemtuil, de bladen zyn langvormig	*S. Conoïdea.*
4	Witte bloemen	*S. Anglica.*
	Roode bloemen	*S. Conica.*

1. Silene Inflata. Smith. *Opgeblaze Schildbloem.*

Cucubalus Behen Linn.

Op de velden.

♃ Bloeit in July, Augustus en September.

Tusschen Koningshoyckt en Lier, zeldzaem (Nob).

Tusschen Boom en Duffel (Kx.)

2. Silene Conoïdea. L. *Kegelachtige Schildbloem.*

Cucubalus conicus. Lam. fl. fr.

Op zandachtige plaetsen.

① Bloeit in July en Augustus.

Op zandachtige boorden der wegen (Dk.)

3. Silene Conica. L. *Kegelvormige Schildbloem.*

Op zandachtige plaetsen.

① Bloeit in Juny en July.

In de zandachtige velden (V. Bn.)

4. Silene Gallica. L. *Fransche Schildbloem.*

Cucubalis sylvestris. Lam.

In de velden.

① Bloeit in Juny, July en Augustus.

In de vochtige velden te Tongerloo (Kx.)

5. Silene Anglica. L. *Engelsche Schildbloem.*

Op zandachtige velden.

① Bloeit in Juny, July en Augustus.

In de graenvelden, tusschen Westwezel en Loenhout, zeldzaem (Nob.)

In de velden te Tongerloo, zeldzaem (V. H.)

MELANDRIUM. Roehl. *Valsche-Koekoeksbloem.*

Vyftandige kelk. — Vyf bloembladen met twee schelpjes aen de keel. — Tien poederdraden. — Vyf stylen. — De vrucht is eene eenhokkige tienkleppige zaeddoos.

1	Witte bloemen....................................	*M. Dioïcum.*
	Roode bloemen....................................	*M. Sylvestre.*

1. Melandrium Sylvestre. Roehl. *Bosch Valsche-Koekoeksbloem.*

Lychnis doïca. Lin.
Lychnis sylvestris. Hopp.
Silene diurna. Gren. — Godr.
Lychnis diurna. Sibth.

Gewoonelyk in de weiden en vochtige velden.

♃ Bloeit van in April, tot in Augustus.

In de klavervelden te Ranst, Vremde, enz. (Nob.)

Te Berchem en Wilryck (Dk.)

2. Melandrium Dioïcum. Coss. et Germ. *Tweeslachtige valsche-Koekoeksbloem.*

Lychnis dioïca β L.
Lychnis pratensis. Spr.
Silene pratensis. Gren. — Godr.
Lychnis arvensis. Schk.
Lychnis vespertina. Sibth.

Op den boord der velden.

Bloeit van in Mei, tot in September.

Veel te Duffel, St-Catharina-Waver enz. (Nob.)

Te Wilryck en Berchem (V. H.)

LYCHNIS. L. *Koekoeksbloem.*

Vyftandige kelk. — De bloembladen zyn vyf-tallig en er is geenen valschen kelk. — Er zyn 5 stylen en 10 poederdraden. De vrucht is eene eenhokkige vyftandige zaeddoos.

1 { De verdeelingen van den kelk zyn lynvormig en langer dan de bloemkroon .... *L. Githago.*
De kelktanden zyn korter dan de bloemkroon.... *L. Flos-cuculi.* }

1. Lychnis Githago. Lamk. *Gemeene Bolderik.*

Agrostemma Githago L.

Staet gewoonelyk in de koornlanden.

① Bloeit in Juny en July.

In de graenvelden te Viersel en Massenhoven, alsook in de Poldervelden (Nob.)

Deurne, Contich en Wilryck (Dk.)

2. Lychnis Flos-cuculi. L. *Gemeene Koekkoeksbloem.*

Coronaria flos-cuculi. — Braun.
Lychnis laciniata. Lam. Fl. Fr.

Op vochtige weiden.

♃ Bloeit in Mei, Juny en July.

Te Berchem, Borgerhout, op de stadsvesting en in byna alle weiden (Nob.)

In de vochtige weiden (Dk).

2de Familie-Verdeeling : Alsineën. — De kelkbladen zyn niet of zeer weinig aen elkander gegroeit. — De nagel der bloembladen is zeer kort.

SPERGULARIA. Pers. *Valsche-Speurie.*

Vyf kelkbladen en vyf effene bloembladen. — Tien poederdraden en drie stylen. — Driekleppige zaeddoos. — De bladen zyn door schelpachtige lynvormige tegenovergestelde schudblaedjens vergezeld.

1	Roode purpere bloemkroon	*S. Rubra.*
	Witte bloemkroon	*S. Segetalis.*

1. Spergularia Rubra. Pers. *Roode Valsche-Speurie.*

Arenaria rubra. L.
Lepigonum rubrum. Wahenberg.
Alsine rubra. Schreb.

Op zandachtige velden.

① Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Te Wilryck, Contich, enz. (Nob.)

In de vochtige plaetsen (Dk.), by het Lillofort (V. H.)

2. Spergularia Segetalis. Fenzl. *Witte Valsche-Speurie.*

Alsine segetalis. L.
Arenaria segetalis. Lam. Fl. Fr.
Lepigonum segetale. Koch.
Spergula segetalis. Vill.

Op de koornvelden.

① Bloeit in Juny en July.

Tusschen Mechelen en Waelhem (Nob.)

In de velden rond Duffel (V. H.)

SPERGULA. L. *Speurie.*

Vyf kelkbladen en vyfbloembladige bloemkroon. — Van vyf tot tien poederdraden. — Vyfkleppige vruchtdoos. — De bladeren zyn van schelpachtige schudblaedjens vergezeld.

De zaden zyn van eenen zeer breeden schelpachtigen vleugel omringd	*S. Pentandra.*
De zaden hebben een zeer smallen vliesigen rand....	*S. Arvensis.*

1. Spergula Arvensis. L. *Akker-Speurie.*

Spergula anacima. Weih.

Gemeen in de zandachtige velden, en wordt gekweekt.

① Bloeit van in Mei tot in October; men vind dees plantjen langs alle kanten; in de koornvelden der Kempen (V. H.)

2. Spergula Pentandra. L. *Vyfhelmige-Speurie.*

In de zandachtige velden.

① Bloeit in April, Mei en Juny.

Te Merxem, Schooten, enz. (Nob.); Wilryck, Contich (V.H.); tusschen Wyneghem en Schilde (R.)

SAGINA. L. *Vetmuer.*

Vier of vyf kelkbladen; vier of vyf somtyds ontbrekende bloembladeren. — Van vier tot tien poederdraden en vier of vyf stylen. — Eenhokkige veelzadige vier- of vyfkleppige zaeddoos. — Geene schelpachtige schudblaedjens.

Eene specie :

Vyfbladige kelk ; de bloembladen zyn ten minsten zoo lang als de kelk.

Sagina Nodosa. E. Meyer. *Knoopige-Vetmuer.*

Spergula Nodosa. L.

Spergula Palustris. Pers.

Op den boord der moerassen.

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

In de heide (Dk.); tusschen Gheel en Lichtaert (V. H.)

ALSINE. Wahlbg. *Muer.*

Vyfbladige kelk. — Vyfbladige bloemkroon; tien of minder poederdraden. — Drie stylen. — Driekleppige zaeddoos.

Eene specie:

Witte bloemen, lynvormige bladeren.

Alsine Tenuifolia. Wahlb. *Fynbladige-Muer.*

Op de velden.

① Bloeit van in July tot in September.

Te Brasschaet, Schooten, enz. (Nob.)

Te Deurne, Merxem (Dk.)

HOLOSTEUM. L. *Heelbeen.* (Nob.)

Vyf kelkbladen, vyf getande bloembladen. — Er zyn drie vyf of zeldzamer tien poederdraden. — De stylen zyn drietallig. — De zaeddoos is zeskleppig. — De bloemen vormen eenen enkelen scherm.

Eene specie:

Holosteum Umbellatum. L. *Gekroond Heelbeen.*

Cerastium umbellatum. Huds.

Op de velden.

① Bloeit van in Meert tot in Mei.

Op Stuivenberg en aen de Lillopoort (Nob.)

Op Stuivenberg (Dk.)

MŒHRINGIA. L. *Mœhring's-Kruid.* (Nob.)

Vier of vyfbladige kelk. — Bloemkroon van vyf bloembladen samengesteld. — Twee of drie stylen en tien poederdraden. — De zaeddoos opend zich door tweemael zoo veel kleppen als er stylen zyn. — De zaedjens hebben eenen zaedmantel.

Eene specie :

Eivormige, drie of vyfmael generfde bladen.

Mœhringia Trinervia. Clair. *Drienervig Mœhring's-Kruid.*

Alsine trinervia. Schreb.
Arenaria trinervia. L.

In de bosschen en beschaduwde plaetsen.

① Bloeit van in Mei tot in Augustus.

Aen het St-Laureis-fort en achter Kiel (Nob.)

Merxem, Deurne, Berchem (Dk.)

ARENARIA. L. *Zand-muer.* (Nob.)

Vyf kelkbladen. — Vyf bloembladen. — Tien poederdraden en drie stylen. — Zestandige of zes kleppige zaeddoos. — De zaden hebben geenen zaedmantel.

Eene specie :

De kelkbladen zyn langer dan de bloemkroon.

Arenaria Serpylifolia. L. *Thymbladige Zand-muer.*

In de velden.

② Bloeit van in Mei tot in September.

Te Mortsel, naby den Ouden God (Nob.)

Te Berchem (Dk.), te Merxem (V. H.)

STELLARIA. L. *Sterre-kruid.*

Vyf kelkbladen. — Vyf tweesnedige bloembladen. — Tien poederdraden en drie stylen. — Zes kleppige eivormige zaeddoos. — Witte bloemen.

1 { De onderste bladen zyn gesteelt .... 2.
  { Alle de bladen zyn ongesteelt .... 3.

2 Bloembl. langer dan de kelk, cylindervormige zaeddoos. *S. Nemorum.*
Bloembladen korter dan de kelk, eivormige zaeddoos.... *S. Media.*

3 Bloembladen twee of driemael zoo lang als de kelk .... 4.
Bloembladen korter dan de kelk .... 5.

4 Kruidachtige schudblaedjens, bolvormige zaeddoos.... *S. Holostea.*
Schelpachtige schudblaedjens, langworpige zaeddoos.... *S. Glauca.*

5 De zaeddoos en de kelk zyn in lengte gelyk .... *S. Aquatica.*
De zaeddoos is een derde deel langer dan de kelk.... *S. Graminea.*

1. Stellaria Holostea. L. *Heelbeenvormig Sterre-kruid.*

Onder de hagen en in de bosschen.

♃ Bloeit van in Mei, tot in July.

In de beschaduwde plaetsen (Dk.)

2. Stellaria Graminea. L. *Grasachtig Sterre-kruid.*

Onder de hagen, in de bosschen.

♃ Bloeit van in Mei tot in September.

Groeit veel in onze provincie (Nob.)

Op alle vochtige plaetsen (Dk.)

3. Stellaria Glauca. With. *Bestoven Sterre-kruid.*

Stellaria palustris. Retz.

Op vochtige beschaduwde plaetsen.

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

In het bosch te Tongerloo (V. H.)

4. Stellaria Aquatica. Poll. *Water Sterre-kruid.*

Stellaria uliginosa. Murr.

Larbræa aquatica. St-Hil.

Op vochtige plaetsen.

Aen 't Exterlaer (Nob.)

Op vochtige velden van de Kempen (Dk.); op de boord der grachten te Berchem (V. H.)

5. Stellaria Nemorum. L. *Bosch Sterre-kruid.*

Alsine nemorum. Schreb.

Op vochtige plaetsen. — In de bosschen.

♃ Bloeit van Juny tot in September.

Te Deurne, Schooten en elders (Nob.)

In het bosch te Tongerloo (Dk.)

6. Stellaria Media. Villars. *Matig Sterre-kruid.*

Alsine Media. L.

Alsine avicularum. Lam. Fl. Fr.

Zeer gemeen in de velden, op den kant der wegen, enz.

① Bloeit van in Maert tot in November.

Op alle vochtige plaetsen (Nob.); in de hoven (Dk.)

Digt by de wooningen (V. H.)

CERASTIUM. L. *Hoorn-Muer.* (Nob.)

De kelkbladen zyn vyf in getal, er zyn even zoo vele bloembladen die met eene insnede of tweetandig eindigen. — Vier, vyf of tien poederdraden en vyf met de kelkbladeren tegenovergestelde stylen. — Cylinder- of kegelvormige tientandige zaeddoos. De bloemen zyn wit.

1	Onhairige plant	*C. Erectum.*
	Gehairde plant	2.
2	De bloembladen zyn tweemael zoo lang als de kelk	*C. Arvense.*
	De bloembladen zyn korter dan de kelk	*C. Semidecandrum.*

1. Cerastium Erectum. Coss et Germ. *Regtstaenden Hoorn-Muer.*

Sagina erecta. L.

Mœnchia erecta. Ehrhart.

Drooge plaetsen, op den boord der wegen en in graspleinen.

① Bloeit in April en Mei.

Op drooge bouwlanden te Santhoven, Halle en op vele andere plaetsen (Nob.)

2. Cerastium Arvense. L. *Veld Hoorn-muer.*

Centunculus arvensis. Scop.

Byna overal, op de bouwlanden.

♃ Bloeit in Mei en Juny.

Zeer gemeen in de koornvelden (Nob.)

3. Cerastium Semidecandrum. L. *Vyfhelmige Hoorn-muer.*

Cerastium obtusifolium, var. Lam. Fl. Fr.

Cerastium pellucidum. Chaub.

Cerastium varians, var. pellucidum. Coss. et Germ. Flor. Par. 1re Ed.

Op drooge plaetsen, op de kant der wegen.

① Bloeit in April, Mei en Juny.

Berchem, Wilryck, enz. gemeen (Nob.)

Te Deurne en Borsbeeck (V. H.)

MALACHIUM. Fries. *Heelzwak.* (Nob.)

Tweetandige bloembladen. — Tien poederdraden. — Vyf met de kelkbladen beurtelings geplaetste stylen. — De zaeddoos is eivormig en opend zich door vyf tweetandige kleppen.

Eene specie :

Witte bloemen.

Malachium Aquaticum. Fries. *Water Heelzwak.*

Cerastium aquaticum. Linn.

Op vochtige plaetsen, op de kant der wateren.

♃ Bloeit in Juny, July Augustus en September.

Tusschen Berchem en Borgerhout (Dk.), te Tongerloo (V. H.)

4de Familie.

ELATINEËN.

De bloemen zyn regelmatig en tweeslachtig. — De bloembladen zyn drie of vier in getal; vry van elkander, onderstaende en afvallend. — De poederdraden zyn zooveel of tweemael zooveel in tal als er bloembladen zyn en er zyn ook drie of vier stylen aenwezig. — De vrucht is eene veelzadige drie of vier hokkige zaeddoos, zy is door de aengegroeide stylen bekroond. — De bloemen zyn klein, en eentallig in de oksels der bladen geplaetst. — De bladen zyn tegenovergesteld of kranswyzig geplaetst.

Een geslacht:

ELATINE. L. *Bastaerd-Mast.*

Dezelfde kenteekens als de familie.

1 { Acht poederdraden, de bladsteel is langer dan de schyf. *E. Hydropiper.*
{ Zes poederdraden, de bladsteel is korter dan de schyf. *E. Hexandra.*

1. Elatine Hydropiper. L. *Water-Peper*, *Bastaerd-Mast* (Nob.)

In de grachten.

① Bloeit in July, Augustus en September.

Op den boord der moerassen (V. Bn.)

2. Elatine Hexandra. D. C. *Zeshelmige Bastaerd-Mast.*

Elatine paludosa. Seub.

Op de waterachtige plaetsen.

① Bloeit in Augustus, September en October.

Op den boord der grachten, tusschen Tongerloo en Zammel (V. H.)

5de Familie.

LINACEËN.

De bloemen zyn regelmatig en tweeslachtig. — De kelk bestaet uit vier of vyf vreije of zeldzamer aeneengegroeide bladen. — De bloembladen zyn afvallend en vier of vyf in getal. — De poederdraden zyn acht of tientallig waervan de helft vruchtbaer en de andere helft onvruchtbaer of helmloos is. — De stylen zyn drie, vier of vyftallig. — De vrucht is eene veelhokkige tweezadige zaeddoos. Deze zaedjes zyn van elkander door een valsch tusschenvlies gescheiden.

Het zyn kruidachtige planten, de bladen zyn zittend en van geene schudblaedjens vergezeld.

De bloemkroon is langer dan de kelk........................	LINUM.
De bloemkroon is niet langer dan de kelk	RADIOLA.

LINUM. L. *Vlas.*

Vyf effene kelkbladen. — Vyf bloembladen langer dan de kelk. — Gewoonelyk zyn er vyf doch soms maer drie stylen.

Witte bloemen, tegenovergestelde bladeren......	*L. Catharticum.*
Blauwe bloemen, verstroeide bladeren..........	*L. Usitatissimum.*

1. Linum Catharticum. L *Purgeer-Vlas.*

In de graspleinen, op de boorden der wegen.

① Bloeit in Juny, Augustus en September.

Op de boorden der wegen (Dk.); op den kant van den steenweg te Wyneghem (R.); tusschen Contich en Waelhem (Kx.)

2. Linum Usitatissimum. L. *Akker-Vlas.*

Op de velden.

① Bloeit van in Juny tot in September.

Wordt op verscheidene plaetsen gekweekt (Nob.)

RADIOLA. GMELIN. *Duizend-Graen.*

Vier, twee of driesnedige kelkbladen. — Vier bloembladen die korter of gelyk in hoogte zyn met de kelkbladen. — Vier poederdraden. — Vier stylen. — Vier tweevalsch-hokkige zaedhokjens. — Tegenovergestelde bladen.

Eene specie :

Radiola Linoïdes. GMEL. *Vlasvormig Duizend-Graen.*

Radiola millegrana. Sm.
Linum radiola. Lin.

Op vochtige plaetsen.

① Bloeit in July en Augustus.

Op de vochtige gronden naby den Zwarten Hengst, tusschen Oeleghem en Massenhoven (Nob.)

Op de vochtige plaetsen in de Kempen; te Brasschaet (V. H).

6de Familie.

OXALIDEËN.

Regelmatige tweeslachtige bloemen. — Vyfdeelige kelk. — Vyf bloembladen. — Tien poederdraden door de helmdraden een weinig aen elkander gegroeit. — Vyf stylen. — De vrucht is een vliesachtig, vyfhokkig veelzadig zaeddoosjen.— De bladen zyn in drie blaedjens verdeeld.

Een geslacht :

OXALIS. L. *Klaversulker.*

Kenteekens der Familie :

1	Witte bloemen..................................	*O. Acetosella.*
	Geele bloemen..................................	2.
2	Geene schudblaedjens, byna onhairig plantje..........	*O. Stricta.*
	Hebbende schudblaedjens, gryshairig plantje......	*O. Corniculata.*

1. **Oxalis Acetosella.** L. *Zuren Klaversulker* of *Wit-Koekoeksbrood.*

In de bosschen.

♃ Bloeit in April.

Overvloedig in de bosschen en omstreken van het kasteel van Cantecroy, naby den Ouden God, te Mortsel (Nob.)

2. **Oxalis Stricta.** L. *Regtstaende Klaversulker.*

Op de velden.

♃ Bloeit van in July tot in October.

In de bosschen, naby de Gitschotel en in de heggen en bosschen naby het kasteel van den heere Alph. Van Delft, Eeckers-Laer, en elders (Nob.)

Te Tongerloo en Westerloo (V. H.)

3. **Oxalis Corniculata.** L. *Gehoornde Klaversulker.*

In moeshoven en velden.

① Bloeit van in July tot in September.

Byna in alle moestuinen en op vele vette bouwlanden (Nob.)

Te Berchem en Wilryck (Dk.)

7de **Familie.**

BALSAMINEËN.

Onregelmatige bloemen. — Vyf afvallende kelkbladen, het onderste is met eene spoor geeindigd. — Er zyn vyf bloembladen: het bovenste is groot en hol, de andere bloembladen zyn altyd met twee aen elkander gegroeit. — De vyf poederdraden houden zich door de helmen aen elkander vast. — De vrucht is eene eenhokkige, vyfkleppige veelzadige zaeddoos die met eene veerkrachtige openbarsting haer zaed verre wegwerpt.

Het zyn kruidachtige planten met getande bladen.

IMPATIENS. L. *Springzaed.*

De zelfde kenteekens als de Familie.

Een geslacht :

Impatiens Noli-Tangere. L. *Springzaed Roert my-niet.*

Op vochtige en bedekte plaetsen.

① Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Zeer gemeen op eene plaets in onze provincie :

Op den boord der loopende beek tusschen het kasteel van Roozendael en den Staets-Spoorweg te Duffel.

(Wy ontdekten deze plant, daer zoo overvloedig groeijende, voor de eerste mael ter gelegenheid eener kruidkundige wandeling met onze kunstvrienden de heeren : C. Matthieu, Ridder De Knyff, F. Muller, De Cannaert-D'Hamale, Aug. Schram en Henri Sebus, in 1855; en tot nu toe hebben wy het fraeije plantjen er jaerlyksch weder gezien.)

8ste Familie.

GERANIACEËN.

Gewoonelyk regelmatige doch soms onregelmatige bloemen. — Vyf kelkbladen en zooveel bloembladen. — Er zyn tien onderstaende poederdraden, die op twee reijen geplaetst en door de helmen een weinig aen elkander gegroeid zyn, op de helft der poederdraden ontbreken dikwyls de helmknopjes. — Er zyn vyf stylen aen eene verlenging van het ontfangstbed gegroeit. — De vrucht is samengesteld van vyf eenzadige zaedhokjens, die naeldvormig eindigen en die, rond de verlenging van het ontfangstbed geplaetst, gemakkelyk van

onder naer boven rollende, er afscheiden. — De bladen zyn ingesneden en van schudbladjens voorzien.

{	Er zyn tien vruchtbare poederdraden..................	GERANIUM.
	Vyf der poederdraden zyn onvruchtbaer..................	ERODIUM.

GERANIUM. L. *Oijevaertsbek.*

Alle tien de poederdraden waervan vyf lange en vyf korte, zyn vruchtbaer. — De verlengingen der zaedhokjens rollen zich regtstreeks van onder naer boven (niet spiraelvormig.)

1	Effene bloembladen..................................	2.
	De bloembladen zyn tweesnedig of uitgekerfd................	3.
2	Roode bloemen, openstaende kelk............	*G. Rotundifolium.*
	Purpere bloemen, regtstaende kelk............	*G. Robertianum.*
3	De bloemsteel draegt twee of drie bloemen..................	4.
	De bloemsteel draegt eene bloem................	*G. Sanguineum.*
4	De bladen zyn tot aen den bladsteel ingesneden..................	5.
	De bladen zyn alleenlyk tot aen hun middenpunt ingesneden....	6.
5	Bloemsteel langer dan de bladen, onhairige zaedhokj.	*G. Columbinum.*
	Bloemsteel korter dan de bladen, behairde zaedhokjens.	*G. Dissectum.*
6	Onhairige zaedhokjens............................	*G. Molle.*
	Behairde zaedhokjens..................................	7.
7	De bloembladen zyn nauwelyks langer dan de kelk....	*G. Pusillum.*
	De bloembladen zyn tweemael zoo lang als de kelk.	*G. Pyrenaïcum.*

1. Geranium Sanguineum. L. *Bloedkleurige Oijevaertsbek.*

Op steenachtige plaetsen.

♃ Bloeit in Juny, Augustus en September.

Eenige malen op de stadsvestingen gevonden, doch niet zeer gemeen (Nob.)

2. Geranium Columbinum. L. *Duivepoot Oijevaertsbek.*

Op zandachtige velden.

① Bloeit in Juny, Augustus en September.

Te Berchem achter den molen (Nob.)
Tusschen den Ouden God en Wilryck (Dk.)

3. Geranium Dissectum. L. *Ingesneden Oijevaertsbek.*

Grasryke plaetsen, boorden der wegen.
① Bloeit van in Juny tot in October.
Op de Schelde-Dyk (Nob.)
Austruweel, op de Dyk van het Scheld (Dk.)

4. Geranium Pyrenaïcum. L. *Pyreneesche Oijevaertsbek.*

Op de grasryke plaetsen.
♃ Bloeit van in Mei, tot in September.
In de velden tusschen Berchem en Deurne, zeldzaem (V. H.)

5. Geranium Molle. L. *Zachte Oijevaertsbek.*

In de weiden, op den kant der wegen.
① Bloeit van in Mei tot in October.
Te Cappellen-Putte in de velden (Nob.)
Te Berchem (Dk.)

6. Geranium Pusillum. L. *Allerkleinste Oijevaertsbek.*

Op steenachtige plaetsen, in de bouwlanden, weiden, enz.
① Bloeit van in Mei tot in October.
Tusschen Cappellen-Putte en Stabroeck (Nob.)
Tusschen Kiel en Wilryck (V. H.)

7. Geranium Rotundifolium. L. *Rondbladige Oijevaertsbek.*

Op zandachtige plaetsen.
① Bloeit in Juny, July en Augustus.
Tusschen Wyneghem en Schilde (Nob.)
Op de stadsvestingen (Dk.)

8. Geranium Robertianum. L. *Stinkende Oijevaertsbek.*

Onder de hagen, op steenachtige plaetsen.
① Bloeit van in April tot in October.
Achter het fort Stuivenberg en op onbebouwde gronden (Nob.)

ERODIUM. L'Herit. *Reigersbek.*

Tien poederdraden, waervan er vyf zonder helmknoppen zyn. — Er zyn vyf eenzadige zaedhokjens, die, wanneer zy ryp zyn, zich spiraelvormig oprollen.

Eene specie :

Purpere bloemen , vinspletige bladeren.

Erodium Cicutarium. L'Her. *Fynbladige Reigersbek.*

Geranium cicutarium. Lin.

Op zandachtige velden.

① Bloeit van in April tot in October.

Overvloedig als onkruid op vele bouwlanden (Nob.)

9de Familie.

MALVACEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen. — De kelk is van eenen valschen kelk vergezeld. — De echte kelk is van vyf of zeldzamer van drie of vier kelkbladen, de bloemkroon van vyf door den nagel aeneengegroeide bloembladen samengesteld. — De poederdraden zyn veeltallig en zyn aen hunne ondereindens door de helmdraden buisvormig aeneengegroeit. — De stylen zyn aen de verlenging van de midden as gegroeit. — Er zyn vele eenzadige zaedhokjens die kransvormig rond de midden as geplaetst zyn.

{ Er zyn drie valsche niet aen elkander gegroeide kelkblaedjens. MALVA.
{ Er zyn ten minsten zes valsche aeneengegroeide kelkblaedjens. ALTHÆA.

MALVA. L. *Kaeskens-kruid.*

Er zyn drie vreije valsche kelkbladen ; de zaedhokjens zyn eenzadig en kransvormig geplaetst.

1 { De bloemen zyn eentallig .... 2.
{ Verscheidene bloemen zyn bundelvormig vergaderd .... 3.

2 { De zaedhokjens zyn hairig en nooit gerimpeld........ *M. Moschata.*
{ De zaedhokjens zyn naekt en wel gerimpeld.............. *M. Alcea.*

3 { De zaedhokjens zyn hairig en nooit gerimpeld..... *M. Rotundifolia.*
{ De zaedhokjens zyn naekt en gerimpelt .... *M. Sylvestris.*

1. Malva Alcea. L. *Vyfdeelig Kaeskens-kruid.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Word gemeenelyk in de tuinen gekweekt (Nob.)

2. Malva Moschata. L. *Geurig Kaeskens-kruid.*

Op drooge onbebouwde plaetsen.

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Tusschen Calmpthout en Nieuwmoer (Nob.)

3. Malva Sylvestris. L. *Groot Kaeskens-kruid.*

② Bloeit van in Mei tot in October.

Overal zeer gemeen, byzonder te Berchem en op den dyk der Schelde (Nob.)

4. Malva Rotundifolia. L. *Rondbladig Kaeskens-kruid.*

② Bloeit van in Mei tot in October.

Buiten Lillopoort, aen 't Stoketsel, enz. (Nob.)

Te Merxem (Dk.), te Westerloo (V. H.)

ALTHÆA. L. *Heemst.*

De valschen kelk is eenbladig, met zes of negen verdeelingen. De zaedhokjens zyn kransvormig geplaetst.

{ De zaedhokjens zyn van eenen vliezigen boord omringt, de bloembladen zyn tweemael zoo lang als de kelk .... *A. Rosea.*
{ De zaedhokjens zyn van geenen vliesachtigen boord omringd, de kelkbladen zyn driemael korter dan de bloembladen. *A. Officinalis.*

1. **Althæa Officinalis.** L. *Genees-Heemst.*

Op zware en steenachtige gronden.

♃ Bloeit van in July tot in September.

Digt by Lillo op den dyk der Schelde (Nob.)

Op den boord der Schelde, groeijende tusschen den Arundo Phragmites.

Digt by het St-Helair fort (Dk.), op de moerasachtige plaetsen te Oorderen, enz. (V. H.)

* 2. **Althæa Rosea.** L. *Stok- of Winter-Roos.*

② of ♃ Bloeit van in July tot in September.

Deze plant behoort in Syriën te huis en word hier nergens dan in tuinen gekweekt gevonden.

10de Familie.

TILIACEËN.

Regelmatige tweeslachtige bloemen. — Er zyn vyf afvallende kelkbladen en vyf onderstaende bloembladen. — De poederdraden zyn menigvuldig en van de stylen die aen een gegroeit zyn kan men meestal vyf stempels ontwaren. — De vrucht is byna houtachtig, niet openbarstend, eenhokkig en een- of tweezadig. — De planten dezer familie worden in onze streken boomen, met overhand geplaetst gesteelde eenvoudige bladeren, die van afvallende schudblaedjens voorzien zyn. — De bloemstelen zyn ook van vliesachtige bloemschudbladen vergezeld.

Een geslacht :

TILIA. L. *Lind.*

Vyf gekleurde kelkbladen. — De poederdraden zyn door de helmdraden in verscheidene bundels aen een gegroeit. —

De bladen der bloemtakken brengen een bloemsteel, aen een vliesachtig netvormig bloemschudblad gegroeid, in hunne oksels voort.

De bladen zyn gehaird op hunne onderzyde........ *T. Platyphylla.*
De bladen hebben geene hairen op hunne onderzyde... *T. Sylvestris.*

1. Tilia Platyphylla. Scop. *Grootbladige Lind.*

Tilia grandifolia — Ehrh.

In de bosschen en in lusthoven.

♄ Bloeit in Juny en July.

Word gekweekt (V. Bn.)

2. Tilia Sylvestris. Desf. *Gewoone Lind.*

Tilia microphylla. — Vent.

Tilia parvifolia. — Ehrh.

Gewoonelyk in de bosschen en beplantingen.

♄ Bloeit in July.

In het bosch te Everboden (Kx), in de bosschen, op de kant der wegen (Dk.)

11de Familie.

POLYGALEËN.

Onregelmatige tweeslachtige bloemen. — Er zyn vyf kelkbladen, waervan de twee binnenste zeer breed en gekleurd zyn. — Er zyn drie bloembladen welke ongelyk in grootte en aen de buis der poederdraden gehecht zyn. — De poederdraden zyn acht in getal en in eene buis samengegroeid. — De helmknopjens zyn eenhokkig en vormen twee bundels,

zy openen zich door een zweetvormig luchtgaetjen (pori). — De vrucht is eene geprengde, vliesige, tweehokkige eenzadige zaeddoos.

Een geslacht :

POLYGALA. L. *Kruisbloem.*

Langworpige zaeddoos. — Gehairde zaden, van eenen witten drielobbigen zaedaenwas omringd.

Eene specie :

Liggend, daerna regtstaende stengje. — De bloemtakken groeijen op alle hoogten, de bladen zyn alle verspreid.

Polygala Vulgaris. L. *Gemeene Kruisbloem.*

♃ Bloeit in Mei, Juny en July.

Veel achter het kasteel van Mev. De Pret de Calesberg, te Donck, onder Eeckeren, te Cappellen-Putte en op verschillende heide gronden; op dezelfde plaetsen vind men er met rose bloemen (Nob.)

Te Brasschaet en in de Kempen (Dk.)

12de Familie.

ACERINEËN.

Regelmatige veelechtige of tweeslachtige bloemen — Gewoonelyk vyf, somtyds van vier tot negen afvallende kelkbladen. — De bloembladen zyn met de kelkbladen gelyk in getal, en zyn op de kant van eene vleeschachtige verheffing geplaetst. — Gewoonelyk zyn er acht poederdraden, die op de verheffing (discus) geplaetst staen. — Eene styl en twee stempels. — De vrucht is samensteld uit twee vleugelvruchten, door hun ondereinde aen elkander gehecht. — Deze verdeelen zich in

twee gevleugelde, niet openbarstende zaedhokjens. — De planten dezer familie zyn boomen met tegenovergestelde gesteelde bladen.

Een geslacht :

ACER. L. *Ahorn.*

Veelechtige bloemen. — De kelk heeft gewoonelyk vyf verdeelingen. — Er zyn vyf bloembladen. — Acht poederdraden.

1	De bladen zyn wit op hunne onderzyde........	*A. Pseudo-platanus.*
	De bladen zyn groen langs beide zyden........................	2.
2	Groenachtige bloemen; de bl. zyn mat op hunne onderzyde	*A. Campestre.*
	Geelachtige bloemen; de bl. blinken op hunne onderzyde	*A. Platanoïdes.*

* **1. Acer Pseudo-platanus.** L. *Eschdoorn Ahorn.*

♄ Bloeit in April en Mei.

In de bosschen en in de Kempen (Nob.)

* **2. Acer Platanoïdes.** L. *Placn Ahorn.*

In bergachtige bosschen.

♄ Bloeit in April en Mei.

Word byna in alle wandelingen der lusthoven geplant (Nob.)

Hier en daer in byzondere bosschen gekweekt (V. Bn.)

3. Acer Campestre. L. *Kleine Ahorn.*

In de bosschen en hagen.

♄ Bloeit in Mei.

In het bosch naby de donkere dreef van den heere Montens-Du Bois, te Massenhoven en elders in de Kempen (Nob.)

Te Wilryck, Edeghem en Contich (Dk.)

13de Familie.

* HIPPOCASTANEËN.

Onregelmatige een- of tweeslachtige bloemen. — Er zyn vyf ongelyke aen elkander gewassene kelkbladen; door hunne vereeniging vormen zy eenen vyflobbigen klokvormigen kelk. — Er zyn gewoonelyk vyf genagelde bloembladen. — Gewoonelyk zyn er zeven poederdraden. — Er is eenen styl. — De stempel is geheel en scherp. — De vrucht is eene driekleppige een-, twee- of driezadige zaeddoos.

Het zyn boomen met tegenovergestelde handvormige gesteelde bladen.

Een geslacht :

* **ÆSCULUS.** L. *Wilde Kastanie* of *Galnoot-Kastanie.*

De poederdraden hebben boogvormige helmdraden. — De zaeddoos is met stekende puntjens bedekt.

Eene specie :

Handvormige bladen.

* **Æsculus Hippocastanum.** L. *Gewoone Wilde Kastanie.*

♄ Bloeit in Mei.

Deze boom van Asië afkomstig, word zeer veel in de hoven en op de wandelingen geplant (Nob.)

14de Familie.

CELASTRINEËN.

Regelmatige een- of tweeslachtige bloemen. — Eenbladige vyfdeelige kelk. — Er zyn vyf bloembladen en vyf poederdraden, welke op eene vleesachtige verheffing (discus) geplaetst

zyn. — De styl is kort en dik; er zyn van drie tot vyf stempels. — De zaden zyn door eenen valschen zaedmantel bedekt.

Een geslacht :

EVONYMUS. Tourn. *Kardinaelmuts.*

De zaeddoos is drie of vyf hoek- en hokkig. — Het zyn houtmakende heestergewassen.

Eene specie :

Rose zaeddoozen.

Evonymus Europæus. L. *Gewoone Kardinaelmuts.*

In de bosschen en veld-hegge.

♄ Bloeit in Mei en Juny.

Te Oeleghem en achter het hof van wylen den heer Van Hal, te Santhoven (Nob.)

In de bosschen te Wilryck, en Waelhem (Dk.)

15de Familie.

* AMPELIDEËN.

Tweeslachtige of veelechtige regelmatige bloemen. — Zeer kleine eenbladige, geheele of getande kelk. — Er zyn vier of vyf bloembladen en zoo veel poederdraden, deze zyn op eene vleeschachtige verheffing (discus), tegenover de bloembladen geplaetst. — Er is eenen styl. — De vrucht is eene een- of tweehokkige een- of tweezadige bees.

Het zyn klimmende heestergewassen.

Er is maer een geslacht :

* **VITIS.** L. *Wyngaerd.*

De bloembladen zyn door hun boveneinde aen elkander gevoegd, en vormen zoo eene koof welke afvalt zonder dat de blaedjens zich van elkander scheiden. — Er zyn vyf poederdraden. — De bees is tweehokkig.

Eene specie :

Zwarte, roodkleurige of witte beziën (druiven.)

* **Vitis Vinifera.** L. *Gemeene Wyngaerd.*

♄ Bloeit in July.

Deze plant is waerschynelyk van Asië afkomstig; eenieder weet dat zy byna in alle hoven tegen muren, huizen en pachthoeven geplant word.

16de Familie.

MONOTROPEËN.

Tweeslachtige byna regelmatige bloemen. — Vier of vyf ongelyke kelkbladen. — Vier of vyf bloembladen ; deze zyn kort spoorvormig geëindigd. — Er zyn acht of tien poederdraden. — Eenen styl. — De vrucht is eene vier- of vyfhokkige en zoo veel kleppige veelzadige zaeddoos. Zeer kleine zaden.

Het zyn witte onkleurige woekerplanten ; de bladen zyn door schelpen vervangen.

Een geslacht :

MONOTROPA. L. *Stofzaed.*

Eenhokkige door eene ronde spleet openende helmknopjens. — Trechtervormige styl. — Bultige bloembladen.

Eene specie :

Geele bloemen, onkleurige plant.

Monotropa Hypopitys. L. *Woekerend Stofzaed.* (Nob.)

Leeft op de wortels der boomen.

♃ Bloeit in Juny, July en Augustus.

Hier en daer, zeer zeldzaem (Dk.); in het bosch, te Tongerloo (V. H.)

17de Familie.

HYPERICINEEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen. — Vyf of somtyds vier voortdurende kelkbladen. — Er zyn gewoonlyk vyf onderstaende, vreije bloembladen. — De poederdraden zyn veeltallig en door hunne ondereindens in verscheidene bundels aen elkander gegroeit. — De stylen zyn drie- of vyf-tallig. — De vrucht is eene een- of veelhokkige veelzadige zaeddoos of bees. — De bladen dezer planten zyn tegenovergesteld, geheel en zonder schudblaedjens. — De bloemen zyn geel.

De vrucht is eene eenhokkige zaeddoos.................. HELODES.
De vrucht is eene veelhokkige zaeddoos .... HYPERICUM.

HYPERICUM. L. *Hertshooi.*

De kelkbladen zyn van gelyke grootte. — De zaeddoos is driehokkig en driekleppig.

1 De steng is vliezig gehoekt.................................. 2.
De steng heeft geene vliezige hoeken.............................. 4.
2 De bloemen zyn groot en geelkleurig, met hunne veeltallige bloemen vormen zy eene bloempluim.............................. 3.
De bloemen zyn klein en weinigtallig vereenigd ... *H. Humifusum.*
3 De kelkbladen zyn breed geeindigd .... *H. Quadrangulum.*
De kelkbladen zyn scherp geeindigd .... *H. Perforatum.*
4 Onhairige plant.................................... 5.
Met hair bedekte plant .... *H. Hirsutum.*
5 Kleine bladen; de bloembladen zyn met zwarte puntjens gevlekt .... *H. Pulchrum.*
Groote bladen; bloembladen zonder vlekjens...... *H. Montanum.*

1. Hypericum Quadrangulum. L. *Vierhoekig hertshooi.*

Hypericum dubium. Leers.

In de bosschen, op vochtige en onbebouwde plaetsen.

♃ Bloeit in Juny, July en Augustus.

Te Deurne, Berchem, Hoboken en elders (Nob.)

Op de boorden der grachten by Austruweel; tusschen Berchem en Borgerhout (Dk.); te Exterlaer (V. H.)

2. **Hypericum perforatum.** L. *Doorboord Hertshooi.*

Drooge plaetsen, boord der wegen, enz.

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Te Berchem, naby het kasteel van den heer Baron De Caters en in de Kempen (Nob.)

3. **Hypericum humifusum.** L. *Nederliggend Hertshooi.*

Op onbebouwde plaetsen.

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Op de Pulsche heuvels, tusschen Viersel en Nylen en op de heide gronden te Brasschaet (Nob.)

Te Mortsel, Wilryck (Dk.)

4. **Hypericum pulchrum.** L. *Bevallig Hertshooi.*

Gemeen op drooge plaetsen, in de heiden en bosschen.

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Te Santhoven, Pulderbosch, Grobbendonck, enz. (Nob.)

In de Kempen (Dk).

5. **Hypericum montanum.** L. *Berg Hertshooi.*

Bergachtige bosschen.

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Tusschen Herenthals en Vorselaer, tusschen Lille en Gierle (Nob.)

Te Everbode (V. H.)

6. **Hypericum hirsutum.** L. *Ruig Hertshooi.*

Op beschaduwde plaetsen.

♃ Bloeit van in Juny, tot in Augustus.

In de bosschen tusschen Vierseldyk en Pulderbosch, genaemd de Vóórt (Nob.)

HELODES. Spach. *Moeras-kruid.* (Nob.)

Vyf byna in grootte gelyke kelkbladen. — Tusschen ieder bundel poederdraden is een onderstaende bloembladachtig kliertje. — De zaeddoos is eenhokkig.

Eene specie :

Witte wolachtige plant.

Helodes palustris. Spach. *Water Moeras-kruid.*

Hypericum Helodes. L.

In de moerassen.

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

In de grachten en vochtige heide-achtige turf vlekken, tusschen Nederviersel en 't Sas der vaert (Nob.)

Te Tongerloo (V. H.); tusschen Wechter en Tremeloo (Kx.)

18de Familie.

DROSERACEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen. — Vyf kelkbladen, aen hun ondereinden aeneengegroeid. — Vyf bloembladen. — Vyf of tien poederdraden. — Tweehokkige helmknopjens. — Van dry tot tien stylen die men vry van elkander, of soms aen elkander gegroeid aentreft, en die soms ook ontbreken. — De vrucht is eene een-, twee- of driehokkige veelzadige zaeddoos. — Het zyn kruidachtige planten.

De bloemsteel draegt geene bladen; de bladen zyn met roode klierachtige hairen bedekt.	DROSERA.
De bloemsteel draegt een enkel onhairig hartvormig blad.	PARNASSIA.

DROSERA. L. *Zonnedauw.*

Vyf voortdurende bloembladen; vyf poederdraden. — Geene klierachtige schelpjens. — Drie of vyf tweedeelige stylen. — Eenhokkige drie- of vyfkleppige zaeddoos. — De bladen zyn met roodkleurige klierachtige hairen bekleed.

{ De schyf eindigt eensklaps in bladsteel........... *D Rotundifolia.*
{ De schyf eindigt allengskens in bladsteel......... *D. Longifolia.*

1. Drosera rotundifolia. L. *Rondbladig Zonnedauw.*

Rossolis rotundifolia. Moench.

Op de vochtige heide- en turfgronden.

♃ Bloeit van in July tot in Augustus.

Dees allerschoonste plantje treft men veel aen op vastliggende een jaer afgehakt of afgeturfde heide- en turfgronden, in de heide achter het kasteel van den heer Alph. Della Faille de Leverghem, op de Mik te Brasschaet; te Schooten en zeer veel te Nederviersel en elders in de heide (Nob.)

In de moerassen der Kempen (Dk.)

2. Drosera longifolia. L. *Langbladige Zonnedauw.*

Drosera intermedia. Hayne.

In de vochtige plaetsen en moerassen.

♃ Bloeit in July en Augustus.

Men vind deze soort op dezelfde plaetsen gemengelt met de voorgaende (Nob.); in de Kempen (Dk.)

PARNASSIA. Tourn. *Parnas-kruid.*

Vyf afvallende bloembladen. — Vyf poederdraden. — Vyf aen de bloembladen tegenovergestelde hartvormige en met kogelronde topjens gewimperde honing-bakjens. — Vier zittende stempels. — Eenhokkige vyfkleppige zaeddoos. — Witte bloem, eindelings op de bloemsteel geplaetst. — Onhairige bladen.

Eene specie :

Een hartvormig blad op het midden van den bloemsteel geplaetst.

Parnassia palustris. L. *Moerassig Parnas-kruid.*

In de moerassen en op vochtige plaetsen.

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

In de weiden van den heer Meeussen, naby het stilstaende water genaemd de Meirekens te Viersel (Nob.)

Te Meersel (Reusens); in de bemden achter Emblehem (F. Muller en Aug. Schram); te Westwezel (Verbert.)

19de Familie.

PYROLACEËN.

Verschilt van de Droseraceën door de volgende kenteekens: De helmknopjens openen zich door twee regtstreeksche openingen of poriën. — Er is eenen draedvormigen styl. — De zaeddooos is vyfhokig en vyfkleppig.

Een geslacht :

PYROLA. Tourn. *Wintergroen.*

Vyf aen elkander gegroeide kelkbladen. — Vyf afvallende bloembladen. — Tien poederdraden. — De vruchtdoos is vyfhoekig bolvormig. — De bloemen zyn wit roosachtig. — De byna ronde bladen zyn gesteeld, blinkend, en op eenen wortelstam geplaetst.

{ De styl is langer dan de bloembladen .... *P. Rotundifolia.*
{ De styl is korter dan de bloembladen .... *P. Minor.*

1. Pyrola rotundifolia. L. *Rondbladig Wintergroen.*

Pyrola major. Lam. Fl. Fr.

In de beschaduwryke bosschen.

♃ Bloeit in Juny en July.

In het bosch van den heere Ullens, naby zyn kasteel aen den Ouden-God te Mortsel (Nob.); in de ster van het buitengoed des heeren Ullens te Wilryck (René Della Faille.).

Tusschen Tongerloo en Gheel (V. H.)

2. Pyrola minor. L. *Klein Wintergroen.*

In de schaduwryke bosschen.

♃ Bloeit in Juny, July en Augustus.

Op dezelfde plaetsen, gemengd tusschen de voorgaende (Nob.)

In de bosschen (V. Bn.)

20ste Familie.

RESEDACEËN.

Tweeslachtige onregelmatige bloemen. Vyf tot zeven ongelyke voortdurende kelkbladen. Er zyn van vier tot zeven drie- of veelsnedige afvallende bloembladen. — Er zyn van tien tot veertig poederdraden, welke rond eenen discus geplaetst zyn. — De vrucht is eene openstaende, niet openberstende, veelzadige, eenhokkige zaeddoos. — Het zyn kruidachtige planten met beurtelings geplaetste bladen; deze zyn van zeer kleine schudblaedjens vergezeld; de bloemen zyn trosvormig geplaetst.

Een geslacht :

RESEDA. L. *Wouw.*

Er zyn drie of vyf aen eengegroeide zaedhokjens, welke eene veelzadige, eenhokkige, van boven openstaende zaeddoos, uitmaken.

{ Zeven kelkbladen ; gewoonelyk zes bloembladen........ *R. Odorata.*
{ Vier kelkbladen ; gewoonelyk drie bloembladen......... *R. Luteola.*

1. Reseda luteola. L. *Verf-Wouw.*

Op de boorden der wegen.

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Tusschen Raevels en Weelde (Ch. Cogels.); tusschen Beirendrecht en de Schelde (Nob.)

Tegen den staets-spoorweg, te Mortsel (V. H.)

* **2. Reseda odorata.** L. *Welriekende-Wouw.*

① of ② Bloeit van in Juny tot in December.

Deze plant, van den Oosten voortkomstig, wordt byna in alle tuinen gezaeid.

21ste Familie.

NYMPHÆACEËN.

Regelmatige tweeslachtige bloemen. — Er zyn vier of vyf kelkbladen. — De bloembladen zyn menigvuldig op verscheidene reijen geplaetst, en veranderen langzaem in poederdraden welke veeltallig zyn. — De stempels zyn zittend, en gelyk in getal aen de hokjens van het vruchtbeginsel. — Het vruchtbeginsel is veelhokkig en de hokjens veelzadig. — De vrucht is eene beesachtige niet openbarstende zaeddoos, zy houdt in zich eene menigte vruchtbrei waerin de zaden geplaetst zyn. — Het zyn water-planten; de bladen zyn gesteeld en spruiten uit den wortelstam voort, de bladschyf dryft op het water.

Geele bloemen, vyfbladige kelk	NUPHAR.
Witte bloemen, vierbladige kelk	NYMPHÆA.

NYMPHÆA. Smith. *Plompen.*

De bloemkelk is vierbladig en verdwynt vooraleer de vrucht ryp is. — De bloembladen hebben geen klierachtig holletje. — De poederdraden zyn op het vruchtbeginsel geplaetst. — De vrucht draegt de teekens der afgevallene poederdraden en bloembladen.

Eene specie :

Witte bloemen.

Nymphæa alba. L. *Witte Plompen.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

In het waterven achter Nederviersel; in het ven genaemd de Meirekens te Viersel; in de nieuwe vaert naby Merxem en elders (Nob.)

Tusschen Austruweel en Eeckeren (Dk.) ; te Westerloo (V. H.) ; te Wyneghem en in de vennen der Kempen (R.)

NUPHAR. SMITH. *Nufar* of *Botervat.*

Vyfbladige voortdurende kelk. — De bloemkroon is van tien tot twintig bloembladen, welke veel korter dan de kelkbladen zyn, samengesteld. — De bloembladen hebben een klierachtig holletje. — De poederdraden zyn onder het vruchtbeginsel geplaetst. — De vrucht is effen en draegt geene byzondere kenteekens.

Eene specie :

Geele bloemen.

Nuphar luteum. SMITH. *Geele Nufar* of *Geel Botervat.*

Nymphæa lutea. L.

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Op de stadsvestingen buiten de Roode poort; in de Herenthalsche vaert, in het Schyn en elders (Nob.)

22ste Familie.

PAPAVERACEËN.

Regelmatige tweeslachtige bloemen. — Twee afvallende kelkbladen en vier onderstaende bloembladen, insgelyks afvallend. — De poederdraden zyn menigvuldig. — Er zyn van twee tot twintig zittende stempels. — Het vruchtbeginsel houdt menigvuldige zaedjens in. — De vrucht is eene veelzadige eivormige zaeddoos of eene lynvormige houw. — Het zyn kruidachtige planten, welke, een van kleur verschillende melksap (latex) inhouden. — De bladen zyn tegenovergesteld en van schudblaedjens voorzien.

{ De vrucht is eene houw, de bloemen zyn geel......... CHELIDONIUM.
{ De vrucht is eene eivormige zaeddoos, de bl. zyn nooit geel.. PAPAVER.

PAPAVER. Tourn. *Maenkop*, *Heul* of *Kol.*

De bloembladen zyn gerimpeld in de knop. — Er zyn van vier tot twintig sterwys geplaetste stempels. — De vruchtdoos opend zich door poriën onder de stempels geplaetst. — Deze planten houden een witachtig melksap (latex) in. — De bloemen zyn eentallig geplaetst. — De helmknopjens zyn donker vioolkleurig.

1	De zaeddoos is bolvormig	2.
	De zaeddoos is langworpig........................	4.
2	Gehairde zaeddoos........................	*P. Hybridum.*
	Onhairige zaeddoos........................	3.
3	De helmdraden zyn wit........................	*P. Somniferum.*
	De helmdraden zyn bloedrood..	*P. Rhœas.*
4	Onhairige zaeddoos, donker roode bloemen..........	*P. Dubium.*
	Gehairde zaeddoos, bleek roode bloemen............	*P. Argemone.*

1. Papaver hybridum. L. *Verbasterde Maenkop.*

① Bloeit in Juny, July en Augustus.

In verschillige graen- en klavervelden (Nob.)

Te Berchem (V. Bn.)

* **2. Papaver somniferum.** L. *Slaepvoortbrengende Maenkop.*

① Bloeit van in Juny tot in September.

Wordt op sommige plaetsen gekweekt (Nob.)

Rond Mechelen (Dk.)

3. Papaver rhœas. L. *Kolbloem.*

① Bloeit van in Mei tot in September.

Op alle plaetsen tusschen het koorn, enz. (Nob.)

4. Papaver dubium. L. *Twyfelachtige Maenkop.*

① Bloeit van in Mei tot in September.

In verschillende ligte graenvelden en nevens den staetsspoorweg, te Berchem (Nob.)

3. Papaver Argemone. L. *Ruige Maenkop.*

② Bloeit van in Mei tot in September.

Op zandachtige koorn- en klavervelden in de Kempen (Nob.) Te Berchem, Mortsel (V. H.)

CHELIDONIUM. L. *Gouw.*

De bloembladen zyn gerold en niet in de knop gerimpelt. — De vrucht is eene houw. — De bloemen vormen eene scherm. — De zaden hebben eenen kamvormigen zaedmantel. — De plant houdt goudkleurig melksap (latex) in.

Eene specie :

Geele bloemen.

Chelidonum majus. L. *Stinkende gouw.*

♃ Bloeit van April tot September.

Men vind deze plant overal op vochtige steenachtige plaetsen, onder de hagen en tegen de muren rond de moestuinen (Nob.)

23ste Familie.

FUMARIACEËN.

Tweeslachtige onregelmatige bloemen. — Twee afvallende bloembladachtige kelkbladen. — Vier bloembladen, het bovenste is lang en spoorvormig geeindigd. — De poederdraden zyn zestallig, welke door de helmen in twee tegenovergestelde bundels gegroëit zyn. — De stylen zyn draedvormig aen elkander gegroeit en eindigen met twee stempels. — De vrucht is vry, zy bestaet uit een droog eenhokkig, eenzadig niet openbarstend żaedhokjen, of zy is tweekleppig en

dan ook veelzadig. — De planten zyn alle kruidachtig en hebben ingesnedene beurtelings geplaetste bladen, die van geene schudblaedjens voorzien zyn. — De bloemen zyn troswyzig geplaetst.

Veelzadige openbarstende vrucht........................	CORYDALIS.
Eenzadige niet openbarstende vrucht..................	FUMARIA.

CORYDALIS. D. C. *Leeuwerik-bloem.*

Langworpige spoor, veelzadige openbarstende, houwvormige vrucht.

1	Het bloemsteeltje is zoo lang als de vrucht..............	*C. Solida.*
	Het bloemsteeltje is veel korter dan de vrucht.................	2.
2	Bladsteel door eene klauwier geeindigd, afvallende styl.	*C. Claviculata.*
	Bladsteel zonder klawier, voortdurende styl..............	*C. Cava.*

1. Corydalis solida. Sm. *Vaste Leeuwerik-bloem.*

Fumaria bulbosa γ. Lin.

♃ Bloeit in Meert en April.

In de bosschen en weiden te Duffel, in de wandelingen van het kasteel van Roozendael te Waelhem (Nob.)

2. Corydalis cava. Schweig. et Kert. *Holle Leeuwerik-bloem.*

Fumaria bulbosa α. Lin.

In de bosschen.

♃ Bloeit in Meert en April

Men vind dees plantje op dezelfde plaetsen te Duffel als de vorige soort en ook te Contich (Nob.)

3. Corydalis claviculata. D. C. *Geklauwierde Leeuwerik-bloem.*

♃ Bloeit in July, Augustus en September.

Te Morkhoven en Nodderwyck (V. H.)

FUMARIA. L. *Smoorkruid* (Nob.)

Korte spoor. — Eenzadige niet openbarstende min of meer bolvormige vrucht.

Bolvormige vrucht	*F. Capreolata.*
De vrucht is breeder dan lang	*F. Officinalis.*

1. Fumaria capreolata. D. C. *Klimmend Smoorkruid.*

① Bloeit van in Mei tot in September.

Op vochtige plaetsen te Hemixem en Aerselaer (Nob.)

Te Wilryck (V. H.)

2. Fumaria officinalis. L. *Genees Smoorkruid.*

In de velden, op den kant der wegen.

① Bloeit van Mei tot October.

In de koornvelden en moestuinen op vele plaetsen (Nob.)

24ste Familie.

CRUCIFEREN.

Regelmatige tweeslachtige bloemen. — Vier kelkbladen en ook zooveel kruiswyze geplaetste bloembladen. — Zes poederdraden waervan er vier lange en twee korte zyn. — Eene styl welke door eenen of twee stempels eindigt. — De vrucht is eene houw of wel een houwtje, zy is gewoonelyk openbarstend, tweekleppig, tweehokkig een of veelzadig. — De bladen zyn beurtelings geplaetst en door geene schudblaedjens vergezeld. — De bloemen vormen eenen tros.

1	De vrucht is veel langer dan zy breed is	2.
	De vrucht is zoo lang als breed	13.
2	De zaden zyn op eenen rang geplaetst	5.
	De zaden zyn op twee of vier rangen geplaetst	3.

3 De houw is buisvormig.......................... NASTURTIUM.
De houw is geplettert.......................... 4.

4 Witte geelachtige bloemen.......................... TURRITIS.
Geele bloemen.......................... DIPLOTAXIS.

5 De houw is cylinder- of byna cylindervormig.......................... 6.
De houw is vierhoekig, geplettert of paternostervormig.......... 9.

6 De houw heeft eene zeer zigtbare nerf.......................... 7.
De houw heeft van drie tot vyf uitstekende nerven.............. 8.

7 Bolvormige zaden.......................... BRASSICA.
Geprengde, langworpige zaden.......................... BARBAREA.

8 De houw is door eenen zeer langen voortdurenden styl geeindigt.......................... SINAPIS.
De houw eindigt niet door eenen langen voortdurende styl. SISYMBRIUM.

9 De houw is vier- of byna vierhoekig.......................... 10.
De houw is geprengd of paternostervormig.......................... 11.

10 Onhairige plant, gepletterde zaden.......................... CHEIRANTHUS.
Met stervormige hairen bedekte plant, niet gepletterde zaden. ERYSIMUM.

11 Geprengde of linievormige houw.......................... 12.
Opgeblazene, paternostervormig wordende houw.......... RAPHANUS.

12 De vruchtkleppen hebben eene of verscheidene fyne nerven... ARABIS.
Geene nerven op de vruchtkleppen.......................... CARDAMINE.

13 Geele bloemen.......................... 14.
Witte of witte geelachtige bloemen.......................... 15.

14 Openbarstend houwetje, veelzadige zaedhokjens.......... CAMELINA.
Niet openbarstend houwetje, een- of tweezadige zaedhokjens. BUNIAS.

15 Ieder zaedhokje houdt twee zaden in.......................... TEESDALIA.
De zaedhokjens houden een of veel zaden in maer niet twee...... 16.

16 Eenzadige zaedhokjens.......................... 17.
Veelzadige zaedhokjens.......................... 18.

17 Het houwetje is bol of eivormig en openbarstend.......... LEPIDIUM.
De zaedkleppen zyn zeer dik, het houwetje is niet openbarstend en niervormig aen de ondereinde; nackte of niet behairde plant. SENEBIERA.

18 De poederdraden, ten minste die welke op de rand staen, hebben de helmdraden door aenwassen verbreed.......................... BERTEROA.
De helmdraden hebben geenen aenwas.......................... 19.

19	De bloembladen hebben eene zeer diepe insnyding...........	DRABA.
	De bloembladen zyn effen..................................	20.
20	Dryhoekig hartvormig houwetje, niet gevleugelde kleppen..	CAPSELLA.
	Byna schyfvormig houwetje, gevleugelde zaedkleppen.......	THLASPI.

1ste Familie-Verdeeling : Houwdragende. — De vrucht is ten minsten driemael langer als breed.

CHEIRANTHUS. R. Brown. *Muer-bloem* of *Steen-violier.*

Regtstaende kelkbladen. — De stempel is tweelobbig; deze lobben zyn openstaende. — De houw is byna vierhoekig, de zaedkleppen hebben eene, zeer zigtbare nerf; de zaden zyn op een rang geplaetst. — De bloemen zyn geel of bruingeel. — De bladen effen en lansvormig.

Eene specie :

Cheiranthus Cheiri. L. *Muer* of *Steen-violier.*

♃ Bloeit van in Meert tot in Juny.

Soms op de oude stadsmueren, op het Noorderfort en wel eens op O. L. Vrouwen toren (Nob.)

Buiten de Slykpoort en op het kasteel (V. H.)

BARBAREA. R. Brown. *St-Barbara's-kruid.*

De stempel is effen of zeer weinig gekerfd. — De houw is byna cylindervormig, en de kleppen hebben eene uitstekende nerf. — De zaden zyn op eenen rang geplaetst. — De bloemen zyn geel en de bladen liervormig ingesneden.

Eene specie :

Barbarea vulgaris. R. Brown. *Gemeen St-Barbara's-kruid.*

Erysimum Barbarea. L.

♃ Bloeit van in April tot in Juny.

Onder de hagen der moestuinen en in vochtige veldheggen te Deurne, Wyneghem, Wommelghem, enz.; men treft er soms ook met bonte bladen aen (Nob.)

Tusschen den Ouden-God en Bouchout (V. H.)

ARABIS. L. *Scheeve-kelk* (Nob.)

De stempel is effen — De houw is lynvormig vierhoekig gepletterd. — De zaedkleppen hebben eene uitstekende nerf. — De zaden zyn op eenen rang geplaetst en zyn dikwyls gevleugeld. — De bloemen zyn roos of wit.

Eene specie :

Witte bloemen.

Arabis sagittata. D. C. *Plathouwige scheeve-kelk.*

② Bloeit van Mei tot in July.

Op de zandachtige plaetsen (Nob.)

CARDAMINE. L. *Veldkers.*

De stempel is effen. — De houw lynvormig gepletterd. — De vruchtkleppen byna niet geboogd en zonder nerven; zy rollen zich langs den buitenkant van onder naer boven. — De zaden zyn gepletterd, op eenen rang geplaetst en hebben eenen draedvormigen zaedsteng. — Vinspletige bladen; witte of rose bloemen.

1	De bloembladen zyn ten minste tweemael langer dan de kelkbladen	2.
	De bloembladen zyn byna niet langer dan de kelkbladen.	*C. Hirsuta.*
2	Geele helmknopjens, bleekvioletkleurige bloembladen...	*C. Pratensis.*
	Purpere helmknopjens, witte bloembladen............	*C. Amara.*

1. Cardamine pratensis. L. *Gemeene Veldkers.*

In de weiden en vochtige bosschen.

♃ Bloeit van in April tot in Juny.

In de weiden naby de Herenthalsche vaert en tusschen het gras op alle vochtige plaetsen (Nob.)

De varieteit β (flore pleno. Clus.) met dubbele bloemen, tusschen Kiel en Hoboken (V. H.)

2. Cardamine amara. L. *Bittere Veldkers.*

♃ Bloeit in April en Mei.

Op den boord der grachten, achter het kasteel van den heere De Pret, te Donck onder Eeckeren en elders (Nob.)

Op den boord der grachten en beken (V. H.)

3. Cardamine hirsuta. L. *Ruige Veldkers.*

♃ Bloeit in Mei en Juny.

In de vochtige weide, op den boord der grachten, te Hoboken en elders (Nob.)

Op den boord der grachten en beken (V. H.)

NASTURTIUM. R. Br. *Neusbooger* (Nob.)

Effene stempel. — Cylindervormige houw. — Geboogde vruchtkleppen en zonder uitstekende nerf. — De zaden zyn niet gevleugeld en op twee of vier rangen geplaetst. — De bloemen zyn geel of wit.

1	Witte bloemen	*N. Officinalis.*
	Geele bloemen	2.
2	De bloembladen zyn niet langer dan de kelkbladen	*N. Palustre.*
	De bloembladen zyn langer dan de kelkbladen	3.
3	De vruchtsteel is drymael langer dan de houw	*N. Amphibium.*
	De vruchtsteel is met de houw gelyk in lengte	*N. Sylvestre.*

1. Nasturtium officinalis. R. Br. *Genees Neusbooger.*

Sisymbrium officinale. L.

♃ Bloeit van in Mei tot in September.

In de grachten, naby de Herenthalsche vaert (Nob.)

Te Berchem, Kiel en Hoboken (V. H.)

2. Nasturtium sylvestre. R. Br. *Bosch Neusbooger.*

Sisymbrium sylvestre. L.

♃ Bloeit van in Mei tot in October.

In de beemden, op de kant der grachten, op vele plaetsen (Nob.)

In diepe grachten, op vele plaetsen (V. H.)

3. Nasturtium. amphibium. R. Br. *Water Neusbooger* (Nob.)
Sisymbrium amphibium. L.

♃ Bloeit van in Mei tot in July.

In diepe stilstaende grachten en waterpoelen in de Polders en elders (Nob.)

4. Nasturtium palustre. D. C. *Moeras Neusbooger* (Nob.)

② Bloeit van in Mei tot in September.

In de grachten der weiden, te Deurne, Borsbeek en elders in de Kempen (Nob.)

In de grachten der Kempen (V. H)

TURRITIS. L. *Torenkers* (Nob.)

Effene stempel. — Gepletterde houw. — De zaedkleppen zyn byna niet geboogd, en hebben eene uitstekende nerf. — De zaden zyn op twee rangen geplaetst. — De bloemen zyn wit geelachtig.

Eene specie :

Turritis glabra. L. *Blinkende Torenkers* (Nob.)
Arabis perfoliata. Lam.

Op drooge plaetsen.

② Bloeit van in Mei tot in July.

Te Everbode (V. H.)

SISYMBRIUM. L. *Water-* of *Fonteinkers.*

Effene of gekerfde stempel. — Buisvormige houw. — De vruchtkleppen zyn geboogd, en bieden drie uitstekende nerven aen. — De zaden zyn op eenen rang geplaetst. — De bloemen zyn geel of wit en trosvormig geplaetst.

1	Witte bloemen......................................	2.
	Geele bloemen......................................	3.

2 { Zwarte zaden; de bladen die uit de wortel spruiten, zyn hard of niervormig.. *S. Alliara.*
Geele zaden, de wortelbladen zyn eivormig........ *S. Thalianum.*

3 { Bloembladen langer dan de kelkbladen.............. *S. Officinale.*
Blombladen korter dan de kelkbladen............... *S. Sophia.*

1. Sisymbrium Alliara. Scop. *Lookreukige-Waterkers.* (Nob.)

Erysimum Alliara. L.

② of ♃ Bloeit van in April tot in Juny.

In de grachten naby de Herenthalsche vaert, te Deurne en elders (Nob.)

Te Deurne en Borsbeeck (V. H.)

2. Sisybrium Thalianum. L. *Zand-Waterkers.*

Arabis Thaliana. L.

① Bloeit van in April tot in Juny.

Op verschillende drooge en zandige plaetsen. (Nob.)

Te Contich, Wilryck en Tongerloo (V. H.)

3. Sisymbrium officinale. Scop. *Genees-Waterkers.*

Erysimum officinale. L.

① Bloeit van in Mei tot in October.

Op onbebouwde plaetsen naby de wooningen (Nob.)

4. Sisymbrium Sophia. L. *Sophie-Waterkers.*

Op den boord der wegen.

① Bloeit van in April tot in October.

Zeer gemeen op verschillende plaetsen in de Kempen (Nob.)

Te Stuivenberg, tusschen Aerschot en Herselt (V. H.)

ERYSIMUM. L. *Steen raket.*

Effene of tweelobbige stempel. — Vierhoekige houw, de vruchtkleppen hebben eene zeer uitstekende nerf; de zaden

zyn op eenen rang geplaetst. — De bladen hebben geene insnydingen maer zyn getand. — De bloemen zyn geel.

Eene specie :

De stempel is effen; de vruchtsteel is half zoo lang als de houw.

Erysimum cheiranthoïdes. L. *Violierachtige Steen-raket.*

① Bloeit van in Juny tot in September.

In verscheidene graenvelden te Contich, Hemixem, enz. (Nob.)

In de Polders, by Austruweel; te Herselt (V. H.)

DIPLOTAXIS. D. C. *Tweeranger* (Nob.)

Geprengde houw. — Geprengde en op twee rangen geplaetste zaden. — Geele bloemen.

Eene specie :

De bloemsteng is twee, of driemael zoo lang als de ontluikte bloemen.

Diplotaxis tenuifolia. D. C. *Smalbladige Tweeranger* (Nob.)

Sysymbrium tenuifolium. L.

♃ Bloeit van in Mei tot in October.

Byna overal; is zeer gemeen op de buitenvesten der stad (Nob.)

BRASSICA. L. *Kool.*

Byna cylindervormige houw. — De vruchtkleppen hebben maer eene uitstekende nerf. — De zaden zyn bolvormig en op eenen rang geplaetst. — De bloemen zyn geel of wit en dikwyls gestreept.

1 { Alle de bladen zyn gesteeld .... *B. Nigra.*
  { De bovenste bladen zyn zittend .... 2.

2 { De bovenste bladen zyn zittend, doch omvatten den steng niet .... *B. Oleracea.*
  { De bovenste bladen zyn zittend en omvatten den steng..... 3.

3 { Alle de bladen zyn bestoven .... *B. Napus.*
{ De onderste bladen zyn groen en niet bestoven .... *B. Rapa.*

1. Brassica nigra. Koch. *Zwarte kool.*

Sinapis nigra. L.

① Bloeit van in Juny tot in Augustus.

In de Polders (Nob.)

Op het Vlaemsch Hoofd en naby het fort van Zwyndrecht (V. H.)

* **2. Brassica oleracea.** L. *Moes kool.*

② Bloeit in Mei en Juny

Van deze worden er verschillende varieteiten in de moestuinen gekweekt (Nob.)

* **3. Brassica napus.** L. *Raep.*

① of ② Bloeit van April tot in Juny.

Word veel in de velden gekweekt (Nob.)

* **4. Brassica rapa.** L. *Koolraep.*

① of ② Bloeit van in April tot in Juny.

Word in de moestuinen gekweekt (Nob.)

SINAPIS. L. *Mostaerd.*

De houw is byna cylindervormig en ieder vruchtklep heeft drie of vyf uitstekende nerven. — De zaden zyn bolvormig en op eenen rang geplaetst. — De bloemen zyn geel.

{ Zwarte blinkende zaden .... *S. Arvensis.*
{ Witte gestippelde zaden .... *S. Alba.*

1. Sinapis alba. L. *Witte Mostaerd.*

♃ Bloeit van in Mei tot in Augustus.

Word soms op aerde hoopen gekweekt en hier en daer vind men het in de graenvelden der Kempen (Nob).

2. Sinapis arvensis. L. *Wilde-Mostaert.*

① Bloeit van Mei tot in Augustus.

Op zware en leemachtige veldgronden, soms op den boord der bosschen (Nob.)

RAPHANUS. L. *Radys.*

Opgeblazene of roozekransvormige niet openbarstende houw. — Bolvormige zaden. — Geele, witte of vioolkleurige bloemen.

Opgeblazene houw..................................	*R. Sativus.*
Roozekransvormige houw.....................	*R. Raphinastrum.*

* **1. Raphanus sativus.** L. *Eet-Radys.*

① Bloeit van Mei tot in September.

Word veel gekweekt in de moeshoven (Nob.)

2. Raphanus Raphanistrum. L. *Deërik-Radys.*

① Bloeit van in Mei tot in September.

Veel in verschillende velden der Kempen (Nob.)

Te Austruweel (Kx.)

2de Familie-Verdeeling : Houwtjesdragende. — De vrucht is zoo lang als breed.

BERTEROA. D. C. *Bertero's Hulde* (Nob.)

De bloembladen hebben eene diepe insnyding ; twee der poederdraden hebben eenen gevleugelden of getanden helmdraed. — De vruchtkleppen hebben geene nerven; de houwtjes houden velle platte zaden in.

Eene specie :

Onbehairde plant, witte bloemen.

Berteroa incana. D. C. *Grys-wit Bertero's.*

Alyssum incanum. L.

② Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Op de Antwerpsche vestingen naby het kasteel, overvloedig op de stadsvestingen en byzonder op 't fort Stuivenberg (Nob.)

DRABA. L. *Vroegeling* (Nob.)

De poederdraden hebben noch vleugels, noch aenwassen; het houwtje is langworpig, door de stempel bekroond, de vruchtkleppen zyn byna niet geboogd; de zaedhokken houden menigvuldige zaden in.

{ De bloembladen hebben eene diepe insnyding........... *D. Verna.*
{ De bloembladen zyn effen of zeer weinig ingesneden..... *D. Muralis.*

1. Draba verna. L. *Lente-Vroegeling* (Nob.)

① Bloeit van in February tot in Mei.

Overal; zeer gemeen in de velden, enz. (Nob.)

2. Draba muralis. L. *Muer-Vroegeling* (Nob.)

① Bloeit van in April tot in Juny.

Zeer gemeen op drooge plaetsen, op muren en oude gebouwen, enz. (Nob.)

Op drooge plaetsen (V. H.)

* **COCHLEARIA.** L. *Lepelblad.*

Het houwtje is byna bolvormig of langworpig en door den voortlevende styl bekroond; de vruchtkleppen zyn zeer geboogd; de zaedhokjens veelzadig. — De zaden zyn op twee rangen geplaetst. — De bladen zyn geheel, getand of ingesneden; de onderste zyn gesteelt, die welke op de steng geplaetst zyn, zyn zittend. — De bloemen zyn wit.

{ Naer onder geboogde kelkbladen, de vruchtkleppen hebben eene uitstekende nerf..................... .... *C. Officinalis.*
{ Regtstaende kelkbl., de vruchtkleppen hebben geene nerf *C. Armoracia.*

* **1. Cochearia officinalis.** L. *Genees-Lepelblad.*

① Bloeit van Mei tot in July.

Op sommige zware leemachtige graenvelden in de Polders en de gemeentens Aerselaer en Hemixem (Nob.)

In de Polders, en op de boord van het Scheld, digt by Austruweel (V. H.)

* **2. Cochlearia Armoracia.** L. *Mierik-Lepelblad.*

♃ Bloeit in Juny en July.

Word in de moeshoven gekweekt; men vind hem ook op de stadsvesting buiten St-Joris poort (Nob.)

CAMELINA. Crantz. *Aerdvlas* (Nob.)

Het houwtje is eirond peervormig, een weinig geprengd en door den voortdurenden styl bekroond. — De vruchtkleppen zyn zeer geboogd. — De zaedhokjens zyn veelzadig. — De zaden zyn byna niet geprengd. De bloemen zyn geelachtig.

De bladen zyn byna effen............................	*C. Sativa.*
De bladen zyn zeer getand of ingesneden..............	*C. Dentata.*

1. Camelina sativa. Crantz. *Bessem-Aerdvlas* (Nob.)

Myagrum sativum. L.

① Bloeit van in Juny tot in July.

Word in de Polder en in de Kempen gekweekt en soms hier en daer wel eens in de velden gevonden (Nob.)

Word gekweekt rond Mechelen; in de velden tusschen Contich en Mortsel (V. H.)

2. Camelina dentata. Pers. *Getand-Aerdvlas* (Nob.)

Myagrum dentatum. L.

① Bloeit van in Mei tot in Augustus.

Op ligte en zavelachtige gronden in de Kempen (Nob.)

Tusschen het vlas in de Kempen (V. H.)

TEESDALIA. R. Br. *Teesdal's-kruid* (Nob.)

De buitenste bloembladen zyn een weinig grooter dan de andere. — De helmdraden hebben vliesachtige aenwassen. — Het houwtje is byna bolvormig en door den zittenden stempel bekroond; het is tweehokkig en ieder hokje is tweezadig. — De bloemen zyn wit.

Een geslacht :

De steng is byna naekt.

Teesdalia nudicaulis. R. Br. *Nacktstammig Teesdal's-kruid.*
Iberis nudicaulis. L.

① Bloeit van in Mei tot in October.

Is overal gemeen (Nob.)

THLASPI. Dill. *Teskens.*

De bloembladen zyn byna in groote gelyk. Het houwtje is byna bolvormig en heeft eene diepe inkerving aen het boveneinde, zy is door den styl bekroond. — De vruchtkleppen hebben een gevleugelden vliesachtigen rand. — De zaedhokjens houden vier of meer zaden in. — De bloemen zyn wit.

Eene specie :

Zwarte gestreepte zaden.

Thlaspi arvense. L. *Veld Teskens.*

① Bloeit van Mei tot in September.

Op verscheidene plaetsen in de Polders (Nob.)

Te Eeckeren, Oorderen, Wilryck en Contich (V. H.)

CAPSELLA. Vent. *Borsekens-drager* (Nob.)

Het houwtje is driekantig hertvormig, door den styl bekroond. — De vruchtkleppen zyn niet gevleugeld. — De hokken zyn veelzadig. — De bloemen zyn wit.

Eene specie :

De bovenste bladen zyn pylvormig en omringen de stam.

Capsella Bursa-pastoris. MOENCH. *Gewoone Borsekens-drager* (Nob.)
Thlaspi Bursa-pastoris. L.

① Bloeit van in Mei tot in September.

Vind zich overal, op de graspleinen, in de moestuinen, digt by de huizen enz. (Nob.)

LEPIDIUM. L. *Kers.*

Byna hertvormig of eirond houwetje door den voortdurende styl bekroond. De zaedkleppen zyn somtyds een weinig gevleugeld. — De zaedhokjens zyn eenzadig. — De bloemen wit.

1	De stengbladen zyn pylvormig omringend...........	*L. Campestre.*
	De stengbladen zyn niet omringend en niet pylvormig...........	2.
2	De stengbladen zyn eivormig, effen of getand........	*L. Latifolium.*
	De stenghl. zyn lynvormig of hebben vele lynvormige insnydingen	3.
3	De bloembladen zyn langer dan de kelk	*L. Sativum.*
	De bloembladen zyn zeer kort, en ontbreken somtyds ..	*L. Ruderale.*

* **1. Lepidium sativum.** L. *Gekweckte Tuin-kers* of *Boterham-kruid.*

① Bloeit in Juny en July.

Word in de moeshoven gekweekt (Nob.)

2. Lepidium campestre. R. BR. *Veld-kers.*

① Bloeit van in Mei tot in October.

Men komt het soms tegen op lage velden te Hoboken en Hemixem (Nob.)

In leemachtige velden; zeldzaem (V. H.)

3. Lepidium ruderale. L. *Steen-kers.*

① Bloeit van in Mei tot in July.

Op de woeste plaetsen en op de boord der wegen, tusschen Schrieck en Betecom (Kx.)

4. Lepidium latifolium. L. *Breedbladige Kers.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Veel in de Polders (Nob.)

In de Polders (V. H.); rond Beirendrecht (Kx.)

SENEBIERA. Poir. *Senebier's-kruid* (Nob.)

Het houwetje is niet openbarstend, tweehokkig, aen het ondereinde en soms ook aen het boveneinde uitgekerfd, ieder zaedhokjen houd een zaedjen in. — De vruchtkleppen zyn zeer dik en niet gevleugeld; de bloemen zyn wit en vormen korte bloemtrossen die met de bladen tegenovergesteld geplaetst zyn.

Eene specie :

Onhairige plant.

Senebiera Coronopus. Poir. *Hertshorig Senebier's kruid.*

① Bloeit van in Mei tot in October.

Op de Schelde-dyk en zeer veel op 't eilandje Saftingen in de Schelde (Nob.)

Op de kant der wegen in de Polders en op de Schelde-dyken (V. H.)

* **BUNIAS.** R. Br. *Berg-kruid* (Nob.)

Het houwetje is niet openbarstend, eivormig of vierkantig. — De zaedhokjes zyn een- of tweezadig. — De bloemen zyn geel.

Eene specie :

Eivormig houwetjen.

* **Bunias Orientalis.** L. *Oost Bergkruid.*

♃ Bloeit van Mei tot in Augustus.

Op het Kiel (V. H.)

25ste Familie.

VIOLARIEËN.

Onregelmatige bloemen. — Er zyn gewoonelyk vyf kelkbladen die aen hun ondereinde verlengt zyn. — Er zyn vyf bloembladen waervan een spoorvormig geeindigd is. — De poederdraden zyn vyftallig en hebben zeer korte helmdraden. — De vrucht is eene eenhokkige, veelzadige, driekleppige zaeddoos. — Het zyn kruidachtige planten, de bladen zyn gesteeld, beurtelings geplaetst of uit de wortel spruitende, en van bladschudblaedjens voorzien. — De bloemen zyn eentallig.

Eene specie :

VIOLA. L. *Viool.*

De zelfde karakterteekens als de familie :

1 { De zaeddoos is gewoonelyk behaird; reukgevende bloemen *V. Odorata.*
De zaedd. is nooit met hair bedekt ; de bl. geven geenen reuk.. 2.

2 { Blauwe of witte bloemen .... 3.
Blauwe bloembladen, drie van deze zyn geel met vioolkleurige strepen .... *V. Tricolor.*

3 { De plant heeft geenen duidelyken steng .... *V. Palustris.*
De plant heeft eenen duidelyken getakten stam..... *V. Canina.*

1. Viola palustris. L. *Mocras Viool.*

♃ Bloeit van in Mei tot in Juny.

In de lage en vochtige bosschen en bemden te Duffel, Waelhem en elders (Nob.)

Digt by Schrieck (Kx.); tusschen OEvel en Lichtaert, en in de vochtige velden tusschen Westerloo en Tongerloo (V. H.); te s'Gravenwezel (R.)

2. Viola odorata. L. *Reukgevende-Viool.*

♃ Bloeit van in Maert tot in Mei.

Op drooge plaetsen in verschillende bosschen der Kempen (Nob.)

Te Wilryck en in de Kempen (V. H.)

3. Viola canina. L. *Honds-Viool.*

Viola sylvestris. Lam.

♃ Bloeit van in April tot in Juny.

Overal zeer gemeen (Nob.)

De varieteit *C*, Mérat fl. des environs de Paris (V. Riviniana Reichb.), vind men tusschen Tongerloo en Zammel (V. H.)

4. Viola tricolor. Lam. *Drickleurige-Viool.*

♃ Bloeit van in Mei tot in October.

Gemeen in alle zandachtige velden (Nob.)

TWEEDE ONDERSCHIKKING : Rondstaende veelbloembladige Planten.

De bloembladen en de poederdraden zyn op den kelk geplaetst. — Het vruchtbeginsel is vry of aen den kelk gegroeit.

26ste Familie.

RHAMNEËN.

De bloemen zyn regelmatig en tweeslachtig (of eenslachtig door onvolmaekten wasdom.) — De kelk is eenbladig en heeft vier of vyf afvallende verdeelingen. — De bloembladen zyn vier- of vyftallig, en zyn op eenen discus die aen den kelk gegroeit is,

geplaetst. — De poederdraden zyn vier of vyftallig en zyn ook op den discus geplaetst en met de bloembladen tegenovergesteld. — De stylen zyn twee- of viertallig en min of meer aen elkander gegroeit. — De vrucht heeft twee of drie eenzadige zaedhokjens. — Het zyn boomtjens of lage boomen. — De bladen zyn gesteeld, effen of getand. — De schudblaedjens zyn dikwyls afvallend.

Een geslacht :

RHAMNUS. Lam. *Spork.*

De kenteekens der familie :

{ Getande bladen, veel echtige of tweehuizige bloemen. *R. Catharticus.*
{ Effene bladen, tweeslachtige bloemen.............. *R. Frangula.*

1. Rhamnus frangula. L. *Pyl-Spork.*

♄ Bloeit van Mei tot in Juny.

Overal in de bosschen (Nob.)

2. Rhamnus catharticus. L. *Purgeer-Spork.*

♄ Bloeit van Mei tot in Juny.

In verschillende bosschen en byzonder in 't Gierles Bosch (Nob.)

In de bosschen te Zammel (V. H.)

27ste Familie.

PAPILIONACEËN.

Tweeslachtige onregelmatige bloemen. — Eenbladige tweelippige of vyfdeelige kelk. — Vlindervormige vyfbladige bloemkroon. — Tien, een- of twee- bundelige poederdraden. — De vrucht is eene een- of meer hokkige schelvrucht of peul. — De bladen zyn samengesteld en gewoonelyk beurtelings geplaetst.

1 Onparig-gevind, driebladige of eenbladige bladen, de vrucht heeft een zaedhokjen en is niet rosenkransvormig verdeelt.......... 2.
Parige-gevinde bladen, de middensteng of rachis is door eene klawier of een puntje geeindigd of wel zyn de bladen onparig gevind en dan is de vrucht rosenkransvormig verdeelt................ 12.

2 Eenbundelige poederdraden.............................. 3.
Tweebundelige poed. (negen aen elkander gewassen en eene vrye). 7.

3 De bladen zyn lynvormig en door een doorn geeindigt......... ULEX.
De bladen zyn niet door een doorn geeindigt .... 4.

4 Tweelippige kelk .... 5.
Klokvormige vyfdeelige kelk.............................. ONONIS.

5 Alle de bladen zyn eenbladig .... GENISTA.
De bladen, ten minste de onderste, zyn van drie blaedj. samengesteld 6.

6 De styl is draedvormig en spiraelvormig gerold gedurende de bloeijing .... SAROTHAMNUS.
De styl is regt, de stempel is zydelings op de buitenzyde van de styl geplaetst .... CYTISUS.

7 Tweelippige kelk .... PHASEOLUS.
Vyfdeelige klokvormige kelk.............................. 8.

8 De kiel der bloemkroon is bot.......................... 9.
De kiel der bloemkroon is puntvormig verlengd .... LOTUS.

9 De vrucht is door de inbooging der rugnerf byna in twee hokken verdeelt .... ASTRAGALUS.
De vrucht is duidelyk eenhokkig .... 10.

10 De vrucht is veel langer dan de kelk...................... 11.
De vrucht is korter of zeer weinig langer dan de kelk ..... TRIFOLIUM.

11 De vrucht is recht .... MELILOTUS.
De vrucht is niervormig, zyselvormig of spirael gerold ..... MEDICAGO.

12 De bladen zyn parig gevind, de rachis is door een klawier of korte punt geeindigt.................................. 14.
De bladen zyn onparig gevind, de vrucht is rosenkransvormig verdeelt .... 13.

13 De kiel is bot, de vrucht heeft geprengde vruchtlitten... ORNITHOPUS.
De kiel is puntvormig, de vruchtlitten zyn opgeblazen.... CORONILLA.

14 De rachis is door een korte punt geeindigd .... 15.
De rachis is door eenen getakten klauwier geeindigd .... 16.

15 De vrucht heeft celachtige verdikkingen, de zaden zyn langworpig en afgekapt........................ FABA.
De vrucht is langworpig of lynachtig, de zaden zyn bolvormig of geprengd bolvormig........................ OROBUS.

16 De styl is aen zyn boveneinde zydelings geprengd, aen den onderkant gegroefd........................ PISUM.
De styl is draedvormig of ten minste niet zydelings geprengd, of aen den bovenpunt verdikt........................ 17.

17 De styl is dun geprengd of aen den bovenpunt verbreed ... LATHYRUS.
Draedvormige styl........................ VICIA.

1ste Familie-Verdeeling. Genisteën : Eenhokkige vrucht, eenbundelige poederdraden, bovenaerdsche zaedlobben. — De bladen zyn een- of driebladig.

ULEX. L. *Doornbrem.*

De kelk is gekleurd en tot aen zyn ondereinde in twee lippen verdeeld, de bovenste lip heeft eene insnyding, de onderste heeft er twee, en is dus drietandig. — De bloemkroon en de vrucht zyn nauwelyks langer dan de kelk. — Het zyn kleine boomtjes of houtstruiken; de bladen zyn lynvormig en door eenen doorn geeindigd. — De bloemen zyn geel, spruiten uit de oksels der bladen en zyn van twee bloemschudbladjens vergezeld.

Eene specie :

De schudblaedjens zyn breeder dan den bloemsteel.

Ulex Europæus. L. *Europeesche Doornbrem.*

♄ Bloeit van in Mei tot in July.

Op dorre heiden te Brasschaet, Brecht, Loenhout en elders (Nob.)

In de woeste plaetsen tusschen Broechem en Nylen, te Brecht, Moolstede (V. H.)

SAROTHAMNUS. Wimmer. *Bessemroede* (Nob.)

De kelk heeft twee lippen, de bovenste is twee- en de onderste drietandig. — De bloemkroon heeft een rond vlagje,

langer dan de vleugels en de kiel. — De styl is zeer lang, draedvormig en spiraelvormig gedraeidt. — De vrucht is geprengd en veelzadig. — Het zyn boomtjes of houtstruikjes zonder doornen. — De bloemen zyn geel, de bladen driebladig.

Hoekige takken :

Sarothamnus scoparius. Koch. *Keêr-Bessemroede.*

Spartium scoparium. L.

♄ Bloeit van April tot in Juny.

Is ook gemeenelyk te vinden waer de vorige plant groeit (Nob.)

GENISTA. L. *Brem.*

Kruidachtige tweelippige kelk, de bovenste is tweedelig en de onderste drietandig. Het vlagje is niet naer boven geboogd. — De styl is byna regt of zeer weinig naer boven geboogd. — De peul is geprengd of opgeblazen en veelzadig. — Het zyn boomtjes met kleine eenbladige blaedjens. - De bloemen zyn geel.

1	De takken zyn door eenen doorn geeindigd............	*G. Anglica.*
	De plant heeft geene doornen................................	2.
2	De bloembladen zyn zachtharig	*G. Pilosa.*
	De vlag is onhairig	*G. Tinctoria.*

1. Genista Anglica. L. *Engelsche Brem.*

♄ Bloeit van in April tot in July.

Groeit op verschillende plaetsen in de Kempen (Nob.)

2. Genista pilosa. L. *Behairde Brem.*

♄ Bloeit in July.

Te Gymel, te Goor, by Herselt (Kx.), te Veerle en Everbode (V. H.)

Genista tinctoria. L. *Verwbrem.*

♄ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Te Nylen, te s'Gravenwezel (Nob.)

Te Rillaer (Kx.); te Rethy, Laer (V. H.)

* **CYTISUS.** L. *Cythnosboom* (Nob.)

De kelk is byna kruidachtig en tweelippig; de onderste lip is drie- en de bovenste tweetandig. — Het standaerdjen is naer boven geboogd. — De styl is naer boven geboogd; de stempel is op de buitenzyde van den styl geplaetst. — De peul is geprengd en veelzadig. Het zyn boomen zonder doornen. — De bladen zyn van drie blaedjens samengesteld.

Eene specie :

De bloemen vormen afhangende trossen.

* **Cytisus Laburnum.** L. *Gemeen Cythnosboom.*

♄ Bloeit in Mei.

Word in de lusthoven en op de wandelingen geplant (Nob.)

ONONIS. L. *Stalkruid.*

De kelk heeft vyf diepe insnedingen. — De kiel is bekvormig verlengd. — De peul is opgeblazen en houd weinige zaden in. — Het zyn boschjens met bladen die gewoonelyk van drie bladertjens samengesteld zyn. — De schudblaedjens zyn aen de bladsteel gegroeit. — De bloemen zyn roos of geel.

Eene specie :

Roze bloemen, de peul is niet langer dan de kelk.

Ononis spinosa. L. *Gedoornd Stalkruid.*

♃ Bloeit in Augustus.

Op den boord der wegen en velden, in de Polders en achter het Vlaemsch-Hoofd (Nob.)

Op het Kiel (V. H.)

2de Familie-Verdeeling. Trifolieën : Eenhokkige of zeer zeldzaem tweehokkige peul. — Twee bundelige poederdraden. — Bovenaerdsche zaedlobben. — De bladen zyn onparig gevind, of wel van drie blaedjens samengesteld.

LOTUS. L. *Rol of Hoornklaver.*

Vyfsnedige kelk. — De kiel is puntvormig geeindigd. — De peul is veelzadig, regt lynvormig en rond, hy opend zich door tweekleppen die zich oprollen; hy is van valsche celachtige hokjens voorzien. — De bladen zyn vry en driebladig, de bloemen zyn geel.

Eene specie :

De kelkverdeelingen staen regt in het jonge knopje :

Lotus corniculatus. L. *Gehoornde Rolklaver.*

♃ Bloeit van in Mei tot in October.

Op de kant der drooge velden en der wegen (Nob.)

ASTRAGALUS. L. *Hokjenspeul.*

Vyfsnedige kelk. — De kiel is bot geeindigd. — De peul is veelzadig en in twee hokjens verdeelt en dit geschied door de inbooging van de rugnerf. — Het zyn kruidachtige planten. — De bladen zyn onparig gevind. — De bloemen spruiten trosvormig uit de oksels der bladen.

Eene specie :

De bloemen zyn groenachtig-geel.

Astragalus glycyphyllos. L. *Zoetbladige Hokjenspeul.*

♃ Bloeit in Juny en July.

Op de boord der wegen naby het kasteel der Jonkheeren Cogels de Leverghem, te Deurne (Nob.)

Op de kant der Brusselsche vaert, te Willebroeck (V. H.)

MELILOTUS. Tourn. *Honingklaver.*

Vyfdeelige klokvormige kelk. — Afvallende bloemkroon, botte kiel. — De poederdraden zyn tweebundelig. — De peul is eenhokkig, een- of vierzadig, regt en langer dan de kelk. — Het zyn van drie blaedjens samengestelde bladen. — De bloemen vormen zeer spitse trossen.

	De bloemen zyn wit	*M. Alba.*
	De bloemen zyn geel	*M. Officinalis.*

1. Melilotus alba. LAM. *Witte Honingklaver.*

Melilotus leucantha. KOCH.

① Bloeit van in Juny tot in September.

Op het Vlaemsch-Hoofd; op het Kiel achter het kasteel (Nob.)

Op het Kiel (V. H.)

2. Melilotus officinalis. WILLD. *Geele Honingklaver.*

① Bloeit van in Juny tot in September.

Te Hoboken, naby de Schelde, achter het kasteel der Jonkheeren Moretus (Nob.)

Digt by het Stocketsel en by Austruweel (V. H.)

MEDICAGO. L. *Rupsklaver.*

Vyfsnedige kelk. — Afvallende bloemkroon en botte kiel. — De peul is eenhokkig, dikwyls veelzadig, langer dan de kelk en niervormig, zyselvormig of schroefswyzig geboogd.— De bladen zyn van drie bladertjens samengesteld.

1	De peul heeft kleine doornen	2.
	De peul heeft geene doornen	4.
2	De peul is eenzadig en niervormig............................	*M. Lupulina.*
	De peul is veelzadig en niet niervormig............................	3.
3	De vrucht is zyssenvormig, de vruchtstelen zyn veel langer dan de schudblaedjens............................	*M. Falcata.*
	De vrucht is schroefswyzig op zich gerold, de vruchtstelen zyn korter dan de schudblaedjens............................	*M. Sativa.*
4	Zachthairige plant............................	*M. Minima.*
	Onhairige plant............................	5.
5	De bloemsteel heeft eene of vier bloemen	*M. Maculata.*
	De bloemsteel draegt vyf of tien bloemen............	*M. Apiculata.*

1. Medicago Lupulina. L. *Hoppe Rupsklaver.*

① of ② Bloeit van in Mei tot in September.

Op steenachtige plaetsen.

In sommige weiden der Kempen (Nob.)

Te Berchem, Deurne, Wilryck (V. H.)

2. Medicago falcata. L. *Zyssenvormige Rupsklaver.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Op steenachtige plaetsen rond het kasteel en elders (Nob.)

Op de boord der wegen en buiten de Roode poort (V. H.)

* **3. Medicago sativa.** L. *Gemeene Rupsklaver.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Word gekweekt en men vind deze in het wild.

In sommige weiden der Kempen (Nob.)

Op de werken der stad en rond het kasteel (V. H.)

4. Medicago minima. LAM. *Kleinste Rupsklaver.*

① Bloeit van in Mei tot in July.

In de Polders (Nob.); op den dyk der Schelde (V. H.)

5. Medicago apiculata. WILLD. *Veld-Rupsklaver.*

① Bloeit van in Mei tot in July.

In de koornlanden en op steenachtige plaetsen (Nob.)

Te Austruweel (V. H.)

6. Medicago maculata. WILLD. *Geplekte-Rupsklaver.*

① Bloeit van in Mei tot in July.

In de weiden te Schilde (Nob.); te Merxem (V. H.)

TRIFOLIUM. TOURN. *Klaver.*

Vyfsnedige kelk. — De bloemkroon is voortdurend en aenwassend; de kiel is bot. — De poederdraden zyn tweebundelig. — De peul is een- of vierzadig, eirond, regt en zeer zeldzaem langer dan de kelk. — De bladen zyn van drie bladertjens samengesteld. — De bloemen zyn purper wit of geel en vormen bloemhoofdjens of zeer dikke bloemairen.

1	De bloemen geel; de peul is op een staertjen geplaetst...........	2.
	De bloemen nooit geel; de peul is zittend in de kelk..............	4.
2	De bladschudblaedjens zyn lans of lynvormig	*T. Agrarium.*
	De bladschudblaedjens zyn nooit lans of lynvormig...............	3.

3 { Het standaertje is veel langer dan de vleugels...... *T. Procumbens.*
Het standaertje is byna niet langer dan de vleugels.... *T. Filiforme.*

4 { Het bloemhoofdje heeft haekvormige aenwassen .. *T. Subterraneum.*
Het bloemhoofdje heeft geene haekvormige aenwassen .... 5.

5 { De kelk is blaesvormig opgeblazen en heeft netwyzig geplaetste nerven.................................... *T. Fragiferum.*
De kelk is nooit blaesvormig opgeblazen...................... 6.

6 { Gesteelde bloemen welke na de ontluiking naer ondergeboogd zyn....................................... *T. Repens.*
Zittende bloem. welke na de ontluiking niet naer ondergeboogd zyn 7.

7 { De verdeelingen van den kelk zyn niet langer dan de helft van de bloemkroon .... *T. Pratense.*
De verdeelingen van den kelk zyn langer dan de helft van de bloemk. 7.

8 { Onhairige stam en bladen .... *T. Rubens.*
De stam en de bladen zyn met hair bedekt .... *T. Arvens.*

1. Trifolium filiforme. L. *Draedvormige Klaver.*

① Bloeit van in Mei tot in September.

In de velden te Ranst en Milegom (Nob.)

Te Berchem (V. H.)

2. Trifolium procumbens. L. *Nederzittende Klaver.*

① Bloeit van in Mei tot in Augustus.

Zeer gemeen in de weiden (Nob.)

3. Trifolium agrarium. L. *Steen Klaver.*

① of ② Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Gemeen in de zandachtige velden en in de drooge weiden (Nob.)

4. Trifolium pratense. L. *Roode Klaver.*

♃ of ② Bloeit van in Mei tot in September.

Deze plant word overvloedig gekweekt (Nob.)

5. Trifolium rubens. L. *Onhairige Klaver.*

♃ Bloeit in Juny en July.

Word te Beverloo gekweekt (Westendorp.)

6. Trifolium arvense. L. *Hazen Klaver.*

① Bloeit van in July tot in September.

In de zandachtige velden (Nob.)

Te Stuivenberg en te Everbode (V. H.)

7. Trifolium repens. L. *Kruipende Klaver.*

♃ Bloeit van Mei tot in September.

Op de kant der wegen en in de weiden (Nob.)

Te Hove (V. H.)

8. Trifolium fragiferum. L. *Aerdbeziën Klaver.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Op de kant der wegen en in sommige weiden in de Polders (Nob.)

Op het Vlaemsch Hoofd (R.); tusschen Meetshoven en Aerschot (Kx.)

9. Trifolium subterraneum. L.

① Bloeit van in Mei tot in July.

Deze plant welke Mr Van Beneden in onze provicie aenduid hebben wy er nooit gevonden.

* PHASEOLUS. L. *Boon.*

Tweelippipe kelk ; de bovenste lip is tweetandig, de onderlip drietandig. — De styl is met de kiel en de poederdraden spiraelvormig gerold. — De peul is tweekleppig en veelzadig. — De zaden zyn van elkander door een dik cellenweefsel gescheiden. — Het zyn kruidachtige planten. — De bladen zyn van drie bladertjens samengesteld. — De bloemen zyn troswyzig en met de bladen tegenovergesteld geplaetst.

Eene specie :

Byna niervormige zaden.

* **Phaseolus vulgaris.** L. *Gemeene Boon.*

① Bloeit van in Juny tot in October.

Deze plant word veel gekweekt in de moestuinen en is waerschynelyk van de Indiën voortkomstig (Nob.)

3de Familie-Verdeeling. Viciceën : Eenhokkige peul. — Een- of tweebundeelige poederdraden. — Onderaerdsche zaedlobben. — De bladen zyn hairig gevind en zeer dikwyls door klauwieren geeindigd. — Kruidachtige planten.

VICIA. Tourn. *Wikke Vitzen.*

Vyftandige kelk, welken korter of gelyk in lengte is met de bloemkroon. — De peul is lang, niet roosekransvormig. — De zaden zyn bolvormig of geprengd en hoekig. — Het zyn kruidachtige planten. — De bladen zyn gevind en den rachis is door een klauwier geeindigt.

1 { De verdeelingen van den kelk zyn zoo lang als de bloemk. *V. Hirsuta.*
De verdeelingen van den kelk zyn veel korter dan de bloemkroon. 2.

2 { De gemeenen bloemsteel is veel langer dan een der bloemen..... 3.
De gemeenen bloemsteel is veel korter dan een der bloemen..... 5.

3 { De bloem. zyn een of viertallig op de bloemst. geplaetst *V. Tetrasperma.*
De bloemen zyn veeltallig en vormen trossen.................... 4.

4 { De bladschyf is zoo lang als de nagel.................. *V. Cracea.*
De bladschyf is tweemael zoo lang als de nagel....... *V. Tenuifolia.*

5 { De bloemen zyn een of tweetallig verzamelt.................... 6.
De bloemen vormen korte trossen en zyn op eenen zeer korten gemeenen bloemsteng geplaetst...... .... *V. Sepium.*

6 { De steunblaedjens zyn ingesneden of getand............ *V. Sativa.*
De steunbl. zyn geheel en niet ingesneden of getand. *V. Lathyroïdes.*

* **1. Vicia sativa.** L. *Voeder Vitzen.*

① of ② Bloeit van Mei tot in Augustus.

Overal in de koornvelden en op de zandachtige plaetsen (Nob.)

2. Vicia lathyroïdes. L. *Erwtachtige Vitzen.*

① Bloeit in Juny en July.

Te Everbode (Kx.)

3. Vicia sepium. L. *Hegge Vitzen.*

♃ Bloeit van in Mei tot in July.

Op de kant der wegen.

Digt by het kasteel der jonkheeren Cogels de Leverghem, te Deurne (R.)

4. **Vicia cracca.** L. *Vogelvitzen* of *Krock.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Overal zeer gemeen, byzonder op de kant van het water van het Herenthalsche fort en in de naby gelegen plaetsen (Nob.)

5. **Vicia tetrasperma.** Moench. *Vierzadige Vitzen.*

Ervum tetraspermum. L.

① Bloeit van in Juny tot in September.

In de vochtige koornvelden (Nob.)

Berchem (V. H.)

6. **Vicia hirsuta.** Koch. *Ruige Vitzen.*

Ervum hirsutum. L.

② Bloeit van in Mei tot in September.

Overal in de koornlanden (Nob.)

7. **Vicia tenuifolia.** Roth. *Lynvormige Vitzen.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

In verschillende weiden te Hoof, Hoboken en elders (Nob.)

Op het Kiel (V. H.)

* FABA. Tourn. *Labboon* of *Teenboon.*

Vyfdeelige kelk. — Eenbundelige poederdraden. — Draedvormig, een weinig geprengde styl. — Lange peul, weinige zaden inhoudende, deze zyn zeer dik, afgekapt en geprengd. — De navel is lynvormig en is byna zoo lang als de voorkant van het zaed. — Het zyn kruidachtige planten. — De bladen zyn parig-gevind en den rachis is door eenen korten punt geeindigd. — De bloemen zyn wit of roos en de vleugels zyn met zwart gevlekt.

Eene specie :

Jaerlyksche plant, hoekige niet klimmende steng.

* **Faba vulgaris.** Moench. *Gewoone Labboon* of *Teenboon.*

Vicia Faba. L.

① Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Wordt veel in de moestuinen gekweekt (Nob.)

* PISUM. Tourn. *Erwt.*

De kelk heeft vyfbladachtige byna gelyk verdeelde kelkbladen. — De styl is geprengd en op de onderzyde gegroefd. — De peul is lang en veelzadig. — De zaden zyn bolvormig en hebben eene byna ronde navel. — Het zyn klimmende planten. — De bladen zyn parig-gevind en door eenen getakten klauwier geeindigd. — De bloemen zyn roodachtig of wit.

Witte bloemen....................................	*P. Sativum.*
De vleugels en de kiel zyn rood....................	*P. Arvense.*

* **1. Pisum sativum.** L. *Gewoone Erwt.*

① Bloeit van in Juny tot in September.

Wordt in de moestuinen gekweekt (Nob.)

* **Pisum arvense.** L. *Wilde Erwt.*

① Bloeit van in Mei tot in July.

Wordt als voederplant gekweekt (Nob.)

LATHYRUS. L. *Bloem-Erwt.*

Vyfdeelige of vyftandige kelk. — De styl is regt lynvormig of van boven verbreed. — De peul is lynvormig of langworpig en veelzadig. — De zaden zyn rond en geprengd, de navel is lynvormig of eirond. — De bladen zyn gewoonelyk door eene getakte klauwier geeindigd.

1	De bloemsteel draegt een- of twee bloemen	2.
	De bloemsteel draegt vele bloemen	3.
2	Geele bloemen	*L. Alphaca.*
	Roze bloemen..................................	*L. Niscolia.*

3	Roze bloemen..	4.
	Geele bloemen................................	L. Pratensis.
4	Hoekige stam zonder vleugels........................	L. Tuberosus.
	Gevleugelde stam............................	L. Sylvestris.

1. Lathyrus aphaca. L. *Naekte Bloem-Erwt.*

① Bloeit van Mei tot in Augustus.

Verschillende kruidkundigen beweren dat deze plant alhoewel zeldzaem, toch in eenige graenvelden in onze provintie groeit, wy hebben hem in onze omstreken nog niet ontdekt.

2. Lathyrus Nissolia. L. *Nissol's Bloem-Erwt.*

① Bloeit van Mei tot in Augustus.

Hier en daer in de graenvelden boven Oud-Turnhout (Nob)

Tusschen Siechem en Messelbroech (Kx.)

3. Lathyrus sylvestris. L. *Bosch Bloem-Erwt.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

In de bosschen en velden, gemeen.

4. Lathyrus tuberosus. L. *Aerdmuizige Bloem-Erwt.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

In de graenvelden der Polders en gemeener te Zwyndrecht, Burcht, enz. (Nob.)

Tusschen Austruweel en Eeckeren (V. H.)

5. Lathyrus pratensis. L. *Veld Bloem-Erwt.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Op de kant der wegen, weiden en velden (Nob.)

OROBUS. L. *Spraek-Schoone.*

Verschilt van het geslacht Lathyrus, door dit, dat de bladen door een kort puntje en niet door eene klauwier geeindigd zyn.

Eene specie :

De wortelstam is hier en daer knolvormig verdikt.

Orobus tuberosus. L. *Knollige Spruek-Schoone.*

♃ Bloeit van in April tot in Juny.

In de bosschen achter het kasteel van den heer De Pret-Thuret, op den Heurst te Schooten (Nob.)

In het Cuytenhoevens bosch en te Westerloo (V. H.)

4de Familie-Verdeeling. Hedysareën : De peul is rozenkransvormig verdeelt. — De poederdraden zyn tweebundelig. — Bovenaerdsche zaedlobben. — De bladen zyn onparig gevind.

CORONILLA. — L. *Krooningslust* (Nob.)

Tweelippige, vyftandige kelk. — De keil is puntvormig geeindigt. — De peul is lynvormig, regt of boogvormig, zyne deelen (litten) zyn langworpig en opgeblazen.

Eene specie :

De bladen hebben van acht tot twaelf paren bladertjens.

Coronilla varia. L. *Bonte Krooningslust.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Op den boord der wegen te Bonheyden, Duffel, Waelhem en elders (Nob.)

Rond Mechelen (V. H.)

ORNITHOPUS. L. *Vogelpootje.*

Buisvormige vyftandige kelk. — De keil is bot. — De houw is lynvormig, zyne deelen (of litten) zyn langwerpig en geprengd.

Eene specie :

Ornithopus perpusillus. L. *Zand-Vogelpootje.*

① Bloeit van in Mei tot in Augustus.

Op den boord der wegen; en in de moestuinen zeer gemeen (Nob.)

28ste Familie.

LYTHRARIEËN.

Tweeslachtige regelmatige of byna regelmatige bloemen. — De kelk is eenbladig en heeft van acht tot twaelf tanden op twee rangen geplaetst. — De bloemkroon is van vier, zes of zeldzamer van zeven bloembladen samengesteld, dikwyls ontbreken zy. — Er zyn gewoonelyk van zes tot twaelf poederdraden. — De vrucht is eene zaeddoos welke zeer dikwyls eenhokkig wordt door de verdwyning der tusschenvliezen. — De bladen zyn effen, enkel en er zyn geene schudblaedjens.

{ Draedvormige styl; de bloembl. veel langer dan de kelkbl... LYTHRUM.
{ Byna zittende stempel; de bloembladen zyn zeer klein, afvallend en ontbreken dikwyls.................................. PEPLIS.

LYTHRUM. L. *Partyke*.

Cylindervormige kelk. — De bloembladen zyn zeer lang. — De styl is draedvormig. — De zaeddoos is cylindervormig of langworpig en veelzadig.

Eene specie :

Behairde kelk : de bloemen spruiten bundelvormig uit de oksels der bladen.

Lythrum Salicaria. L. *Beemd Partyke*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

In de weiden, op den boord der grachten, zeer gemeen in onze provincie (Nob.)

PEPLIS. L. *Zee-Duivelsmelk*.

Korte klokvormige kelk. — Er zyn zes of acht zeer kleine afvallende bloembladen, welke somtyds ontbreken. — De stempel is byna zittend. — De zaeddoos is bol of eivormig en veelzadig.

Eene specie :

Kruipende plant.

Peplis Portula. L. *Liggend Zee-Duivelsmelk.*

① Bloeit van in Juny tot in September.

Zeer gemeen in vochtige plaetsen der Kempen en in de Polders (Nob.)

29ste Familie.

PORTULACEËN.

Tweeslachtige byna regelmatige bloemen. — De kelk heeft twee of zeldzaem drie of vyf kelkbladen. — De bloemkroon is van vyf bloembladen samengesteld. — Gewoonelyk zyn er van drie tot twaelf poederdraden. — De styl is drie- of vyfstempelig. — De vrucht is eene eenhokkige, drie of veelzadige vliesachtige zaeddoos. — De zaeddrager (placenta) is vry en in het midden der zaeddoos geplaetst. — De bladen zyn effen en beroofd van schudblaedjens. — Het zyn kruidachtige zapryke planten.

{ Witte bloemen.. MONTIA.
{ Geele bloemen...................................... PORTULACA.

* PORTULACA. Tourn. *Porcelein.*

De kelk is aen het vruchtbeginsel door zyn ondereinde gegroeid. — Er zyn zes of meer poederdraden. — De vrucht is veelzadig en opend zich door een rond scheeltje. — De bloemen zyn geel.

Eene specie :

* **Portulaca oleracea.** L. *Gekweekte Porcelein.*

① Bloeit van in Juny tot in October.

Wordt in de moeshoven gekweekt (Nob.)

MONTIA. L. *Monti's-Kruid.*

De kelk is vry en van twee of drie voortdurende kelkbladen samengesteld. — Er zyn gewoonelyk drie poederdraden.

De vrucht opent zich door drie kleppen en zy houdt ook drie zaden in. — De bloemen zyn wit.

Eene specie :

Zeer klein plantje, liggende stam.

Montia fontana. L. *Fontein Monti's-Kruid.*

① Bloeit in Mei en Juny.

In de vochtige velden op verschillende plaetsen (Nob.)

Te Berchem, Deurne, Wilryck en Westerloo (V. H.)

30ste Familie.

PARONYCHIEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen. — Er zyn vyf, zeldzamer vier voortdurende kelkbladen. — De bloembladen zyn zeer klein, dikwyls onvolmaekt vyf- of viertallig. — Er zyn ook vier of vyf poederdraden. — Er zyn twee of drie stempels. — De vrucht is eenhokkig; niet openbarstend eenzadig, het zaedje is op het oppereinde van eenen zeer langen zaedsteng welke het onderpunt van de zaeddoos gedeeltelyk inneemt, geplaetst. — Het zyn kruidachtige planten met effen bladen.

1	Er zyn vrye bladschudblaedjens	2.
	Er zyn geene vrye bladschudblaedjens	SCLERANTHUS.
2	Draedvormige bloembladen	3.
	Langworpige bloembladen, een weinig langer dan de kelk.	CORRIGIOLA.
3	Kruidachtige groenkleurige bloemen	HERNIARIA.
	Witte bloemen	ILLECEBRUM.

CORRIGIOLA. L. *Riempjes* (Nob.)

Vyftandige kelk. — Vyf bloembladen een weinig langer dan de kelk. — Drie zittende stempels. — De vrucht is eenzadig, zy is door den voortdurenden kelk omringd. — De bladen zyn beurtelings geplaetst en zy hebben schudblaedjens.

Eene specie :

De kelkbladen hebben witte randen; de bloemen zyn wit.

Corrigiola littoralis. L. *Zeeboord Riempje.*

① Bloeit van in Juny tot in October.

Te Schilde (Nob.); te Herselt en Everbode (V. H.); te Schooten, Halle en Santhoven (R.)

HERNIARIA. Tourn. *Duizendkoorn* (Nob.)

Vyftandige kelk. — Vyf draedvormige bloembladen. — Twee byna zittende stempels — Vliesige niet openbarstende, eenzadige, door den kelk omringde zaeddoos. — De bladen zyn tegenovergesteld en zyn van schudblaedjens voorzien.

Onhairige plant..	*H. Glabra.*
Behairde plant..	*H. Hirsuta.*

1. Herniaria glabra. L. *Blinkend Duizendkoorn.*

♃ Bloeit van in Mei tot in September.

In de velden en op de waterkanten achter Lier en Koningshoycht (Nob.); te Duffel en Waerloos (V. H.)

2. Herniaria hirsuta. L. *Ruig Duizendkoorn.*

① of ② Bloeit van in Mei tot in July.

In de koornlanden te Hoof en Contich (Nob.)

Te Duffel (V. H.)

SCLERANTHUS. L. *Hardbloem.*

De kelk is klokvormig en heeft vier of vyf verdeelingen. — De bloembladen welke ten minste vyftallig zyn, zyn draedvormig en korter dan de kelk. — Er zyn vyf poederdraden, zy zyn op de buis van den kelk geplaetst. — Er zyn twee byna zittende stempels. — De zaeddoos is vliezig, niet openbarstend, eenzadig, en door den kelk omringd. — De bladen zyn tegenovergesteld en er zyn geene vreije schudblaedjens.

De kelkverdeelingen zyn spitsvormig geeindigd.........	*S. Annuus.*
De kelkbladen zyn bot geeindigd.....................	*S. Perennis.*

1. Scleranthus annuus. L. *Eenjarige Hardbloem.*
① of ② Bloeit van in Mei tot in October.
Overal in de velden (Nob.)

2. Scleranthus perennis. L. *Voortlevende Hardbloem.*
♃ Bloeit van in September tot in October.
In de zandachtige en drooge plaetsen der Kempen (Nob.); te Wilders en Eyndhout (Kx.)

ILLECEBRUM. L. *Hardkelk.*

De kelk heeft vyf verdeelingen, deze zyn wit en door eene kap geeindigt. — De bloembladen zyn vyftallig en draedvormig. — Er zyn vyf poederdraden met zeer korte helmdraden. — De stempels zyn tweetallig, zittend en aeneengegroeit. — De vrucht verscheurt zich in verscheidene stukken, wanneer zy ryp is. — De bladen zyn tegenovergesteld en hebben schudblaedjens.

Eene specie :

De bloemen zyn melkwit.

Illecebrum verticillatum. L. *Gekransde Hardkelk.*
♃ Bloeit van in Juny tot in September.
Overal in de heide en op zandachtige plaetsen (Nob.)

31ste Familie.

CRASSULACEËN.

Tweeslachtige of zeer zeldzaem tweehuisige bloemen. — De kelk is voortdurend en van drie tot twintig door hun ondereinde aeneengegroeide kelkbladen samengesteld. — Er zyn evenveel vreije of aeneengegroeide bloembladen. — Er zyn zooveel of tweemael zooveel poederdraden als bloembladen.

— Onder de zaedhokjens vind men kleine schelpjens. — De zaedhokjens welke even tallig zyn als de bloembladen, zyn vry (in de Europiësche speciën) eenhokkig, veelzadig. — Het zyn alle planten met zapryke bladen en van geene bladschudblaedjens vergezeld.

Er zyn vyf bloembladen; vyf of tien poederdraden........... SEDUM.
Er zyn van zes tot twintig bloembladen; van twaelf tot veertig poederdraden .... SEMPERVIVUM.

SEDUM. L. *Vetgroen* (Nob.)

Er zyn vyf, zeldzamer vier-, zes- of achtverdeelingen aen de kelk. — De bloembladen zyn vyf, zeldzamer vier, zes of achtallig. — Er zyn tweemael zooveel poederdraden als bloembladen. — De schelpjens zyn effen of ingesneden. — Er zyn vyf of zeldzamer vier, zes of acht zaedhokjens.

1 Geele bloemen .... 2.
Witte bloemen... 3.

2 De bloemb. zyn driemael zoo lang als de kelk; de bladen eirond *S. Acre.*
De bloembladen zyn tweemael zoo lang als de kelk; de bladen cylindervormig .... *S. Reflexum.*

3 Cylindervormige bladen............................ *S. Album.*
Platte bladen.. 4.

4 Effene bladen, jaerlyksche plant......................... *S. Cepæa.*
Getande bladen, langlevende plant .... *S. Telephium.*

1. Sedum acre. L. *Scherp Vetgroen.*

♃ Bloeit van in Juny tot in July.

Op de steenachtige plaetsen en oude muren te Herenthals (Nob.) Op de vestingen der stad en de kant der wegen tusschen Lier en Tongerloo (V. H.); tusschen Wyneghem en Schilde (R.)

2. Sedum reflexum. L. *Omgebogen Vetgroen.*

♃ Bloeit van in July tot in Augustus.

Op de vesten der stad (V. H.); te Everbode (Kx.)

3. Sedum Telephium. L. *Knollig Vetgroen* of *St-Jans Leven.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Op vochtige plaetsen te Deurne, Berchem, Wilryck, Waelhem en op verschillende plaetsen in 't kanton Santhoven (Nob.)

Te Boom (Wesmael.)

4. Sedum album. L. *Wit Vetgroen.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Op de steenachtige plaetsen tusschen Arendonck en Oud-Turnhout (Nob.)

Tusschen Everbode en Diest (V. H.)

5. Sedum Cepæa. L. *Ajuinig Vetgroen.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Wy hebben deze plant in onze provincie nog niet gevonden maer wel in de provincie Braband (Nob.)

SEMPERVIVUM. L. *Duergroen* (Nob.)

De kelk heeft van zes tot twintig verdeelingen. — Er zyn van zes tot twintig vreije of aen elkander gegroeide bloembladen. — Er zyn tweemael zoo veel poederdraden als bloembladen. — De onderstaende schelpjens zyn getand of ingesneden. — Er zyn van zes tot twintig zaedhokjens.

Eene specie :

Roze purpere bloemen.

Sempervivum tectorum. L. *Dak-Duergroen.*

♃ Bloeit van July tot in Augustus.

Men ziet deze plant gemeenelyk op byna alle de daken der landbouwers en buitenliedens wooningen (Nob.)

32ste **Familie.**

AMYGDALEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen. — Afvallende vyfbladige kelk. — De bloembladen zyn vyftallig, afvallend en in de keel van de kelk geplaetst. — Er zyn van vyftien tot dertig poederdraden; zy zyn op dezelfde hoogte als de bloembladen geplaetst. — Er is eenen styl en eenen stempel. — De vrucht is vleesachtig niet openbarstend, en houdt eenen steen in : deze is eenzadig. — Het zyn boomen of boompjens met enkele, getande bladen. — De bladschudblaedjens zyn vry en afvallend.

1 { Witte bloemen .... 2.
  { Roze bloemen .... *Persica.*

2 { De bloemen vormen trossen of zyn schermvormig verzamelt. *Cerasus.*
  { De bloemen zyn een- of tweetallig verzamelt .... *Prunus.*

CERASUS. Jussieu. *Kriek.*

De vrucht is bolvormig, en is noch behaird noch bestoven. — De steen is byna rond, zeer effen. — De bladen zyn in de jongheid geploeit. — De bloemen zyn wit en spruiten tros- of schermvormig uit de oksels der bladen.

1 { De bladen zyn behaird op hunne onderzyde .... *C. Avium.*
  { De bladen zyn nooit behaird .... 2.

2 { De vrucht is rood, de bloemen komen voor de bladen... *C. Vulgaris.*
  { De vrucht is zwart, de bloem. komen gelyktydig met de bl. *C. Padus.*

1. Cerasus avium. Moench. *Afgezonderde Kriek.*

Prunus avium. L.

♄ Bloeit in April en Mei.
Wordt gekweekt (Nob.)
Te Wilryck en in de Kempen (V. H.)

* **2. Cerasus vulgaris.** Mil. *Gemeene Kriek-Pruim.*

Prunus Cerasus. L.

♄ Bloeit in April en Mei.
Wordt gekweekt (Nob.)

* **3. Cerasus Padus.** D. C. *Trosjens-Kriek.*

Prunus Padus. L.

♄ Bloeit in Mei.

Wordt in de hoven gekweekt (Nob.)

Rond Herselt in de Kempen (V. H.)

PRUNUS. L. *Pruimboom.*

De vrucht is langworpig of bolvormig, bestoven of met zagt hair bedekt. — De bladen zyn in de lengte gerold voor aleer zy volmaekt zyn. — De bloemen zyn wit, en een- of tweetallig verzamelt.

1 { De vrucht is zagthairig .... *P. Armeniaca.*
De vrucht is nooit behaird .... 2.

2 { De boom is zeer gedoornt; de bloembotten houden gewoonelyk eene bloem in .... *P. Spinosa.*
De boom is niet of zeer weinig gedoornt; de bloembotten houden gewoonelyk twee bloemen in............... *P. Domestica.*

* **1. Prunus Armeniaca.** L. *Abrikoos-boom.*

Armeniaca vulgaris. Lmk.

♄ Bloeit in February en Maert.

Wordt in de hoven gekweekt (Nob.)

2. Prunus spinosa. L. *Doorn-Pruim.*

♄ Bloeit in April en Mei.

In de bosschen en de hagen te Massenhoven en in de omstreken van Santhoven (Nob.)

Te Wilryck en in de woeste plaetsen der Kempen (V. H.)

* **3. Prunus domestica.** L. *Dienst-Pruim.*

♄ Bloeit in Maert en April.

Deze plant welke men denkt uit Syriën afkomstig te zyn, wordt overal voor zyne vruchten gekweekt (Nob.)

* PERSICA. TOURN. *Perzikboom.*

De vrucht is bolvormig behaird. — De steen is diep en onregelmatig gegroefd. — De bladen zyn in de jongheid geploeid.

Eene specie :

Roze bloemen.

* **Persica vulgaris.** MILLER. *Gemeenen Perzik.*

Amygdalus Persica. L.

♄ Bloeit in February en Maert.

Wordt in de hoven gekweekt (Nob.)

33ste Familie.

ROSACEËN.

Regelmatige tweeslachtige bloemen. — De kelk is van vyf of zeldzamer van vier kelkbladen samengesteld, deze zyn door hun ondereinde aen elkander gegroeid en hebben dikwyls schudblaedjens welke eenen kleinen valschen kelk vormen en waervan de verdeelingen beurtelings met die der kelk geplaetst zyn. — De bloemkroon is door vyf (zeldzamer vier) bloembladen gevormd, deze zyn afvallend en op eenen discus aen het ondereinde der kelkverdeelingen geplaetst. — Er zyn veeltallige vreije poederdraden. — De vrucht is van drooge of steenvruchtachtige vreije zaedhokjens samengesteld.

1	De kelk is van eenen valschen kelk vergezeld	2.
	De valschen kelk ontbreekt	3.
2	De bloemen zyn donker purperkleurig	COMARUM.
	De bloemen zyn wit, geel of geel roodachtig	3.
3	De vrucht is vleeschachtig (zy is door het ontfangstbed gevormd)	FRAGARIA.
	De vrucht is droog en niet vleeschachtig	4.

4 { Afvallende stylen .... POTENTILLA.
  { Aengroeijende voortdurende stylen .... GEUM.

5 { Kruidachtige stam zonder doornen .... 6.
  { Houtachtige stam met doornen .... 7.

6 { Geele bloemen .... AGRIMONIA.
  { Witte of roze bloemen .... SPIRÆA.

7 { De vrucht is gevormd van sapryke steenvruchtachtige zaedhokjens, welke op een kegelvormig ontvangstbed geplaetst zyn ..... RUBUS.
  { De vrucht is gevormd van beenachtige zaedhokjens, welke in den kelk gesloten zyn .... ROSA.

1ste Familie-Verdeeling : Spireën. Er zyn weinige zaedhokjens, zy zyn kransvormig geplaetst, droog, openbarstend en zy houden van twee tot zes zaden in.

SPIRÆA. L. *Olmkruid.*

De kelk is vyfdeelig. — Er is geenen valschen kelk. — De stylen zyn voortdurend en aengroeijend.

Eene specie :

Kruidachtige stam; de bladen zyn gevind, de zaedhokjens zyn ongehaird en spiraelvormig rond elkander gedraeid.

Spiræa ulmaria. L. *Beemd Olmkruid* of *Koningin der weide.*

♃ Bloeit in Juny en July.

Op de boord der grachten, op zeer vele vochtige plaetsen byzonder te Deurne, Berchem, Hoboken en elders (Nob.)

2de Familie-Verdeeling : Potentilleën. De zaedhokjens zyn veeltallig, zy zyn eenzadig, niet openbarstend, droog of steenvruchtachtig en zyn op een bol of kegelvormig, droog of vleeschachtig ontfangstbed geplaetst.

RUBUS. L. *Braem* of *Spysbees* (Nob.)

Vyfdeelige kelk. — Geene valsche kelk. — De zaedhokjens zyn steenvruchtachtig en sappig. — De stam is houtachtig en met doornen voorzien. — De bladen zyn gevingerd of gevind en de bladertjens zyn tweemael getand. — De schudblaedjens zyn lynvormig en gedeeltelyk aen den bladsteel gegroeid.

1 { De rype vrucht is rood, de bladen zyn gevind............ *R. Idæus.*
De rype vrucht is zwart, de bladen zyn gevingerd.............. 2.

2 { De kelkblad. staen regt na de bloeijing, de vrucht is bestoven *R. Cæsius.*
De kelk staet open na de bloeijing, de vrucht is niet best. *R. Fruticosus.*

1. Rubus Idæus. L. *Spysbees* of *Framboos.*

♄ Bloeit van Mei tot in Juny.

Op vochtige plaetsen te Massenhoven in de bosschen van den heer Montens-Du Bois (Nob.)

Te Tongerlooo (V. H.)

2. Rubus fruticosus. L. *Doornige Braembees.*

♄ Bloeit van in Juny tot in September.

Overal op den kant der bosschen en hagen (Nob.)

3. Rubus Cæsius. L. *Blauw bestovene Braembees.*

♄ Bloeit van in Mei tot in Augustus.

Men vind deze gemengeld met de voorgaende soort (Nob.)

GEUM. L. *Gezegend-kruid.*

De kelk is van eenen valschen kelk vergezeld. — Er zyn vyf bloembladen. — De stylen zyn voortdurend en verlengen zich veel na de bevruchting. — De zaedhokjens zyn droog. — Het zyn kruidachtige planten. — De bloemen zyn geel of geelrood.

Eene specie :

De kelk is bladachtig ; de zaedhokjens zyn zittend en in den kelk gesloten.

Geum urbanum. L. *Winkel Gezegend-kruid.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Onder de hagen en in de vochtige bosschen (Nob.)

FRAGARIA. L. *Aerdbees.*

De kelk is van eenen valschen kelk vergezeld. — De stylen zyn voortdurend maer niet aengroeijend. — De zaedhokjens zyn droog en op een eivormig ontfangstbed geplaetst; dat ontfangstbed wordt vleeschachtig en valt af wanneer het ryp is. — Het zyn kruidachtige planten; de bladen spruiten byna alle uit den wortel en zyn van drie bladertjens gevormd. — De bloemen zyn wit en de vruchten gewoonelyk rood.

Eene specie :

De kelk staet open wanneer de vrucht ryp is; de vrucht steeltjens zyn met liggende hairen bedekt.

Fragaria vesca. L. *Bosch Aerdbees.*

♃ Bloeit van in April tot in Juny.

Deze plant welke men in de vochtige en beschaduwryke bosschen vind te Deurne, Eeckeren. Schilde en elders, heeft verschillende varieteiten voortgebragt, welke men in de hoven kweekt (Nob.)

Te Wilryck, Edeghem en Tongerloo (V. H.)

COMARUM. L. *Valsch Zegen-kruid* (Nob.)

De kelk en de valsche kelk zyn gekleurt. — De bloembladen zyn langworpig en puntachtig geeindigd. — De stylen zyn voortdurend. — De zaedhokjens zyn op een halfrond sponsachtig gehaird en voortdurend ontfangstbed geplaetst. — Het zyn kruidachtige planten met gevind-ingesnedene bladen.

Eene specie :

De bloemen zyn donker purper.

Comarum palustre. L. *Moeras Valsch Zegen-kruid.*

In de moerasachtige plaetsen te Schooten en elders in de onder water staende heide vlekken (Nob.)

Te Westerloo (Kx.)

POTENTILLA. L. *Vyfvingerkruid.*

De kelk is niet gekleurd en is van eenen valschen kelk vergezeld. — Er zyn vyf of vier eironde effene of uitgekerfde bloembladen. — De stylen zyn afvallend en kort. — De zaedhokjens zyn droog en op een rondachtig, droog, behaird en voortdurend ontfangstbed geplaetst. — De bladen zyn gevind-ingesneden of gevingerd-ingesneden. — De bloemen zyn geel of zeldzamer wit.

1	Witte bloemen	*P. Fragaria.*
	Geele bloemen	2.
2	De bloemstengen spruiten uit het hart van de plant en eindigen haer	*P. Argentea.*
	De bloemstengen spruiten zydelings uit den plant	3.
3	De bladen zyn gevind-ingesneden	*P. Anserina.*
	De bladen zyn gevingerd-ingesneden	4.
4	Er zyn vier bloembladen en vier kelkbladen	*P. Tormentilla.*
	Er zyn vyf bloembladen en vyf kelkbladen	5.
5	De bloemen zyn klein en vormen eene Cyma	*P. Verna.*
	De bloemen zyn groot en eentallig	*P. Reptans.*

1. Potentilla argentea. L. *Verzilverd Vyfvingerkruid.*

♃ Bloeit van Juny tot in July.

Op de kant der wegen te Waelhem, te Emblehem en elders (Nob.)

Rond het kasteel (V. H.) en by de abdy van Everbode (Kx.)

2. Potentilla anserina. L. *Pluimachtig Vyfvingerkruid.*

♃ Bloeit van in Mei tot in October.

Overal op den kant der wegen, in de vochtige plaetsen, byzonder te Berchem, Deurne en elders (Nob.)

3. Potentilla tormentilla. SIBTH. *Klein Vyfvingerkruid.*

♃ Bloeit van in Mei tot in Augustus.

In bosschen, heiden en velden te Wommelghem, Oeleghem en elders (Nob.)

4. Potentilla reptans. L. *Kruipend Vyfvingerkruid.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Op de kant der grachten te Borgerhout en ook te St-Willebrords in de Kievitstraet, naby de bloemkweekery van J. B. Van Ballaer.

5. Potentilla verna. L. *Lente Vyfvingerkruid.*

♃ Bloeit van in April tot in Juny.

Op drooge plaetsen te Nylen (Nob.)

Te Westmalle (Kx.)

6. Potentilla Fragaria. POIRET. *Aerdbezig Vyfvingerkruid.*

Fragaria sterilis. L.

♃ Bloeit van in April tot in Mei.

Op zandachtige plaetsen te Ranst en Vremde (Nob.)

Tusschen Berchem en Wilryck (V. H.)

3de Familie-Verdeeling : Rosaceën. De zaedhokjens zyn menigvuldig, eenzadig, niet openbarstend en droog; zy zyn in de buis van den kelk (welke vleeschachtig word) gesloten.

ROSA. L. *Roos.*

Er is geen valsche kelk, zyne buis is van binnen met ruw hair bezet. — De zaedhokjens zyn op de wanden van de kelkbuis geplaetst. — Het zyn struiken met gedoornde stammen. — De bladen zyn gevind-ingesneden en de blaedjens zyn getand; de schudblaedjens zyn aen den bladsteel gegroeit.

1	De bloemen zyn wit	*R. Arvensis.*
	De bloemen zyn roos	2.
2	De stengen hebben omgebogene doornen	*R. Rubiginosa.*
	De doornen zyn regt	*R. Tomentosa.*

1. Rosa arvensis. *L. Veld-Roos.*

♄ Bloeit in Juny en July.

Aen den ingang der bosschen, enz.; te Oeleghem, Massenhoven, Pulderbosch en elders (Nob.)

Op den dyk, naby het Philippe-fort (V. H.)

2. Rosa tomentosa. SM. *Zachthairige-Roos.*

♄ Bloeit in Juny.

In de vochtige en beschaduwde bosschen te Pulderbosch (Nob.); te Schooten (V. H.)

3. Rosa rubiginosa. L. *Grove-* of *Ruwe-Roos.*

♄ Bloeit in Juny en July.

Onder de hagen, op onbebouwde plaetsen, te Zoersel en Vorselaer (Nob.)

4de Familie-Verdeeling : Agrimonieën. Er zyn van twaelf tot twintig poederdraden. — De kelk welken in het rypen byna houtachtig word, houdt een of twee eenzadige drooge niet openbarstende zaedhokjens in.

AGRIMONIA. L. *Lever-kruid.*

Er is geene valsche kelk; deszelfsbuis is met omgebogde doornhairtjens bezet. — Het zyn kruidachtige planten met ingesnedene gevinde bladen. — De bloemen zyn geel en vormen trossen.

Eene specie :

Agrimonia Eupatoria. L. *Edel Lever-kruid.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Op de Schelde-dyk en in de Vóórt achter Vierseldyk en elders (Nob.)

Op de Schelde-dyken (V. H.); in nabyheid der abdy van Everbode (Kx.)

34ste Familie.

POMACEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen. — Er zyn vyf kelkbladen, welke buisvormig aen hun ondereinde aeneengewassen zyn. — De bloembladen zyn vyftallig en op de keel van den kelk geplaetst. — Er zyn van vyftien tot dertig vrye poederdraden. — De vrucht is vleeschachtig en heeft gewoonelyk vyf hokjens, welke ieder een- of tweezadig zyn. — Het zyn boomen of boompjens met knoppen die door schelpen beschud zyn. — De bladen zyn verspreid en de schudblaedjens vry.

1	De vrucht houdt steenen in................................	2.
	De vrucht houdt geene steenen in	3.
2	De bloemen zyn eentallig en byna zittend...............	MESPILUS.
	De bloemen zyn gesteeld en vormen bloemtuilen.........	CRATÆGUS.
3	De bladen zyn enkelyk getand.................................	4.
	De bladen zyn ingesneden-gevind	SORBUS.
4	De vrucht is diep genaveld aen het oppereinde van den bloemst.	MALUS.
	De vrucht is niet genaveld aen het oppereinde van den bloemst.	PYRUS.

1ste Familie-Verdeeling : De vrucht houdt steenen in.

MESPILUS. L. *Mispelboom.*

De kelk heeft vyf bladachtige verdeelingen. — Er zyn vyf stylen. — De vrucht is byna bolvormig en door de verdeelingen van den kelk bekroond. — De vrucht houdt vyf eenzadige steenen in. — Het zyn boomen of boompjens met doornen in den wilden toestand.

Eene specie :

De vrucht is bruin-rood.

Mespilus germanica. L. *Dietsche Mispelboom.*

♄ Bloeit in Mei.

In de hagen en bosschen te Wommelghem, Ranst en elders (Nob.)

Te Wilryck (V. H.)

CRATÆGUS. L. *Haegdoorn.*

De kelk heeft vyf korte lobben. — Er zyn een of twee (zeldzamer drie of vyf) stylen. — De vrucht is eirond en de kelkbladen zyn aengroeijend. — De vrucht is een- of tweesteenig. — Het zyn gedoornde boomen. — De bloemen vormen getakte trossen.

Eene specie :

Kleine roode vruchten.

Cratægus oxyacantha. L. *Achtdoornige Haegdoorn.*

♄ Bloeit in Mei.

Wordt gekweekt om hagen te vormen rond de hoven (Nob.)

Men vind hem ook in 't wild, in de bosschen der Kempen (V. H.)

2de Familie-Verdeeling : De vrucht houdt kernen in.

PYRUS. Tourn. *Peerelaer.*

Vyftandige kelk. — Vyf vrye stylen. — De vrucht is vleeschachtig en niet aen haer ondereinden genaveld. — Er zyn vyf een- of tweezadige zaedhokjens. — De bladen zyn getand. — De bloemen zyn wit en schermvormig verzameld.

Eene specie :

Pyrus communis. L. *Gemeene Peerelaer.*

♄ Bloeit in April en Mei.

Wordt in alle hoven gekweekt (Nob.)

MALUS. Tourn. *Appelaer.*

Vyftandige kelk. — Vyf aen het ondereinde aen elkander gegroeide stylen. — De vrucht is aen de twee einden genaveld. — Er zyn vyf, een- of tweezadige zaedhokjens. — De bladen zyn getand. — De bloemen zyn wit roosachtig en schermvormig verzameld.

Eene specie :

Malus communis. Poir. *Gemeene Appelaer.*

Pyrus malus. L.

♄ Bloeit in April en Mei.

Wordt voor zyne vruchten gekweekt (Nob.)

SORBUS. L. *Leisterbezie-boom.*

Vyfdeelige kelk. — Van twee tot vyf stylen. — De vrucht is vleeschachtig byna bolvormig en niet aen haer ondereinde genaveld. — Er zyn van een tot vyf gewoonelyk eenzadige zaedhokjens. — De bladen zyn onparig-gevind of zyn onduidelyk gelobd. — De bloemen, welke wit zyn, vormen getakte trossen.

Eene specie :

De bladen zyn onparig-gevind.

Sorbus aucuparia. L. *Merl-Leisterbezie-boom.*

♄ Bloeit in Mei en Juny.

Wordt op de wandelingen geplant en in alle bosschen gevonden (Nob.)

35ste Familie.

ONAGRARIEËN.

Tweeslachtige en gewoonelyk regelmatige bloemen. — De kelk is eenbladig en heeft vier verdeelingen; zyne buis is aen het vruchtbeginsel gegroeid. — Er zyn vier bloembladen (welke somtyds ontbreken.) — Er zyn acht poederdraden (of zeldzamer vier.) — Er is eenen vierstempeligen styl. — De vrucht is eene vierkleppige, vierhokkige en veelzadige zaeddoos. — Het zyn gewoonelyk kruidachtige planten met eenvoudige bladen.

1	De plant heeft bloembladen en acht poederdraden	2.
	Er zyn geene bloembladen en vier poederdraden..........	ISNARDIA.
2	Geele bloemkroon......................................	OENOTHERA.
	Roze of purpere bloemkroon............................	EPILOBIUM.

EPILOBIUM. L. *Bastaerd Wederiek.*

De kelkbuis is een weinig langer dan het vruchtbeginsel. — Er zyn vier bloembladen en acht poederdraden. — De zaeddoos is vierkantig lynvormig. — De zaden zyn door een zyde-achtig pluimtje bekroond. — De bloemen zyn roos purper.

1	De styl en de poederdraden zyn boogvormig	*E. Spicatum.*
	De styl en de poederdraden zyn regt.........................	2.
2	De stempels zyn kruisvormig van elkander verwydert..........	3.
	De stempels zyn aen elkander gegroeid	5.
3	De bloemen zyn groot, de bloemknoppen zyn door een punt geeindigd	*E. Hirsutum.*
	De bloemen zyn klein, de bloemknoppen zyn bot...............	4.
4	Behairde plant	*E. Molle.*
	Onhairige of naekte plant	*E. Montanum.*
5	De stam heeft geene uitstekende lynen	*E. Palustre.*
	De stam heeft twee of vier uitstekende lynen..	*E. Tetragonum.*

1. Epilobium spicatum. Lam. *Aervormend Bastaerd Wederick.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Op vele plaetsen naby de waterkanten (Nob.)

Te Schooten (R.)

Te Berchem, Borsbeeck en Westerloo (V. H.)

2. Epilobium hirsutum. L. *Ruige Bastaerd Wederick.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Op de vochtige en beschaduwde waterkanten van 't fort Stuivenberg en elders (Nob.)

Te Tongerloo (V. H.)

3. Epilobium molle. Lam. *Zachte Bastaerd Wederick.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Op vochtige plaetsen te Brasschaet en elders (Nob.)

Te Berchem (V. H)

4. Epilobium montanum. L. *Berg Bastaerd Wederick.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Op vochtige plaetsen te Merxem en Deurne (Nob.)

Naby den Ouden-God (V. H.)

5. Epilobium palustre. L. *Moeras Bastaerd Wederick.*

♃ Bloeit van Juny tot in September.

In de moerassen en vochtige plaetsen, namelyk te Kessel en Berlaer (Nob.)

Tusschen Westerloo en Herselt (Kx.); 's Gravenwezel en Rethy (R.)

6. Epilobium tetragonum. L. *Vierhoekig Bastaerd Wederick.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Op moerasachtige plaetsen, byzonder te Borsbeeck en Millegom (Nob.)

ŒNOTHERA. L. *Ezelmin* of *Nachtbloem.*

De kelkbuis is veel verlengd boven het vruchtbeginsel. — Er zyn vier bloembladen en acht poederdraden. — De stempels zyn kruisvormig van elkander verwyderd. — De zaeddoos is vierhoekig en langworpig. — De zaden hebben geen pluimpje. — De bloemen zyn geel en vormen trossen.

Eene specie :

De bloemen zyn groot en de bloembladen zyn uitgekerfd en langer dan de poederdraden.

Oenothera biennis. L. *Tweejarig Ezelmin* of *Nachtbloem.*

① Bloeit van in Juny tot in September.

Op de steenachtige plaetsen te Waelhem naby het kasteel van Roozendael en te Schooten (Nob.)

Op de vestingen van het kasteel langs den kant van 't Kiel en rond de abdy van Tongerloo (V. H.)

Tusschen Wyneghem en 's Gravenwezel (R.)

ISNARDIA. L. *Isnaerd.*

De kelkbuis is kort en niet boven het vruchtbeginsel verlengd. — Er zyn geene bloembladen. — De poederdraden zyn viertallig. — De zaeddoos is kort en byna vierhoekig. — Het zyn waterachtige dikwyls zwemmende planten. — De bloemen zyn kruidachtig en spruiten eentallig uit de oksels der bladen.

Eene specie :

Isnardia palustris. L. *Moeras Isnaerd.*

♃ Bloeit van July tot in September.

In de waterpoelen naby Herenthals en te Geuze-Putte; men vindt deze plant ook dikwyls tusschen de Peplis portula (Nob.)

Tusschen Werchter en Tremeloo (Kx.); tusschen Gheel en Tongerloo (V. H.)

36ste Familie.

CIRCÆACEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen. — De kelk is eenbladig en heeft twee afvallende verdeelingen. — Er zyn twee bloembladen en twee poederdraden. — De styl is draedvormig en de stempel byna tweelobbig. — De vrucht is droog, niet openbarstend en houd twee eenzadige zaedhokjens in. — De bladen zyn tegenovergesteld, enkel en zonder schudblaedjens. — De bloemen vormen trossen.

Een geslacht :

CIRCÆA. L. *Stevenskruid.*

De bloembladen hebben eene diepe insnyding. — De vrucht is met haekvormige hairen bezet.

Eene specie :

De bloemen zyn wit, dikwyls met roos gestreept en hebben geene schudblaedjens.

Circæa lutetiana. L. *Gemeen Stevenskruid.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

In de beschaduwde bosschen, achter de Donck te Eeckeren (Nob.)

Rond Wilryck en in het bosch van Tongerloo (V. H.)

Te Wyneghem (R.)

37ste Familie.

HALORAGEËN.

Tweeslachtige of eenhuizige regelmatige bloemen. — De kelk is eenbladig en heeft vier verdeelingen. — De bloembladen zyn viertallig, zy ontbreken dikwyls. — Er zyn vier of acht poederdraden. — De vrucht is droog, niet openbarstend, vierhokkig, of eenhokkig door de vernietiging van de middenschutsels. — Het zyn zwemmende of onder water liggende kruiden.

Een geslacht :

MYRIOPHYLLUM. VAILLANT. *Vedergroen.*

Eenhuizige bloemen. — De bloembladen ontbreken dikwyls in de vrouwelyke bloemen. — Gewoonelyk acht (zeldzamer vier) poederdraden. — De vrucht is vierhoekig en verdeeld zich in vier niet openbarstende zaedhokjens. — De bladen zyn vinspletig met hairvormige verdeelingen.

1	De bloemschudblaedjens zyn kamvormig........	*M. Verticillatum.*
	De bloemschudblaedjens zyn effen of getand..................	2.
2	De mannelyke bloemen vormen eene kromgeboogene bloemair voor de ontluiking	*M. Alterniflorum.*
	De mannelyke bloemen vormen eene niet kromgeboogene bloemair voor de ontluiking..............................	*M. Spicatum.*

1. Myriophyllum verticillatum. L. *Kransbloemig Vedergroen.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

In de stilstaende wateren en in heide vennen te Putte en elders (Nob.)

Te Westerloo (V. H.); Merxem (R.)

2. Myriophyllum spicatum. L. *Airdragend Vedergroen.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

In de grachten en moerasachtige wateren, op dezelfde plaetsen als het voorgaende (Nob.)

In de Kempen (V. H.)

3. **Myriophyllum alterniflorum.** D. C. *Beurt-bloemig Vedergroen.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

In de grachten rond Tongerloo (V. H.)

38ste Familie.

OMBELLIFEREN.

Tweeslachtige of veelachtige bloemen, zeldzaem worden zy tweehuizig door onvolmaekten wasdom. — De bloemen zyn regelmatig of somtyds zyn de bloembladen ongelyk. — De schyf van den kelk is hier afgekapt, daer ontbreekt, of daer is hy vyfdeelig. — Er zyn vyf poederdraden en twee stylen. — De vrucht (tweedigtpitvrucht) is samengesteld van twee eenzadige niet openbarstende zaedhokjens; deze scheiden zich van elkander wanneer zy ryp zyn en blyven dan hangen aen de boveneinde van een midden colon welke men zaedhanger *(columelle* of *carpophore)* noemt. — De zaedhokjens hebben eene regte of ingebogene binnenzyde : op hunnen rug vindt men vyf ribben (eerste ribben of hoofd-ribben); die eerste ribben zyn van elkander afgezonderd door tusschenruimtens welke men dalletjens (*vallecules)* noemt. — In de dalletjens tusschen de hoofd-ribben vindt men er dikwyls nog andere, die men tweede ribben of by-ribben noemt. De hoofd en by-ribben zyn soms in vleugels verlengd. — Onder de dalletjens zyn gewoonelyk gekleurde hars-inhoudende vaten geplaetst, men noemt ze bandjes *(vittæ)*. — De zaden zyn aen de zaedhokjens gewassen, zeldzaem zyn ze vry. — Het zyn kruidachtige planten ; de bladen, in 't algemeen samengesteld, zyn beurtelings geplaetst, en hebben geene schudblaedjens. —

AENMERKING : Om deze planten goed te bestuderen moet men rype vruchten hebben, welke men doorsnydt.

De bloemen vormen gewoonelyk samengestelde schermen, welke dikwyls aen hunnen voet een omwindsel van schudblaedjens *(involucre)* bezitten; iedere hoofdsteng van de scherm draegt eene bloem, of wel een schermtje dat gewoonelyk door een omwindseltje *(involucelle)* omringd is.

1 { Schildvormige, rondachtige bladen................. HYDROCOTYLE.
De bladen zyn niet schildvormig .... 2.

2 { Effene bladen.. BUPLEVRUM.
De bladen zyn min of meer ingesneden........................ 3.

3 { Palmvormige bladen met diepe lobben .... SANICULA.
De bladen zyn tot aen den bladsteel ingesneden .... 4.

4 { De vrucht is met punten bedekt .... 5.
De vrucht heeft geene punten................................ 8.

5 { De vrucht is bekvormig verdunt .... ANTHRISCUS.
De vrucht is niet bekvormig verdunt .... 6.

6 { De punten zyn zonder orde op de vrucht geplaetst; de steng is behaird en zyne hairen zyn naer onder geboogd......... TORILIS.
De punten zyn op reijen geplaetst, de hairen van den steng zyn niet naer onder geboogd.................................. 7.

7 { De vrucht heeft lange dunne punten; er is een van min of meer ingesnede bladen samengesteld omwindsel. .... DAUCUS.
De punten zyn dik en styf, het omwindsel ontbreekt, of wel het is van effene blaedjens samengesteld......................... CAUCALIS.

8 { Er is een zeer lange bek aen de vrucht.................. SCANDIX.
De bek ontbreekt of wel is hy zeer kort .... 9.

9 { De vrucht is rugelings geprengd .... 10.
De vrucht is niet rugelings geprengd .... 12.

10 { De bloemen zyn geel.................................. PASTINACA.
De bloemen zyn wit .... 11.

11 { De bloembladen zyn ongelyk; er zyn er twee groote welke eene diepe insnyding hebben................................. HERACLEUM.
De bloembladen zyn omtrent gelyk en weinig uitgekerfd. PEUCEDANUM.

12 { De vrucht heeft breede vleugels .... 13.
De vrucht heeft zeer smalle of geene vleugels................ 14.

13 { De bladverdeelingen zyn langworpig, maer breed.......... ANGELICA.
De bladverdeelingen zyn zeer smal en lynvormig .... SELINUM.

14 De vrucht is cylindervormig .... 15.
De vrucht is zydelings geprengd .... 19.

15 De bloemen geel; de blad. hebben lynvormige verdeelingen FOENICULUM.
De bloemen wit of roos; de bladverdeelingen zyn niet lynvormig.. 16.

16 De vrucht is bolvormig en heeft achttien ribben; de kelk heeft lynvormige tanden .... CORIANDRUM.
Eivormige of langworpige vrucht met tien ribben .... 17.

17 Eivormige vrucht, eenzadige omwindseltjens......... .... ÆTHUSA.
Langworpige vrucht, regelmatige omwindseljens .... 18.

18 De kelk heeft vyf aengroeijende tanden: de bloemen zyn wit OENANTHE.
Er zyn geene tanden of ten minste zyn niet aengroeijend ; de bloemen zyn bleekgeel .... SILAUS.

19 Er zyn noch omwindsels, noch omwindseltjens .... 20.
Het omwindsel ontbreekt somtyds, maer nooit ontbreken de omwindseltjens....... .. .. 22.

20 De bladen zyn palmvormig ingesneden, ieder bladlid is driedeelig.................................... ÆGOPODIUM.
De bladen zyn gevind-ingesneden.............................. 21.

21 Witte groenachtige bloemen .... APIUM.
Witte bloemen................................... PIMPINELLA.

22 Vyftandige kelk.................. .... 23.
De kelk heeft byna geene tanden .... 24.

23 Lange tanden, de zaedhokjens zyn byna bolvormig........... CICUTA.
De tanden zyn kort of lynvormig, de zaedhokjens zyn langworpig lynvormig.................................. SIUM. *

24 De dwarsdoorsnede der zaden is byna cirkelvormig .... 27.
De dwarsdoorsnede der zaden is hoefyzer-vormig................ 25.

25 De vrucht is byna bolvormig en heeft tien ribben .... CONIUM.
De vrucht is langworpig of lynvormig .... 26.

26 De vrucht is aen het boveneinde bekvormig verlengd. ANTURISCUS.
De vrucht is niet bekvormig .... CHOEROPHYLLUM.

27 Geelachtige bloemen .... PETROSELINUM.
Witte bloemen.. CARUM.

---

* Tot gemak der eerstbeginnende sluiten wy hier in een der twee geslachten Heliosciadium en Sium, welke moeijelyk van elkander kunnen onderscheid worden, maer wy zullen dit in acht nemen, wanneer wy de speciën dezer geslachten beschryven zullen.

1ste Familie-Verdeeling : Orthospermeën. Het zaed is plat of rondachtig op den binnen kant.

SANICULA. Tourn. *Breukkruid.*

De kelk heeft vyf bladachtige lobben. — De vrucht is byna bolvormig en met ongeboogde stekers bezet. — De bloemen zyn veelachtig; de scherm is samengesteld en onregelmatig : ieder schermtje maekt een bloemhoofdje uit. — Er is een omwindsel en er zyn omwindseltjens. — De bladen zyn niet doornachtig. — De bloemen zyn wit of roosachtig.

Eene specie :

Sanicula Europæa. L. *Europisch Breukkruid.*

♃ Bloeit in Mei en Juny.

In de boschjens te Mortsel, naby den Ouden God (Nob.)

Te Exterlaer (V. H.)

HYDROCOTYLE. Tourn. *Waternavel.*

De kelk heeft geene tanden. — De bloembladen zyn eivormig, effen en scherp. — De vrucht is lensvormig en langs den kant geprengd. — De zaedhokjens hebben vyf ribben, de middenste is kielvormig, de zydelingsche zyn draedvormig en de twee andere byna niet zigtbaer.

Eene specie :

Schildvormige bladen; de bloemen zyn wit en op bloemstelen, welke uit de oksels der bladen spruiten, geplaetst.

Hydrocotyle vulgaris. L. *Gemeene Waternavel.*

♃ Bloeit van Juny tot in September.

In de vochtige weiden en op de kant der moerassen en der grachten te Duffel, Lent en elders (Nob.)

Te Brasschaet (V. H.)

CICUTA. L. *Waterscheerling.*

De kelk heeft breede vliesige tanden. — De zaedhokjens zyn byna bolvormig en hebben vyf vereffene ribben.—Er is geen of byna geen omwindsel, maer de omwindseltjens zyn van menigvuldige blaedjens samengesteld.

Eene specie :

Cicuta virosa. L. *Vergiftige Waterscheerling.*

♃ Bloeit van Juny tot in September.

Op de kant der grachten en der moerassen te Hoboken en op 't Vlaemsch-Hoofd tegen de Schelde (Nob.)

Te Hoboken en te Westerloo (V. H.); te Rethy (R.)

ÆGOPODIUM. L. *Zevenblad.*

De kelk heeft geene tanden. — De vrucht is zydelings geprengd. — De zaedhokjens hebben vyf draedvormige ribben, en er zyn geene bandjens in de tusschenruimtens. — De bladen zyn palmvormig ingesneden en hebben drie verdeelingen welke ieder drie insnydingen hebben. — Er zyn noch omwindsels, noch omwindseltjens.

Eene specie :

Ægopodium podagraria. L. *Gemeen Zevenblad.*

♃ Bloeit van Mei tot in July.

Onder de hagen en op vochtige plaetsen, byna overal zeer gemeen (Nob.)

CARUM. Koch. *Karwei.*

Kelk zonder tanden. — Zydelings geprengde vrucht. — Langworpige of lynvormig-langworpige zaedhokjens met vyf draedvormige ribben ; de tusschenruimtens zyn met een bandje voorzien. — Het omwindsel en de omwindseltjens zyn van een of meer blaedjens samengesteld, welke zeldzaem ontbreken.

Eene specie :

Het omwindsel is gewoonelyk van een blaedje samengesteld, de bladverdeelingen zyn in langworpige, scherpe onderverdeelingen gesneden.

Carum Carvi. L. *Kervel Karwei.*

① Bloeit van in Juny tot in September.

In de weiden tusschen Lier en Duffel (Bommer.)

* PETROSELINUM. Hoffm. *Peeterselie.*

Kelk zonder tanden. — De bloembladen zyn effen of zeer weinig uitgekerfd (en dit geschiedt door de inbooging van hun puntje.) De vrucht is eirond en zydelings geprengd, of diep ingekerfd. — De zaedhokjens zyn langworpig en de tusschenruimten hebben een bandje. — Het omwindsel is van twee of dry blaedjens samengesteld, de omwindseltjens zyn van een verschillig getal blaedjens samengesteld.

Eene specie :

Geele groenachtige bloemen :

* **Petroselinum sativum.** Hoffm. *Tuin Peeterselie.*

② Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Word algemeen in de moestuinen gekweekt, uitwelke hy somtyds ontsnapt, waerdoor men hem by gevolg onder de hagen vindt (Nob.)

APIUM. Hoffm. *Selder.*

De kelk heeft geene tanden. — De vrucht is byna tweenagtig. — De zaedhokjens zyn byna bolvormig en hebben vyf draedvormige ribben, de tusschenruimtens houden een bandje in. — Er zyn noch omwindsels, noch omwindseltjens. — De bloemen zyn groenachtig wit.

Eene specie :

Apium graveolens. L. *Moes-Selder.*

② Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Op het Vlaemsch-Hoofd, te Hoboken en langs de Schelde in de Polders (Nob.)

SIUM. L. *Eppe.*

Eerste ondergeslacht : **HELOSCIADIUM.** Koch. *Moerasscherm* (Nob.)

De kelk heeft vyf korte tanden. — De bloembladen zyn effen. — De vrucht is zydelings geprengd en diep ingekerfd. — De zaedhokjens zyn langworpig met vyf draedvormige ribben; de tusschenruimtens houden een bandje in. — De zaedhanger is onverdeeld. — Het omwindsel is uit vyf verscheidene blaedjens samengesteld of wel het ontbreekt, de omwindseltjens zyn door verscheidene blaedjens gevormd.

1	De onderste bladen zyn hairvormig verdeeld.........	*H. Inundatum.*
	De onderste bladen zyn niet hairvormig verdeeld................	2.
2	De scherm is zittend of zeer kort gesteeld	*H. Nodiflorum.*
	De scherm is zeer lang gesteeld...•................	*H. Repens.*

1. Helosciadium inundatum. Koch *Water Moerasscherm* (Nob)

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

In de moerassen naby Arendonck (Nob)

Tusschen Wechter en Tremeloo (Kx.); rond Westerloo (V.H.)

2. Helosciadium nodiflorum. Koch. *Knoopbloemige Moerasscherm* (Nob.)

♃ Bloeit van July tot in September.

In de grachten en moerasachtige weiden nevens de Oude Nethe, naby Grobbendonck en elders (Nob.)

In de Herenthalsche vaert, te Borgerhout en Deurne (V. H.)

's Gravenwezel, Wyneghem, Schilde (R.)

3. **Helosciadium repens.** Koch. *Kruipende Moerasscherm.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

In de moerassen tusschen Gymel en Herselt (Kx.)

Tweede ondergeslacht :

SIUM. L. *Water-Eppe.*

De kelk heeft vyf korte tanden. — De bloembladen zyn uitgekerfd. — De vrucht is zydelings geprengd en diep ingekerfd. — De zaedhokjens zyn langworpig en hebben vyf draedvormige ribben; er zyn verscheidene bandjens in de tusschenruimtens. — De zaedhanger is tweedeelig. — Het omwindsel en de omwindseltjens zyn door verscheidene effene of ingesnedene blaedjens gevormd.

De verdeelingen der bladen zyn zeer fyn getand; de stylen zyn draedvormig .... *S. Latifolium.*

De verdeelingen der bladen zyn diep ingesneden; de stylen zyn aen hun ondereinde verdikt..................... *S. Angustifolium.*

1. **Sium latifolium.** L. *Breedbladige Water-Eppe.*

♃ Bloeit van in July tot in Augustus.

In de moerassen en grachten te Deurne, Wommelghem en elders, naby de Herenthalsche vaert (Nob.)

Tusschen Westerloo en Herselt, Oosterloo, Vilders (V. H.)

2. **Sium angustifolium.** L. *Smalbladige Water-Eppe.*

♃ Bloeit van in July tot in October.

In de grachten op vele plaetsen (Nob.)

Te Berchem, Wilryck en Borgerhout (V. H.)

's Gravenwezel, Wyneghem, Schilde (R.)

PIMPINELLA. L. *Bevernel.*

De kelk heeft geene tanden. — De vrucht is zydelings geprengd. — De zaedhokjens zyn lynvormig langworpig en hebben vyf draedvormige ribben; de tusschenruimtens houden verscheidene bandjens in. — Er zyn noch omwindsels, noch omwindseltjens.

De bladertjens der onderste bladen zyn kort gesteeld, de stylen zyn zoo lang als de vrucht, de steng is hoekig-gegroefd..... *P. Magna.*
De bladertjens zyn zittend, de stylen zyn korter dan de vrucht, de steng is byna effen..................... *P. Saxifraga.*

1. **Pimpinella magna.** L. *Edele Bevernel.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

In de weiden te Waelhem, Duffel en elders (Nob.)

Op de vestingswerken der stad en tusschen Borgerhout en Berchem (V. H.)

2. **Pimpinella Saxifraga.** L. *Verschilbladige Bevernel.*

♃ Bloeit van in Juny tot in October.

In het Cuytenhoeven bosch, digt by Westerloo (V. H)

De varieteit β dissecta *(P. Pratensis, Thuil.)* die zich onderscheidt door zyne bladen welke in lynvormige lobben gesneden zyn, groeit op zandachtige plaetsen, tusschen Westerloo en Herselt (Kx.) en is zeer overvloedig op de baen van Antwerpen naer Turnhout (R.)

ÆTHUSA. L. *Honds-Peeterselie.*

De kelk heeft geene tanden, de vrucht is bolvormig. — De zaedhokjens hebben vyf dikke uitstekende ribben; zy zyn dik en de zydelingsche ribben zyn een weinig gevleugeld. — Het omwindsel is eenbladig of wel het ontbreekt; de omwindseltjens zyn van bladertjens naer den buitenkant geworpen samengesteld.

Eene specie :

De omwindseltjens zyn van drie bladertjens samengesteld, welke langer zyn dan het schermtje.

Æthusa Cynapium. L. *Vergiftige Honds-Peeterselie.*

① Bloeit van in July tot in October.

In de moestuinen, in vochtige velden, enz. (Nob.)

De plant welke zeer goed op de Peeterselie (Petroselinum sativum) gelykt, is een groot vergift en heeft dikwyls ernstige ongelukken veroorzaekt. Opdat men des te gemakkelyker deze twee planten van elkander onderscheiden zou, duiden wy hier hunne kenteekens neven elkander aen :

PETROSELINUM SATIVUM. Hoffm.	ÆTHUSA CYNAPIUM. L.
De bladen zyn ligt groen.	De bladen zyn donker groen.
De vrucht is eivormig en heeft byna geene ribben.	De vrucht is bolvormig en heeft vyf uitstekende ribben.
De bloemen zyn groenachtig.	De bloemen zyn wit.
Het omwindseltjen is regelmatig en van ongeveer acht bladertjens samengesteld.	Er is een omwindseltje van drie naer den buitonkant geworpene bladertjens samengesteld.
De stam is gegroefd.	De stam is cylindervormig, dikwyls met rood geplakt en altyd bestoven.
Wanneer men de plant tusschen de vingers plettert, levert zy eene aengename geur op.	De plant heeft geenen aengenamen reuk.

ŒNANTHE. *Torkruid.*

De tanden van den kelk groeijen na de bloeijing aen. — De vrucht is langworpig, bol- of eivormig. — De zaedhokjens hebben botte ribben en er is een bandje in iedere tusschenruimte. — Het omwindsel ontbreekt of wel het is van verscheidene blaedjens samengesteld; de omwindseltjens zyn door verscheidene blaedjens gevormd. De bloemen zyn wit.

1 { De schermen zyn meestendeels zydelings geplaetst en met de bladen tegenovergesteld; de blaedjens der bovenste bladen zyn ingesneden-getand.................................. *Oe. Phellandrium.*
De schermen eindigen den plant; de blaedjens der bovenste bladen zyn dun, langworpig en effen.................................. 2.

2 { Iedere scherm draegt twee, drie of vier steeltjens en deze zyn weinig langer dan de schermtjens........................ *Oe. Fistulosa.*
Er zyn meer dan vyf steeltjens, zy zyn veel langer dan de schermtjens 3.

3 { Het omwindsel ontbreekt of wel het is eenbladig.. *Oe. Peucedanifolia.*
Het omw. is van meer dan drie bladen samengesteld *Oe. Pimpinelloïdes.*

1. Oenanthe Phellandrium. Lam. *Water-Venkelig Torkruid.*

Phellandrium aquaticum. L.

♃ Bloeit van in July tot in September.

In de grachten en diepe waterpoelen te Deurne, Wyneghem en elders (Nob.)

Schooten, 's Gravenwezel, Schilde (R.)

2. Oenanthe fistulosa. L. *Buizig Torkruid.*

♃ Bloeit in Juny en July.

Op de kant der moerassen en in de grachten op vele plaetsen en byzonder in eene gracht tusschen de wandelwerken en de Leopolds-Lei en in de Polders (Nob.)

Te Austruweel en te Westerloo (V. H.)

3. Oenanthe pimpinelloïdes. L. *Bevernellig Torkruid.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Op den boord der stilstaende wateren tusschen Westerloo en Herselt (V. H.)

4. Oenanthe peucedanifolia. L. *Varkens-Venkelbladig Torkruid.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

In de vochtige weiden te Tongerloo (V. H.)

FŒNICULUM. Adans. *Venkel.*

De kelk heeft geene tanden. — De vrucht is byna cylindervormig. — De zaekhokjens hebben vyf weinig uitstekende ribben. — De bladen zyn linievormig verdeeld. — Het omwindsel en de omwindseltjens ontbreken byna. — De bloemen zyn geel.

Eene specie :

Aromatische plant; de verdeelingen der bladen zyn zeer lang.

* **Fœniculum officinale.** All. *Genees-Venkel.*

Anethum Fœniculum. L.

♃ Bloeit in July en September.

Wordt in Engeland en midden Europa in 't wild gevonden, en hier te lande voor zyne vruchten in de hoven gekweekt (Nob.)

SELINUM Hoffm. *Dill.*

De kelk heeft geene tanden. — De vrucht is ruggelings geprengd. — De zaedhokjens hebben vyfgevleugelde ribben; de drie

ruggelingsche ribben zyn smaller gevleugeld dan de twee zydelingsche. — De tusschenruimtens houden een bandje in; somtyds zyn er twee bandjens in de zydelingsche tusschenruimtens. — Het omwindsel onbreekt of wel het is van een of twee blaedjens samengesteld. — De omwindseltjens zyn van verscheidene blaedjens samengesteld.

Eene specie :

Selinum Carvifolia. L. *Kervelbladige Dill.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Op verschillende moerasachtige plaetsen in de Kempen (Nob.)

Te Tongerloo (V. H.)

ANGELICA. L. *Engelwortel.*

De kelk heeft geene tanden. — De bloembladen zyn lansvormig en effen — De vrucht is ruggelings geprengd. — De zaedhokjens zyn langworpig ; hunne drie rugribben zyn draedvormig; de tusschenruimtens houden een bandje in. — Het omwindsel ontbreekt of wel het is een- of tweebladig. — De omwindseltjens zyn van verscheidene blaedjens samengesteld.

Eene specie :

Angelica sylvestris. L. *Bosch Engelwortel.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

In de weiden en vochtige bosschen naby de Gitschotel (Nob.)

Te Berchem en Deurne (V. H.)

PEUCEDANUM. Koch. *Varkens-Venkel.*

De kelk heeft vyf tanden welke zeldzaem ontbreken. — De bloembladen zyn effen of weinig uitgekerfd : zy zyn alleenelyk aen den punt ingeboogd. — De vrucht is ruggelings geprengd. — De zaedhokjens zyn platgedrukt, langworpig of cirkelrond en vyfribbig. — De drie rugribben zyn draedvormig en weinig uitstekend, de andere zyn verbreed en hebben een min of meer

dunne vleugel. — De tusschenruimtens houden een of zeldzamer drie bandjens in. — Het omwindsel en de omwindseltjens zyn van verscheidene blaedjens samengesteld, zeldzaem ontbreken zy of zyn slechts een of driebladig. — De bloemen zyn wit of zeldzamer groenachtig wit.

Eene specie :

Het omwindsel is van menigvuldige blaedjens samengesteld; deze hebben een breed vleeschachtige boord; de bloemen zyn wit; de bladverdeelingen zyn ingesneden en lynvormig; de vrucht is langworpig.

Peucedanum palustre. Moench. *Moeras Varkens-Venkel* of *Melk-Eppe.*

♃ Bloeit in July en Augustus.

In de moerasachtige weiden op vele plaetsen (Nob.)

Te Wyneghem, Schooten, 's Gravenwezel (R.)

PASTINACA. Tournf. *Pastinake.*

De kelk heeft geene tanden. — De bloembladen zyn effen en binnenwaerts opgerold. — De vrucht is ruggelings geprengd, de zaedhokjens zyn plat gedrukt, ei- of cirkelrond. — De drie rugribben zyn draedvormig; de tusschenruimtens houden een bandje in, dat korter is dan de ribben. — Het omwindsel en de omwindseltjens ontbreken of zyn een- of tweebladig. — De bloemen zyn geel, en de bladen eenvoudig gevind.

Eene specie :

De verdeelingen der onderste bladen zyn zeer breed.

Pastinaca sativa. L. *Tuin Pastinake.*

② Bloeit in July en Augustus.

In vochtige beemden te Hoboken en Hemixem, doch niet overvloedig (Nob.)

De varieteit β *edulis* D. C. wordt in de moestuinen voor hare wortels gekweekt; zy onderscheidt zich door dit, dat de wortel dik en vleeschachtig is en de bladen onhairig.

HERACLEUM. L. *Heelkruid.*

Vyftandige kelk. — De bloembladen zyn eirond en uitgekerfd. — De buitenste van den scherm zyn zeer groot en hebben eene diepe insnyding. — De vrucht is ruggelings platgedrukt, ei- of cirkelrond, de drie ruggelingsche ribben van ieder zaedhokje zyn draedvormig, de tusschenruimtens houden een bandje, korter dan de ribben, in. — Het omwindsel is door weinige ribben gevormd. — De omwindseltjens zyn van menigvuldige blaedjens samengesteld. — De bloemen zyn wit.

Eene specie :

Heracleum Sphondylium. L. *Gemeen Heelkruid.*

① Bloeit van in Juny tot in October.

Op grasryke plaetsen (Nob.)

DAUCUS. Tourn. *Wortel.*

Vyftandige kelk. — De bloembladen zyn eirond, uitgekerfd en hebben een binnenwaerts gebogen punt. — De vrucht is eivormig; de tweede ribben zyn gevleugeld, en in, op eenen rang geplaetste prikkels uitgesneden. — Het omwindsel is door veelsnedige blaedjens gevormd. — De omwindseltjens zyn door verscheidene effene of driesnedige blaedjens samengesteld.

Eene specie :

Daucus Carota. L. *Tuinwortel* of *Pee.*

② Bloeit van in Juny tot in October.

In de weiden en vochtige plaetsen in de Polders, op de stadsvestingen, enz. (Nob.)

Te Berchem (V. H.)

De varieteit β *sativus* wordt in de moestuinen voor de wortel gekweekt.

2de Familie-Verdeeling : Campylospermeën. De binnenzyde van het zaed is diep gegroefd; zyne dwarsdoorsnede is hoefyzervormig.

TORILIS. Hoffm. *Doornzaed.*

De kelk heeft vyf lansvormige tanden. — De vrucht is zydelings geprengd. — De zaedhokjens zyn langworpig, met vyf draedvormige, dikwyls eenige scherpe puntjens dragende eerste ribben, en vier ribben welke met op verscheidene reijen geplaetste doorntjens of wratjens bedekt zyn. — Het omwindsel ontbreekt of is veelbladig; de omwindseltjens zyn veelbladig. — De steng is met neergeslagene hairen bedekt.

1 { De schermen zyn zittend of byna zittend. de bladen tegenovergesteld.. *T. Nodosa.*
De schermen zyn lang gesteeld en eindigen de plant............ 2.

2 { Kleine plant; het omwindsel ontbreekt of is onbeduidend *T. Infesta.*
Hooge plant; het omwindsel is veelbladig........... *T. Anthriscus.*

1. Torilis Anthriscus. Gmel. *Hegge Doornzaed.*

② Bloeit van in Juny tot in September.
Onder de hagen, naby de wooningen, enz. overal (Nob.)

2. Torilis infesta. Koch. *Vyandig Doornzaed.*

② Bloeit van in July tot in September.
Op steenachtige plaetsen aen de nieuwe dok (Nob.)
Digt by het kasteel (V. H.)

3. Torilis nodosa. Gaertn. *Geknoopt Doornzaed.*

① Bloeit in Juny en July.
In de weiden op zware gronden in de Polders (Nob.)
Te Austruweel (V. H.)

ANTHRISCUS. Hoffm. *Stekelzaed.*

De kelk heeft geene tanden. — De vrucht is verlengd, in eenen bek die tien ribben heeft en korter is dan de zaedhokjens; deze zyn zonder ribben en zonder bandjens. — De zaedhokjensdrager

is vry en tweedeelig aen het boveneinde. — Er is geen omwindsel en de omwindseltjens zyn een- of meerbladig. — De bloemen zyn wit.

1	De vrucht is met doorntjens bezet..................	*A. Vulgaris.*
	De vrucht is zonder doorntjens...........................	2.
2	De schermen zyn zittend, de bladen tegenovergesteld	*A. Cerefolium.*
	De scherm is gesteeld en eindigt de plant	*A. Sylvestris.*

1. Anthriscus vulgaris. Pers. *Puntig Stekelzaed.*

① Bloeit van in April tot in Juny.

Op de puinhoopen en steenachtige gronden, naby het kasteel (Nob.)

Rond de stad (V. H.)

* **2. Anthriscus Cerefolium.** Hoffm. *Kervel* of *Tuin Stekelzaed.*

① Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Wordt in de moestuinen gekweekt (Nob.)

3. Anthriscus sylvestris. Hoffm. *Wild Stekelzaed.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

In de weiden, en op woeste en onbebouwde plaetsen, te St-Willebrords en overvloedig op het Vlaemsch-Hoofd (Nob.)

Te Deurne en Borgerhout (V. H.)

CHÆROPHYLLUM. *Schade-Kervel.*

De kelk heeft geene tanden. — De vrucht is zydelings geprengd. — De zaedhokjens zyn blinkend, langworpig-lynvormig en niet bekvormig verlengd. — Er zyn vyf eerste ribben, deze zyn bot en strekken zich tot aen het ondereinde van het zaedhokje uit. — Er zyn geene tweede ribben; de tusschenruimtens houden een bandje in. — Het omwindsel ontbreekt of is een of tweebladig. — De omwindseltjens zyn van verscheidene blaedjens samengesteld.

Eene specie:

De steng is verdikt onder de knoopen, met bruin-roode plakken gekleurd, en aen zynen voet met ruwe hairen bezet.

Chærophyllum temulum. L. *Dulle Schade-Kervel.*

② Bloeit in Juny en July.

Onder de hagen, in de bosschen overal (Nob.)

SCANDIX. Gaertn. *Kam-Kervel.*

De kelk heeft geene tanden. — De vrucht is zydelings geprengd. — De zaedhokjens zyn niet met punten bezet, zy zyn langworpig en door een lynvormigen bek verlengd, welke veel langer is dan het zaedje; zy hebben vyf botte weinig uitstekende eerste ribben; er zyn geene tweede ribben; de tusschenruimtens houden weinig zigtbare of geene bandjens in. — Het omwindsel ontbreekt of wel het is eenbladig; de omwindseltjens zyn van verscheidene blaedjens samengesteld.

Eene specie :

De bek is ten minste vier mael zoo lang als het zaed.

Scandix Pecten-Veneris. L. *Vrouwen Kam-Kervel.*

① Bloeit van in Mei tot in September.

In de velden te Berchem; op 't Kiel, enz. (Nob.)

Te Berchem en Deurne (V. H.)

CONIUM. L. *Scheerling.*

De kelk heeft geene tanden. — De vrucht is byna bolvormig en zydelings geprengd. — De zaedhokjens hebben geene doornen of puntjens, zyn eivormig en niet bekvormig verlengd; zy hebben vyf uitstekende bogtige eerste-ribben; de bandjens zyn onzigtbaer. — Het omwindsel en de omwindseltjens zyn van drie tot vyf blaedjens samengesteld.

Eene specie :

De stam is met purpere vioolachtige plekken bedekt; de bladen der omwindseltjens zyn naer onder geboogd.

Conium maculatum. L. *Gevlekte Scheerling.*

② Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Op de puinhoopen en boorden der wegen in de Polders tegen den dyk der Schelde, op het Vlaemsch-Hoofd en te Hoboken (Nob).

Op Stuivenberg, en te Merxem (V. H.)

39ste Familie.

HEDERACEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen. — Er zyn vier of vyf kelkbladen; zy zyn buisvormig aen elkander gegroeit. — De bloembladen zyn vier- of vyftallig; zy zyn met de poederdraden (welke ook vier- of vyftallig zyn) op het boveneinde van de kelkbuis geplaetst. — Er is maer eene styl. — De vrucht is bees- of steenvruchtachtig en is gewoonelyk vyf- of min-hokkig; ieder hokje houdt maer een zaedkorrel in. — De bloemen zyn scherm- of bloemtuilvormig verzameld.

Klimmende plant; beurtelings geplaetste bladen............	HEDERA.
Niet klimmende plant; tegenovergestelde bladen...........	CORNUS.

HEDERA. Tourn. *Veyl.*

Vyftandige kelk. — Vyf bloembladen. — Vyf poederdraden. — Vyf- of min-hokkige bees. — Voortdurende beurtelings geplaetste bladen.

Eene specie :

Hedera Helix. L. *Klim-Veyl.*

♄ Bloeit in September en October.

In de bosschen, tegen de boomen en oude muren opklimmende, byna overal (Nob.)

CORNUS. Tourn. *Kornoelie.*

Viertandige kelk. — Vier bloembladen. — Vier poederdraden. — Steenvruchtachtige vrucht, inhoudende eenen tweehokkigen steen. — Tegenovergestelde afvallende bladen.

Witte bloemen, kleine zwarte vrucht............... *C. Sanguinea.*
Geele bloemen; groote roode vrucht...................... *C. Mas.*

1. Cornus mas. L. *Mans Kornoelie.*

♄ Bloeit in Meert en April.
Wordt gekweekt (Nob.)

2. Cornus sanguinea. L. *Bloed Kornoelie.*

♄ Bloeit in Mei en Juny.
In de bosschen te Berchem en Mortsel (Nob.)
Te Contich en Wilryck (V. H.)

10ste Familie.

LORANTHACEËN.

Eenslachtige bloemen. — Mannelyke bloemen : De kelk is vleeschachtig, buisvormig. Er is geene bloemkroon. Er zyn vier poederdraden; hunne helmknopjens zyn zittend en aen de kelk gewassen. — Vrouwelyke bloemen : De kelk is viertandig. De bloemkroon is van vier vleeschachtige schelpvormige bloembladen samengesteld. De vrucht is eene eenhokkige eenzadige bees. — Het zyn woekerplanten welke altyd geelgroen zyn. — De bladen zyn tegenovergesteld, de schudblaedjens ontbreken.

Een geslacht :

VISCUM. Tourn. *Maerentak.*

Dezelfde karakters als de familie.

Eene specie :

Witte beziën; dikke vleeschachtige bladen.

Viscum album. L. *Witvruchtige Maerentak.*

♄ Bloeit van in Meert tot in Mei.

Men treft deze woekerplant zeer zeldzaem in onze provincie aen, tenzy als dan op essche, appel en andere boomen.

11ste Familie.

GROSSULARIEËN.

Tweeslachtige (of eenslachtige door onvolmaekten wasdom) regelmatige bloemen. — Gekleurde aen elkander gegroeide kelkbladen. — Er zyn vyf of zeldzamer vier bloembladen, gewoonelyk zeer klein, welke in de keel van den kelk geplaetst zyn. — Er zyn vyf, zeldzamer vier, vreije poederdraden. — Er zyn twee (zeldzamer drie of vier) stylen. — De vrucht is eene eenhokkige veelzadige bees, welke door den voortdurenden kelk bekroond is. — Het zyn struiken met of zonder doornen.

Een geslacht :

RIBES. L. *Aelbees.*

Dezelfde karakters als de familie.

1	Gedoornde struik, de bloemen zyn een-, twee of drietallig verzameld	*R. Uva crispa.*
	Struik zonder doornen; veelbloemige trossen	2.
2	De bladen zyn op den onderkant met geele klieren bezet, zwarte vrucht	*R. Nigrum.*
	De bladen zyn zonder klieren, roode vrucht	*R. Rubrum.*

1. Ribes Uva crispa. L. *Stekelige Aelbees.*

♄ Bloeit van in Meert tot in Mei.

Wordt zeer dikwyls in de hagen gevonden (Nob.)

* **2. Ribes nigrum.** L. *Zwarte Aelbees.*

♄ Bloeit in April en Mei.

Wordt in de hoven gekweekt (Nob.)

3. Ribes rubrum. L. *Roode Aelbees.*

♄ Bloeit in April en Mei.

Wordt gemeenelyk gekweekt (Nob.)

12ste Familie.

SAXIFRAGEËN.

Tweeslachtige regelmatige, somtyds onvolwassene bloemen. — Er zyn vier of vyf min of meer door hun ondereinde aen het vruchtbeginsel gewassene kelkbladen. — Er zyn vier of vyf afvallende op den kelk geplaetste bloembladen, welke somtyds ontbreken. — Er zyn acht of tien vreije poederdraden welke op den kelk geplaetst zyn — Er zyn twee stylen en evenveel stempels. — De vrucht is eene een- of tweehokkige, veelzadige zaeddoos. — Het zyn gewoonelyk kruidachtige planten.

{ Vyfbladige bloemkroon; tweehokkige zaeddoos.......... SAXIFRAGA.
{ De bloemkroon ontbreekt; eenhokkige zaeddoos .... CHRYSOSPLENIUM.

SAXIFRAGA. L. *Steenbreek.*

Vyfdeelige kelk. — Vyf bloembladen. — Tien poederdraden. — Twee stylen. — Tweehokkige zaeddoos. — Witte bloemen.

{ De worteltjens zyn met bolletjens beladen........... *S. Granulata.*
{ Enkele wortel zonder bolletjens.................. *S. Tridactylites.*

1. Saxifraga granulata. L. *Knollige Steenbreek.*

♃ Bloeit in Mei en Juny.

In de weiden, graspleinen, enz., op het Vlaemsch-Hoofd (Nob.)

Naby den Ouden-God; te Bouchout (V. H.)

2. Saxifraga tridactylites. L. *Driedeelige Steenbreek.*

① Bloeit van in Maert tot in Mei.

Op oude muren en zandachtige plaetsen (Nob.)

Te Berchem en Wilryck (V. H.)

CHRYSOSPLENIUM. L. *Goudveil.*

Vier- of zeldzamer vyfdeelige kelk. — Geene bloemkroon. — Acht of zeldzamer tien poederdraden. — Eenhokkige door twee kleppen opengaende zaeddoos. — De kelk is geelkleurig.

{ Beurtelings geplaetste bloemen................ *C. Alternifolium.*
{ Tegenovergestelde bloemen.................... *C. Oppositifolium.*

1. Chrysoplenium alternifolium. L. *Beurtbladige Goudveil.*

♃ Bloeit van in Maert tot in Mei.

In de vochtige en beschaduwde plaetsen (Nob.)

Gierle's bosch (R.)

2. Chrysosplenium oppositifolium L. *Tegenoverbladige Goudveil.*

♃ Bloeit van in April tot in Juny.

Op dezelfde plaetsen als de vorige (Nob.)

Gierle's bosch (R.)

TWEEDE SCHIKKING : Eenbloembladige Planten.

De planten, welke hiertoe behooren, hebben aen elkander gewassene bloembladen; dit is te zeggen, dat zy eene eenbladige bloemkroon bezitten.

EERSTE ONDERSCHIKKING : Onderstaende eenbloembladige Planten.

De bloemkroon is onder het vruchtbeginsel geplaetst.

43ste Familie.

ERICINEËN.

Tweeslachtige regelmatige of byna regelmatige bloemen. — Er zyn vier of vyf vreije of aeneengegroeide kelkbladen. — De bloemkroon heeft vier of vyf verdeelingen. — Er zyn van acht tot tien of zeldzamer vyf poederdraden. — De helmknopjens zyn tweehokkig en openen zich door twee poriën welke op hun bovenpunt geplaetst zyn. — De vrucht is vier- of vyfhokkig en gewoonelyk veelzadig; zy opend zich door vier, vyf, acht of tien kleppen. — Het zyn struikjens met effene zittende voortdurende bladen.

1 { Vyfdeelige kelk en bloemkroon; breede langworpige bladen ANDROMEDA.
  { Vierdeelige kelk en bloemkroon; kleine lynvormige bladen....... 2.

2 { De bloemkroon is langer dan de kelk; de kelk is niet bloembladachtig.. ERICA.
  { De bloemkroon is korter dan de kelk; de kelk is bloembladachtig.. CALLUNA.

ANDROMEDA. L. *Beijaerd* (Nob.)

De kelk is van vyf aen hun ondereinde aeneengewassene bloembladen samengesteld. — De bloemkroon is vyftandig en bolvormig. — Er zyn tien poederdraden. — Vyfhokkige zaeddoos. — Beurtelings geplaetste zaedbladen.

Eene specie :

Andromeda polifolia. L. *Wilbladige Beijaerd.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

In de moerasachtige heidegronden te Loenhout en Brecht (Nob.)

Tusschen Gheel en Meerhout (V. H.)

Rond Herenthout (Willem); te Rethy (R.)

CALLUNA. Salisb. *Bessemheide* (Nob.)

De kelk is van vier vreije bloembladachtige bladen samengesteld. — De bloemkroon is veel korter dan de kelk, klokvormig en heeft vier diepe insnydingen. — Er zyn acht poederdraden. — De zaeddoos is vierhokkig; hare openbarsting is tusschenvliesscheidend. — De bladen zyn tegenover geplaetst.

Eene specie :

Calluna vulgaris. Salisb. *Gewoone Bessemheide.*

Erica vulgaris. L.

♄ Bloeit van in July tot in September.

Overal zeer gemeen op drooge zandachtige plaetsen (Nob.)

ERICA. L. *Heide.*

De kelk is vierbladig. — De bloemkroon is veel langer dan de kelk en viertandig. — Er zyn acht poederdraden. — De zaeddoos is vierhokkig met pokdeelige openbarsting. — De bladen zyn kransvormig op de stam geplaetst.

Eene specie :

Erica tetralix. L. *Dop-Heide.*

Bladen en kelk behaird.

♄ Bloeit in July en Augustus.

Zeer gemeen op vochtige heidenplaetsen (Nob.)

44ste Familie.

PRIMULACEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen; de kelk is vier of vyfsnedig. — De bloemkrans is van vier of vyf bloembladen samengesteld, die min of meer aen elkander gegroeid zyn; hy ontbreekt in het geslacht *Glaux.* — Er zyn zooveel poederdraden als bloembladen en zy zyn tegenover de bloembladen gesteld. Er is een styl en een stempel. — De vrucht is eene eenhokkige zaeddoos; de zaeddragende zuil is vry en in het midden der vrucht geplaetst. — Het zyn kruidachtige planten; hunne bladen hebben geene schudblaedjens.

1	De bladen zyn eenvoudig...........................	2.
	De bladen zyn kamvormig verdeeld en zwemmen in het water	HOTTONIA.
2	De bladen schynen alle uit de wortel voort te spruiten......	PRIMULA.
	Er zyn duidelyk op de stam geplaetste bladen..................	3.
3	De bloemen zyn troswyzig geplaetst en eindigen de steng...	SAMOLUS.
	De bloemen vormen geenen tros............................	4.
4	De bladen zyn tegenovergesteld of kranswyzig geplaetst..........	5.
	De bladen zyn overhand geplaetst....................	CENTUNCULUS.
5	Er is eenen kelk en eene bloemkroon, het is geene waterplant....	6.
	Er is geene bloemkroon, maer de kelkbladen zyn bloembladig, het zyn waterplanten	GLAUX.
6	Geele bloembladen	LYSIMACHIA.
	Roze, roode of blauwe bloemkroon	ANAGALLIS.

PRIMULA. L. *Sleutelbloem.*

De bloemen zyn schermvormig geplaetst en de bladen schynen uit de wortel voort te spruiten. — De bloemkroon is trechter of bekervormig vyftandig. — De poederdraden zyn ingesloten.

De buis is tweemael zoo lang als de kelk...............	*P. Elatior.*
De buis is niet langer dan de kelk.................	*P. Grandiflora.*

1. Primula grandiflora. Lam. *Grootbloemige Sleutelbloem.*

Primula acaulis. Jacq.

♃ Bloeit in April.

Wordt in de hoven gekweekt (Nob.)

2. Primula elatior. Jacq. *Gesteelde Sleutelbloem.*

Primula officinalis. β elatior Lim.

♃ Bloeit in Meert en April.

In de bosschen en grasryke plaetsen en op den boord der grachten, te Borgerhout, op het Exterlaer, enz. (Nob.)

Te Deurne, Wilryck (V. H.)

HOTTONIA. L. *Hotton's Hulde.*

De bladen zyn kamvormig en zwemmen in het water. — Er zyn vyf poederdraden. — De vruchtdoos is bolvormig, vyfkleppig, eenhokkig en byna niet openbarstend. — De poederdraden zyn niet uitstekend.

Eene specie :

Hottonia palustris. L. *Water Hotton's Hulde.*

♃ Bloeit in Juny, July en Augustus.

In de grachten tegenover de oude Herenthalsche vaert, en op vele andere plaetsen (Nob.)

LYSIMACHIA. L. *Wederik.*

Er zyn vyf lange uitstekende poederdraden. — De bloemkroon is vyfdeelig en byna radvormig, hare buis is kort. — De zaeddoos is tienkleppig veelzadig.

1	De bloemen zyn eentallig in de oksels der bladen geplaetst	2.
	De bloemen maken eene veelbloemige bloempluim uit..	*L. Vulgaris.*
2	Lange spitse eivormige bladen........................	*L. Nemorum.*
	Ronde botte bladen	*L. Nummularia.*

Lysimachia vulgaris. L. *Gemeene Wederik.*

♃ Bloeit in July, Augustus en September.

Op vele vochtige beschaduwde plaetsen (Nob.)

Lysimachia nemorum. L. *Bosch Wederik.*

♃ Bloeit in Juny, July, Augustus.

In de vochtige bosschen rond Deurne en elders (Nob.)

Lysimachia nummularia. L. *Rondbladige Wederik.*

♃ Bloeit in Juny en July

Gemeen op de kant der grachten (Nob.)

CENTUNCULUS. L. *Dwergbloem.*

De bloemkroon is korter dan de kelk en vierdeelig. — Er zyn vier poederdraden. — De vrucht opend zich dooswyze. De bladeren zyn overhand geplaetst.

Eene specie :

Centunculus minimus. L. *Kort gesteelde Dwergbloem.*

① Bloeit in July en Augustus.

In de vochtige plaetsen der heide te Cappellen, Stabroeck en elders (Nob.)

SAMOLUS. L. *Waterpunge.*

Bekervormige vyfdeelige bloemkroon ; men vindt tusschen hare lobben vyf draedvormige naer binnen gebogene schupjens. — De vruchtdoos is vyftandig , en met de buis van den kelk gegroeid. — De stengbladen zyn beurtelings geplaetst. — De bloemen zyn troswyze verzameld.

Eene specie :

Samolus valerandi. L. *Rondbladige Waterpunge.*

② Bloeit in Juny, July en Augustus.

Op den kant der grachten, in de Polders (Nob.)

Te Austruweel en Meersel (R.)

ANAGALLIS. Tourn. *Bastaerdmuer.*

Radvormige vyfdeelige bloemkroon, grooter dan de kelk. — Dooswyze openbarstende vruchtdoos. — Tegenovergestelde bladen.

1	Blauwe bloemen	*A. Cœrulea.*
	Roze of roode bloemen	2.
2	Gesteelde bladen	*A. Tenella.*
	Zittende bladen	*A. Phœnicea.*

1. Anagallis cœrulea. Schreb. *Blauwe Bastaerdmuer.*

Anagallis arvensis, var. cœrulea. Coss en Germ.

① Bloeit in Juny en July.

Op sommige plaetsen in de Kempen, doch in onze Provincie niet zeer gemeen (Nob.)

Te Wyneghem (R.)

2. Anagallis tenella. L. *Kleine Bastaerdmuer.*

Lysimachia tenella. Mill.

① Bloeit van in July tot in Augustus.

Op de moerasachtige plaetsen in 't Peerdsbosch te Brasschaet (Nob.)

Te Vorstheyde en Herselt (Kx.)

3. Anagallis phœnicea. Lam. *Bastaerdmuer.*

Anagallis arvensis var. phœnicea. Coss. en Germ.

① Bloeit in Juny, July, Augustus en September.

Gemeen in de velden (Nob.)

GLAUX. L. *Melkkruid.*

Er is geene bloemkroon. — De kelk is vyfdeelig en wit roosachtig gekleurd. — De vruchtdoos is door de kelk omringd, zy is vyfkleppig vyfzadig. — De bladeren zyn kruisvormig en tegenovergesteld geplaetst.

Eene specie :

Glaux maritima. Lin. *Zee Melkkruid.*

♃ Bloeit in Mei, Juny, July.

Op den boord der Schelde (Nob.)

45ste Familie.

PLOMBAGINEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen. — Er zyn vyf kelkbladen welke eenen eenbladigen vyfploeijigen en vyftandigen buisvormigen kelk uitmaken. — Er zyn vyf vreije of aen het ondereinde aeneengewassene bloembladen, welke eene bekervormige bloemkroon uitmaken. — Er zyn vyf poederdraden welke met de bloembladen tegenovergesteld zyn. — Het vruchtbeginsel is vry en door vyf zaedhokjens gevormd, maer de vrucht is eenhokkig en eenzadig. — De bloemen zyn bolvormig of airvormig verzameld.

De bloemen zyn bolvormig verzameld, de bladen lynvormig.. ARMERIA.
De bloemen zyn airvormig verzameld, de bladen zeer breed.. STATICE.

ARMERIA. Willd. *Strandkruid.*

De bloemen zyn bloemhoofdig verzameld; de bloemhoofdjens eindigen naekte steeltjens die uit de wortel schynen te spruiten. Zy zyn omringd door een omwindsel dat van verscheidene blaedjens gevormd is.

Eene specie :

De bladen hebben slechts eene nerf en zyn zeer smal.

Armeria maritima. L. *Klein onbehaird Strandkruid.*

Statice Armeria. L.

♃ Bloeit van in July tot in September.

Op den boord der Schelde en overvloedig op 't eilandje Saftingen (Nob.)

Digt by het fort Lacroix en te Lillo (V. H.)

STATICE. Willd. *Groot Strandkruid.*

De bloembladen zyn vry of aen hun ondereinde in eenen ring aeneegegroeid. — De bloemen zyn airvormig verzameld en de bladen zeer breed langworpig.

Eene specie :

Statice Limonium. L. *Groot-breedbladig Standkruid.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Op den boord der Schelde, naby het fort Philippe (V. H.)

Op den boord der Schelde, naby Ossendrecht en Lillo (Nob.)

Den heer Jac. Kets, Directeur in den Koninglyken Dierentuin zegt deze plant overvloedig op het eilandje Saftingen in de Schelde, tusschen Kieldrecht en D'Hond of Wester-Schelde, gevonden te hebben. Later zyn wy van de waerheid overtuigd geworden, men vind niet alleenelyk eenige planten, maer het geheel eilandje is met deze overdekt (Nob.)

46ste Familie.

PLANTAGINEËN.

Tweeslachtige regelmatige (somtyds eenhuizige) bloemen. — De kelk is voortdurend en viersnedig. — De bloemkroon is viersnedig en van drooge vliesachtige bloembladen samengesteld. — Er zyn vier poederdraden; zy zyn beurtelings met de bloembladen geplaetst. — Er is een styl die gewoonelyk door eenen stempel geeindigd is. — De vrucht is eene tweehokkige een- of meerzadige zaeddoos of wel eene niet openbarstende, eenhokkige, eenzadige steen.

De bloemen vormen bloemairen........................ PLANTAGO.
De bloemen zyn een of tweetallig in de oksels der bladen geplaetst welke uit de wortel spruiten........................ LITTORELLA.

LITTORELLA. L. *Zeeboorder* (Nob.)

Eenhuizige bloemen. — De mannelyke zyn eentallig, op de uit den wortel spruitende stengjens geplaetst. — Hunne kelk heeft vier verdeelingen en de bloemkroon welke trechtervormig is, is ook viersnedig; er zyn vier poederdraden. —

De vrouwelyke bloemen zyn zittend en een- twee of drietallig aen den vorm van den steng der mannelyke bloem verzameld; zy zyn door den voet der bladen verborgen; de kelk is drie of vierbladig; de bloemkroon is bolvormig en drie of viertandig. De vrucht is beenachtig, niet openbarstend en houdt een zaedje in.

Eene specie :

Waterplant wiens bladen alle uit de wortel spruiten en spits lynvormig zyn.

Littorella lacustris. L. *Moeras Zeeboorder.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

In de moerassen der Polders genaemd de Huweelen (Nob.) Tusschen Gheel en Herenthals (Kx.); rond Westerloo (V. H.)

PLANTAGO. L. *Wegbree.*

Tweeslachtige airvormig verzamelde bloemen. — De kelk is viersnedig; de bloemkroon is buisvormig en verdeelig. — Er zyn vier poederdraden welke op de buis van de bloemkroon geplaetst zyn. — De zaeddoos is vliesig tweehokkig en openbarstend.

1	De bladen zyn diep ingesneden, de wortel is spilvormig	*P. Coronopus.*
	De bladen zyn effen of getand, de wortel is nooit spilvormig.....	2.
2	De bladen zyn lansvormig en veel langer dan breed	3.
	De bladen zyn eirond en niet veel langer dan breed	4.
3	De buis der bloemkroon is naekt....................	*P. Lanceolata.*
	De buis der bloemkroon is behairt; zeeplant..........	*P. Maritima.*
4	De bladen zyn byna naekt..............................	*P. Major.*
	De bladen zyn op hunne twee kanten met hair bedekt.....	*P. Media.*

1. Plantago major. L. *Breedbladige Wegbree.*

♃ Bloeit van in Juny tot in October.

Byna overal, op onbebouwde plaetsen, in de graspleinen (Nob.) De varieteit paniculata met rispvormige bloemtrossen, te Deurne (Nob.)

De varieteit rosea, met op den bloemsteng een tal bladen geplaetst, in de gedaente eener grove Ranunkel, te Oorderen (Van Host.)

2. Plantago media. L. *Behairde Wegbree.*

♃ Bloeit van in Mei tot in Augustus.

In de graspleinen rond de stad en in de Kempen (Nob.)

Op de stadsvestingen (V. H.)

Met bonte bladen te Deurne gevonden (J. Hendrickx.)

3. Plantago lanceolata. L. *Lansbladige Wegbree.*

♃ Bloeit van in April tot in October.

Zeer gemeen op de boord der wegen en in de graspleinen; met bonte bladen tweemael gevonden te Mortsel en te Viersel (Nob.)

4. Plantago maritima. L. *Zee Wegbree.*

♃ Bloeit van in July tot in October.

Op den boord der Schelde te Lillo en Austruweel (Nob.)

Tusschen de Kattendyk en het Philips-fort (V. H.)

5. Plantago Coronopus. L. *Hertshoorn Wegbree.*

♃ Bloeit van in July tot in October.

Op zandachtige plaetsen in de Kempen (Nob.)

Te Brasschaet en in de Kempen (V. H.)

47ste Familie.

ILICINEËN.

Regelmatige bloemen, gewoonelyk tweeslachtig maer soms eenslachtig door onvolmaekten wasdom. — De kelk is vier-, zeldzamer vyf- of zesdeelig. — De bloemkroon is vier-, zeldzamer vyf- of zessnedig. — Er zyn van vier tot zes poederdraden,

beurtelings met de verdeelingen der bloemkroon geplaetst. — De stempel is gelobd en byna zittend. — Het vruchtbeginsel houdt van twee tot zes eenzadige hokjens in. — De vrucht is eene bees met beenachtige eenzadige steenen. — Het zyn boomen of heesters. — De bladen zyn eenvoudig beurtelings geplaetst en voortdurend; zy hebben geene schudblaedjens.

Een geslacht :

ILEX. L. *Hulst.*

Dezelfde kenteekens als de familie. — Vierhokkige vrucht.

Eene specie :

Blinkende, gekrolde en stekende bladen.

Ilex aquifolium. L. *Naeldbladige Hulst.*

♄ Bloeit in April en Mei.

In de bosschen te Brasschaet, in het Zoersels bosch en elders (Nob.)

Te Tongerloo en Everbode (Dk.); te Gierle (R.)

18ste Familie.

OLEACEËN.

Twee of eenslachtige regelmatige, volledige of van kelk en bloemkroon beroofde bloemen. — De kelk is eenbladig en heeft vier verdeelingen; zeldzaem ontbreekt hy. — De bloemkroon is eenbladig en vierdeelig doch zeldzaem afwezig. — Er zyn twee aen de buis der bloemkroon (in de volledige bloemen) gegroeide poederdraden. — De styl is heel en de stempel tweesnedig. — Het vruchtbeginsel houdt gewoonelyk twee tweezadige hokjens in. — De vrucht is zeer verschillig. — Het zyn boomen of heesters met tegenovergestelde bladen. — Er zyn geene bladschudblaedjens — De bloemen vormen trossen.

Gevinde bladen, verhevene boom	FRAXINUS.
Effene bladen, heestergewas	LIGUSTRUM.

LIGUSTRUM. Tourn. *Heiningsdigt* (Nob.)

Tweeslachtige bloemen. — De kelk is klein en afvallend. — De bloemkroon is trechtervormig en hare buis is langer dan de kelk. — De vrucht is eene bolvormige bees. — De bladen zyn effen.

Eene specie :

Witte bloemen; zwarte bees.

Ligustrum vulgare. L. *Gemeene Heiningsdigt.*

♄ Bloeit in July en Augustus.

Wordt gekweekt voor het vormen van digte en ondoordringbare heiningen, doch men vindt dit gewas ook wel op vochtige gronden in 't wild (Nob.)

FRAXINUS. Tourn. *Esch.*

Veelechtige bloemen, hebbende noch bloemkroon noch kelk. — De vrucht is eene vleugelvrucht. — Het zyn hooge boomen met onparig-gevinde bladen.

Eene specie :

Groenachtige bloemen, vroeger dan de bladen verschynende.

Fraxinus excelsior. L. *Gemeene Esch.*

♄ Bloeit in April.

Wordt in de hoven gekweekt en ook wel in het wild gevonden (Nob.)

AENMERKING. — Men kweekt gemeenelyk in de hoven een heester Kruidnagel (Syringa vulgaris L.) genoemd, die tot deze familie toehoort.

49ste Familie.

APOCYNEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen. — De kelk is vyfdeelig en de bloemkroon vyflobbig. — Er zyn vyf poederdraden, waervan de draden gewoonelyk vry zyn dewyl de helmknoppen aen elkander gehecht en boven den stempel geplaetst zyn. — Het stuifmeel is in kleine massas verzameld. — Er is een styl. — De vrucht is van twee vreije veelzadige openbarstende zaedhokjens (kokervrucht) gevormd. — Het zyn heesters of houtstruikjens met een gewoonelyk melkachtig zap vervuld. — De bladen zyn tegenovergesteld of drietallig verzameld en effen. — Er zyn geene bladschudblaedjens.

Een geslacht :

VINCA. L. *Maegdenpalm.*

Dezelfde karakters als de familie.

Eene specie :

Blinkende bladen, de buis der bloemkroon is veel langer dan de kelk.

Vinca minor. L. *Kleine Maegdenpalm.*

♃ Bloeit van in Meert tot in Juny.

In de bosschen en onder de hagen te Wilryck, Brasschaet en elders (Nob.)

Te Merxem, Schooten en Tongerloo (V. H.)

50ste Familie.

GENTIANEËN.

Tweeslachtige regelmatige of byna regelmatige bloemen. — De kelk is gewoonelyk van vyf of zeldzamer van vier tot twaelf blaedjens samengesteld; deze zyn min of meer door hun ondereinde aen elkander gewassen. — De bloemkroon is van vyf of zeldzamer van vier tot twaelf gewoonelyk voortdurende aengroeijende bloembladen samengesteld.— Er zyn vyf of zeldzamer van vier tot twaelf poederdraden. — De styl en de stempel zyn enkel of verdeeld. — De vrucht is gewoonelyk eene zaeddoos, zeldzamer eene bees; zy is eenhokkig, veelzadig en opent zich gewoonelyk door twee kleppen. — De zaden zyn zeer klein. — Het zyn gewoonelyk kruidachtige planten met een waterachtig, dikwyls bitter zap. — Er zyn geene bladschudblaedjens.

1	Driebladige bladen	MENYANTHES.
	Enkele bladen	2.
2	Waterplant met zwemmende bladen	LIMNANTHEMUM.
	Geene waterplant	3.
3	Roode bloemen	ERYTHRÆA.
	Geele of blauwe bloemen	4.
4	Groote blauwe bloemen, straffe steng	GENTIANA.
	Zeer kleine geele bloemen, draedvormige steng	CICENDIA.

MENYANTHES. L. *Ruigbloem* of *Waterklaver.*

Vyfdeelige kelk. — De bloemkroon is afvallend, trechtervormig en heeft vyf verdeelingen welke op den binnenkant met witte lange hairen bedekt zyn. — Er zyn vyf poederdraden. — De styl is draedvormig en de stempel tweelobbig. — De zaeddoos is eenhokkig en deszelfs kleppen dragen de zaeddragers op hun middenpunt. — De bladen zyn beurtelings geplaetst en driebladig.

Eene specie :

Witte roze bloemen.

Menyanthes trifoliata. L. *Driebladige Ruigbloem.*

♃ Bloeit in April en Mei.

In de moerasachtige plaetsen te Wyneghem en Schilde, alsook aen de Herenthalsche vaert, en veel te Duffel (Nob.)

Tusschen Kiel en Hoboken, en te Westerloo (V. H.); te Rethy (R.)

LIMNANTHEMUM. Gmel. *Zwemstrik.*

Vyfdeelige kelk. — De bloemkroon is radvormig, vyfdeelig en hare keel is met hair bezet. — Er zyn vyf poederdraden en een draedvormige styl, die eenen tweelobbigen stempel draegt. — De zaeddoos is eenhokkig, veelzadig en byna onopenbarstend. — De bladen zyn beurtelings geplaetst; rondachtig hartvormig en zwemmend.

Eene specie :

De bloemen zyn geel en spruiten trosvormig uit de oksels der bladen.

Limnanthemum nymphoïdes. Link. *Plompbladige Zwemstrik.*

♃ Bloeit van July tot in September.

In de grachten en waterpoelen te Emblehem, Viersel, Waelhem en in de Polders (Nob.)

Tusschen het Vlaemsch-Hoofd en Zwyndrecht (V. H.); rond Boom (Kx.)

GENTIANA. L. *Duizendschoon.*

Buis of klokvormige, van vier tot tiendeelige kelk. — De bloemkroon is klok- of trechtervormig en heeft vier of vyf gelyke lobben of wel van zes tot tien ongelyke lobben. — Er zyn vier

of vyf poederdraden, waervan de helmknopjens niet spiraelvormig gedraeid zyn na de bevruchtiging. — De styl ontbreekt byna, de stempel is tweesnedig. — De zaeddoos is eenhokkig; de bloemen zyn blauw of zeer zeldzaem witachtig. — De bladen zyn tegenovergesteld. — Het zyn krachtige plantjens.

Eene specie:

De bloemkroon heeft vyf verdeelingen, hare keel is naekt; de bloembladen zyn effen en nooit ingesneden; de stam is regt.

Gentiana Pneumonanthe. L. *Blauw-klokkig Duizendschoon.*

♃ Bloeit in Augustus en September.

In de vochtige plaetsen der heide, te Brasschaet, Schilde en elders (Nob.)

Te Brasschaet (V. H.)

CICENDIA. ADANS. *Helderaer* (Nob.)

De kelk is vierdeelig. — De bloemkroon is trechtervormig en vierlobbig. — Er zyn vier poederdraden welke niet spiraelvormig gedraeid zyn na de bevruchtiging. — De styl is draedvormig en er is een stempel. — De zaeddoos is een- of omtrent tweehokkig. — Het zyn teedere planten met draedvormige steng.

Eene specie:

Geele bloemen:

Cicendia filiformis. DELARBRE. *Draedvormige Helderaer.*

Gentiana filiformis. L.

① Bloeit van in Juny tot in October.

Op vochtige plaetsen der heide, achter West-Wezel, doch zeldzaem (Nob.)

ERYTHRÆA. RICH. *Roodschoone* (Nob.)

De kelk is buisvormig, heeft vyf hoeken en vyf lynvormige verdeelingen. — De bloemkroon is trechtervormig en vyflobbig.

— Er zyn vyf poederdraden, waervan de helmknopjens spiraelvormig gedraeid zyn na de bevruchtiging. — De styl is draedvormig, afvallend; de stempel is tweesnedig. — De zaeddoos is lynvormig, gewoonelyk tweehokkig. — De bladen zyn effen en tegenovergesteld. — De bloemen zyn roosrood of zeer zeldzaem wit.

{ Weinig getakte plant, zittende bloemen met schudbl. *E. Centaurium.*
{ Veeltakkig plantje, gesteelde bloemen zonder schudbl. *E. Pulchella.*

1. Erythræa Centaurium. Pers. *Gemeene Roodschoone* (Nob.)

① Bloeit van in July tot in October.

Op zandachtige en ook op zware gronden te Berchem, ook in de Polders en op 't Vlaemsch-Hoofd (Nob.)

Te Wilryck, Oolen en Tongerloo (V. H.)

2. Erythræa pulchella. Fries. *Allerliefste Roodschoone* (Nob.)

① Bloeit van Juny tot in September.

Op de waterkanten en vochtige plaetsen van 't Vlaemsch-Hoofd en in de Polders (Nob.)

Op het Vlaemsch-Hoofd (V. H.)

51ste Familie.

CONVOLVULACEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen. — De kelk is samengesteld van vyf ongelyke bladen, welke door hun ondereinde aen elkander gegroeit zyn. — De bloemkroon is klok- of trechtervormig, vyfploeijig of zeldzamer vyflobbig, en afvallend. — Er zyn vyf poederdraden en er is een enkele of tweedeelige styl. — De vrucht is eene zaeddoos welke van een tot vier-, een- of tweezadige zaedhokjens inhoudt. — Het zyn gewoonelyk

kruidachtige klimmende planten, de bladen zyn beurtelings geplaetst en piek- of hertvormig.

Een geslacht :

CONVOLVULUS. L. *Winde.*

Vyfhoekige en vyfploeijige bloemkroon. — Draedvormige styl. — Een- of tweehokkige niet openbarstende zaeddoos.

1 { Er zyn twee breede schudblaedjens welke den kelk bedekken .... 2.
De bloemschudblaedjens zyn zeer klein en van de bloem verwyderd.. *C. Arvensis.*

2 { Puntige pylvormige bladen, hoog klimmende plant..... *C. Sepium.*
Botte hertvormige bladen, de steng is kort en kruipend. *C. Soldanella.*

1. Convolvulus arvensis. L. *Veld-Winde.*

♃ Bloeit in Juny en July.

Byna in alle velden (Nob)

2. Convolvulus sepium. L. *Haeg-Winde.*

Calystegia sepium. R. Br.

♃ Bloeit van in July tot in September.

Onder de hagen, in de bosschen, enz., zeer gemeen (Nob.)

3. Convolvulus Soldanella. L. *Zee-Winde.*

Calystegia Soldanella. R. Br.

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Op den oever der Schelde, te Austruweel (V. H.)

52ste Familie.

CUSCUTACEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen. — De kelk is vier of vyfdeelig en de bloemkroon heeft even zooveel lobben. — Er zyn vier of vyf poederdraden en twee vreije of aeneengegroeide stylen. — Onder de poederdraden vindt men bloembladachtige schelpjens die tegenover hen geplaetst zyn. — De vrucht is eene tweehokkige tweezadige (of zeldzamer door miswas eenzadige) zaeddoos. — Het zyn woekerplanten met klimmende stengen zonder bladen. — De bloemen zyn zittend en in pakjens hier en daer op de stam verzameld.

Een geslacht :

CUSCUTA. Tourn. *Warkruid.*

Dezelfde karakters als de familie :

1 { Op het vlas groeijende woekerplant; de bloembladschyf is tweemael korter dan de buis .... *C. Densiflora.*
Woekerplant die niet op het vlas groeit, de bloembladschyf is zoo lang als de buis .... 2. }

2 { De stylen zyn korter dan het vruchtbeginsel, groote bloemen *C. Major.*
De stylen zyn langer dan het vruchtbeginsel, kleine bloemen *C. Minor.* }

1. Cuscuta minor. D. C. *Klein Warkruid.*

Cuscuta Epithymum. Mur.

① Bloeit in September en October.

Op verscheidene planten, aen 't kasteel van den heer Baron De Caters, te Berchem (Nob.)

Op den *Erica vulgaris* tusschen Gheel en Herenthals (Kx.)

Te Schilde (R.)

2. Cuscuta major. D. C. *Groot Warkruid.*

① Bloeit van in July tot in September.

Op de kemp te Brasschaet (Nob.)

In de Kempen op de netel en op de kemp (V. H.)

Cuscuta densiflora. Soy.-Will. *Hangend Warkruid.*

① Bloeit in July.

Op het vlas, in de Kempen (V. H.)

53ste Familie.

BORRAGINEËN.

Tweeslachtige, regelmatige of zeer zeldzaem onregelmatige bloemen. — De kelk is vyfdeelig en de bloemkroon vyflobbig. — Er zyn vyf poederdraden. — Er is een styl. — De vrucht is gevormd door vier drooge, eenzadige, niet openbarstende zaedhokjens; zy zyn geplaetst op een vleeschachtig ontfangtsbed of op eene midden zuil. — Het zyn gewoonelyk kruidachtige planten welke met ruwe hairen bezet zyn. — De bladen zyn beurtelings geplaetst en gewoonelyk effen; zy hebben geene schudblaedjens. — De bloemen vormen zydelingsche trossen, welke voor de ontluiking stafvormig opgerold zyn.

1 { De keel der bloemkroon is door vyf schelpjens of door eenen vleeschachtigen ring gesloten .... 3.
Er zyn noch schelpjens noch ring in de keel der bloemkroon..... 2.

2 { Onregelmatige bloemkroon, lang uitstekende poederdraden .. ECHIUM.
Regelmatige bloemkroon, niet uitstekende poederdraden, LITHOSPERMUM.

3 { De vrucht is met omgebogene puntjens bedekt......... CYNOGLOSSUM.
De vrucht is effen of met wratjens bedekt...................... 4.

4 { De schelpjens der bloemkeel zyn zeer spits.............. SYMPHYTUM.
De schelpjens zyn bot of uitgekerfd........................... 5.

5 { De buis der bloemkroon is regt .... 6.
De buis der bloemkroon is kromgebogen................. LYCOPSIS.

6 { De keel der bloemkroon is door eenen vleeschachtigen ring gesloten.. MYOSOTIS.
De keel der bloemkroon staet open................. LITHOSPERMUM.

LYCOPSIS. L. *Wolfssmoel.* (Nob.)

Vyfdeelige kelk. — De bloemkroon is trechtervormig en onregelmatig; hare buis is krom en de keel is door vyf met hair bezette schelpen gesloten. — De poederdraden zyn in de keel verborgen. — De zaedhokjens zyn ruw en hebben aen hunnen voet eenen uitstekenden gestreepten rand.

Eene specie :

Lycopsis arvensis. L. *Veld-Wolfssmoel.* (Nob.)

① Bloeit van in Juny tot in October.

In de velden te St.-Catharina-Waver, Waelhem en rond Mechelen (Nob.)

Te Contich, Wilryck en in de Kempen (V. H.)

SYMPHYTUM. Tourn. *Smeerwortel.*

Vyfdeelige kelk. — De bloemkroon is buisvormig; de bloembladschyf is vyflobbig. — De keel is door vyf lansvormige schelpen gesloten. — De poederdraden zyn verborgen. — De zaedhokjens zyn ruw en hebben aen hunnen voet eenen uitstekenden rand.

Eene specie :

Symphytum officinale. L. *Genees-Smeerwortel.*

♃ Bloeit van in Mei tot in October.

Men vindt deze plant zeer vele van kleur verschillende bloemen, byna overal, op de kant der grachten en vochtige plaetsen (Nob.)

MYOSOTIS. L. *Vergeet-my-niet* of *Muizenoor.*

De kelk is vyfsnedig. — De bloemkroon is regelmatig bekervormig; de buis is kort en regt en de keel is door vyf botte schelpjens gesloten. — De poederdraden zyn verborgen. — De zaedhokjens zyn driekantig-eivormig en blinkend. — De bladen zyn zacht- of ruwhairig. — De bloemen vormen eindigende trossen, zy zyn met geene bladen gemengd.

1 { De kelkhairen zyn liggend; de plant groeit op vochtige plaetsen .... *M. Palustris.*
De kelkhairen zyn regtstaende en haekvormig, de plant groeit op drooge plaetsen .... 2.

2 De onderste steeltjens welke de vrucht dragen zyn langer dan de kelk; de plant is gewoonelyk groot..................... *M. Intermedia.*
De onderste steeltjens zy korter dan de kelk; kleine plant....... 3.

3 De vrucht is tegen den algemeenen trossteel gedrukt, de vruchtdragende kelk is toe.................................... *M. Stricta.*
De vrucht is van den trossteel verwyderd .... 4.

4 De bloemen zyn verschillend in kleuren, de eene blauw, de andere geel en ook roodachtig, de vruchtdragende kelk is toe. *M. Versicolor.*
Alle de bloemen zyn evenkleurig blauw, de vruchtdragende kelk staet open .... *M. Hispida.*

1. Myosotis palustris. Withering. *Water Vergeet-my-niet.*

♃ Bloeit van in Mei tot in Augustus.

Op den boord der grachten, meestendeels in het water of op vochtige plaetsen zeer overvloedig (Nob.)

2. Myosotis intermedia. Link. *Akker Vergeet-my-niet.*

① Bloeit van in Mei tot in September.

Onder de hagen, op de bebouwde plaetsen byna overal (Nob.)

3. Myosotis stricta. Link. *Vastbloemig Vergeet-my-niet.*

① Bloeit in Mei en Juny.

In de velden te Austruweel en op het Exterlaer (Nob.)

AENMERKING. — Wy roepen de aendacht onzer kruidkundigen op deze myosotis, welken wy zeer overvloedig gevonden hebben rond Leuven; M. Scheidweiler heeft hem ook te Gent ontdekt. Dit zyn de eenige plaetsen van ons land waer hy tot hier toe bekend is.

4. Myosotis hispida. Schlecht. *Ruwhairig Vergeet-my-niet.*

① Bloeit van in April tot in Juny.

Op de zelfde plaetsen als de voorgaende (Nob.)

5. Myosotis versicolor. Pers. *Kleurwisselend Vergeet-my-niet.*

① Bloeit in Mei en Juny.

Te Berchem en Deurne naby de Gitsschotel (Nob.)
Te Duffel en Lenth (V. H.)

LITHOSPERMUM. Tourn. *Steenzaed* (Dod.)

De kelk heeft vyf diepe lynvormige verdeelingen. — De bloemkroon is trechtervormig, zeer klein en vyfdeelig; de keel is open en heeft vyf byna onzigtbare schelpjens. — De poederdraden zyn verborgen; de zaedhokjens zyn eivormig of driehoekig. — De bloemtrossen zyn met bladen voorzien.

Eene specie :

Ruwe zaedhokjens.

Lithospermum arvense. L. *Veld Steenzaed.*

① Bloeit van in Mei tot in Augustus.

In de velden te Hemixem, Aertselaer, Waelhem, enz. (Nob.)

Te Deurne, Wilryck, Contich en in de Kempen (V. H.)

ECHIUM. L. *Addershoofd* (Nob.)

Vyfdeelige kelk. — De bloemkroon is onregelmatig klokvormig, byna tweelippig, zy heeft vyf ongelyke lobben. — De poederdraden zyn in grootte verschillig en veel langer dan de bloemkroon. — De zaedhokjens zyn ruw en hunne onderzyde is een weinig hol.

Eene specie :

Echium vulgare. L. *Gemeen Addershoofd* (Nob.)

② Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Tusschen de steenhoopen der nu 1/4 deel bebouwde Léopolds-Lei en op steenachtige plaetsen der stadsvestingen (Nob.)

Op de vesting werken van het kasteel en op de Plein digt by de Schelde (V. H.)

CYNOGLOSSUM. L. *Hondstonge* (Dod.)

De bloemkroon is trechtervormig en heeft vyf botte lobben. — De keel is door vyf schelpjens gesloten en de poederdraden zyn verborgen. — De zaedhokjens zyn met puntjens bedekt en aen de midden kolom gegroeit.

Eene specie :

Zandhairige bladen, roodkleurige bloemen.

Cynoglossum officinale. L. *Genees Hondstonge.*

② Bloeit van Mei tot in July.

Op ruwe onbebouwde plaetsen tusschen Hoboken en Schelle, in onze Provincie niet gemeen (Nob.)

Te Huysbroek (V. H.)

54ste Familie.

SOLANEËN.

Tweeslachtige, regelmatige of zeldzamer onregelmatige bloemen. — De kelk is gewoonelyk vyfdeelig. — De bloemkroon is afvallend, eenbladig en vyflobbig. — Er zyn vyf poederdraden en een styl. — De vrucht is eene zaeddoos of eene bees; zy is veelzadig en tweehokkig, en indien het eene zaeddoos is, is ieder hokje somtyds in twee halfhokjens verdeeld. — Het zyn eenjarige of voortdurende planten, de bladen zyn beurtelings geplaetst.

AENMERKING. — Een groot aental planten van deze familie zyn zeer vergiftig; zy hebben donker groenkleurige bladen en dikwyls eenen byzonder bevangenden stinkenden geur.

1 { De vrucht is eene bees; de bloemen zyn gesteeld en de buis der bloemkroon is kort.................................... SOLANUM.
De vrucht is eene zaeddoos.................................... 2.

2 { De buis der bloemkroon is zeer lang; de zaeddoos is met doornen bezet.................................... DATURA.
De buis der bloemkr. is kort; de zaed. heeft geene doornen. HYOSCYAMUS.

SOLANUM. L. *Nachtschade.*

De kelk heeft vyf verdeelingen. — De bloemkroon is radvormig en vyfdeelig. — Er zyn vyf poederdraden met zeer korte helmdraden; de helmknopjens openen zich door twee poriën. — De vrucht is eene bees.

De bloemen zyn donker blauw; de vruchten kriekrood, klimmende plant.. S. Dulcamara.
De bloemen zyn wit; de vruchten zwartgroen, niet klimmende plant.. S. Nigrum.

1. Solanum Dulcamara. L. *Bitterzoet Nachtschade.*

♄ Bloeit van in Juny tot in September.

Op de kanten der grachten, byzonder gemeen te Berchem en Deurne (Nob.)

2. Solanum nigrum. L. *Zwarte Nachtschade.*

① Bloeit van in Juny tot in October.

Op de puinhoopen, onder de hagen, in de moestuinen, enz. (Nob.)

AENMERKING. — De SOLANUM TUBEROSUM. L. Aerdappel, welke uit Amerika op het einde der zestiende eeuw in Europa is ingebragt geweest, wordt algemeen gekweekt.

DATURA. L. *Doornappel.*

De kelk is buisvormig en vyfploeijig. — De buis der bloemkroon is zeer lang. — De zaeddoos is met menigvuldige doorntjens bedekt en opent zich door vier kleppen.

Eene specie :

Datura Stramonium. L. *Doodende Doornappel.*

① Bloeit van in July tot in September.

Deze plant is voortkomstig uit de gewesten die de Kaspische zee omringen; men vindt ze zeer dikwyls in de hoven en ook byzonder op de steenachtige plaetsen of puinhoopen (Nob.)

In de abdy te Everbode (Kx.)

HYOSCYAMUS. L. *Bilzenkruid.*

De kelk is klokvormig en heeft vyf aengroeijende tanden. — De bloemkroon heeft vyf botte ongelyke lobben. — Er zyn vyf een weinig uitstekende poederdraden. — De zaeddoos is in de buis van den kelk verborgen, zy is tweehokkig en opent zich door een dekseltje.

Eene specie :

De stam is zachthairig, de bloemen zyn zittend, geel en met bruin gestreept.

Hyoscyamus niger. L. *Zwart Bilzenkruid.*

① Bloeit van in Juny tot in September.

In woeste en onbebouwde plaetsen, op de muren der vesting van 't kasteel van Cantecroy, naby den Ouden-God, zeer zeldzaem (Nob.)

55ste Familie.

VERBASCEËN.

Tweeslachtige een weinig onregelmatige bloemen. — De kelk is voortdurend en vyfdeelig. — De bloemkroon is afvallend, radvormig en heeft vyf ongelyke lobben. — Er zyn vier of vyf poederdraden; zy zyn in grootte ongelyk en hunne helmknopjens zyn eenhokkig. — Er is een styl. — De vrucht is vry, zaeddoosachtig, tweehokkig, veelzadig en opent zich in twee tweedeelige kleppen. — Het zyn planten welke gewoonelyk met wolachtig hair bezet zyn en waervan de bladen beurtelings geplaetst zyn en geene schudblaedjens bezitten.

Eene specie :

VERBASCUM. Tourn. *Toorts.*

Dezelfde karakters als de familie :

1 { De helmdraden zyn met purpere hairen bezet.................. 2.
{ De hairen der helmdraden zyn wit of ontbreken................ 3.

2 { De bladen zyn byna naekt; de bloemen zyn een-, twee- of drietallig verzameld en gesteeld........................... *V. Blattaria.*
{ De bladen zyn (ten minste op hunnen onderkant) met wolachtig hair bezet; de bloemen zyn zittend..................... *V. Nigrum.*

3 { Twee der helmdraden zyn byna naekt................ *V. Thapsus.*
{ Alle de helmdraden zyn met hair bezet............... *V. Lychnitis.*

1. Verbascum Thapsus. L. *Wolbladige Toorts.*

② Bloeit van in July tot in September.

Op de boorden der wegen, op zandachtige gronden op vele plaetsen in de Kempen (Nob.)

Deurne, Herenthals, Gheel, Tongerloo (V. H.)

2. Verbascum Lychnitis. L. *Witte Toorts.*

② Bloeit van in July tot in October.

Rond de abdy van Everbode, zeldzaem (Kx.)

3. Verbascum nigrum. L. *Zwarte Toorts.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Digt by de wooningen rond de gemeente en de abdy van Tongerloo (V. H.)

4. Verbascum Blattaria. L *Motwerende Toorts.*

② Bloeit van in Juny tot in October.

In de bebouwde velden tusschen Everbode en Moolstede (V. H.)

56ste Familie.

SCROPHULARINEËN.

Tweeslachtige onregelmatige, zeer zeldzaem regelmatige bloemen. — De kelk is voortdurend en heeft vier of vyf verdeelingen. — De bloemkroon is afvallend en vier- of vyfdeelig, gewoonelyk tweelippig; hare buis is regelmatig of wel spoor- of bultvormig verlengd. — Er zyn vier poederdraden (somtyds is er een vyfde onvolmaekt) waervan er twee langer zyn dan de andere; somtyds zyn er maer twee. — Er is een styl. — De vrucht is eene twee- of zeldzamer eenhokkige zaeddoos. — Het zyn kruidachtige planten zonder bladschudblaedjens.

1 { Radvormige bloemkroon; twee poederdraden............ VERONICA.
De bloemkroon is niet radvormig; vier poederdraden............ 2.

2 { De bloemkroon is smoelvormig en hare buis is bultig- of spoorvormig geeindigd.. 3.
Tweelippige of klokvormige bloemkroon; er is noch bult noch spoor 4.

3 { De buis is bultvormig geeindigd.................. ANTHIRRHINUM.
De buis is spoorvormig geeindigd....................... LINARIA.

4 { De bladen zyn gevleugeld......................... PEDICULARIS.
De bladen zyn alleenelyk getand .... 5.

5 { Beurtelings geplaetste bladen......................... DIGITALIS.
Tegenovergestelde bladen, ten minsten de ondersten............ 6.

6 { Opgeblazene kelk; de zaden zyn met eenen vliesigen rand omringd...................................... RHINANTHUS.
De kelk is niet opgeblazen; de zaden zyn niet bezoomd.......... 7.

7 { De bloemen zyn in gesteelde bundels verzameld, welke eenen bloemtros uitmaken................................ SCROPHULARIA.
De bloemen zyn gewoonelyk eenzamentlyk geplaetst, zittend of byna zittend, en maken eene bloemair uit......................... 8.

8 { De bovenste bladen alleen zyn getand; de zaeddoos is spits geeindigd .... MELAMPYRUM.
Alle de bladen zyn getand; de top der zaeddoos is rond of uitgekerfd.. EUPHRASIA.

VERONICA. Tourn. *Eerenprys.*

De kelk heeft gewoonelyk vier, zeldzamer vyf, dikwyls ongelyke verdeelingen. — De bloemkroon is radvormig, hare buis is zeer kort, de verdeelingen zyn effen en diep, de bovenste is de grootste. — Er zyn twee uitstekende poederdraden. — De zaeddoos is eivormig of omgekeerd-hertvormig, en tweehokkig; dikwyls is zy zydelings geprengd, en zy opent zich door twee of vier kleppen.

1 { De bloemen zyn eentallig in de oksels der bladen geplaetst en vormen noch airen noch trossen.............................. 2.
De bloemen zyn in de oksels van schudblaedjens geplaetst en vormen airen of trossen .... 4.

2 De verdeelingen van den kelk zyn hertvormig, de zaeddoos is naekt .... *V. Hederæfolia.*
De verdeelingen van den kelk zyn niet hertvormig, de zaeddoos is zachthairig .... 3.

3 De bloemsteelen zyn veel langer dan de bladen, de zaeddoos is sterk geprengd .... *V. Persica.*
De bloemsteelen zyn byna zoo lang als de bladen, de zaeddoos is opgeblazen .... *V. Agrestis.*

4 De bloemen vormen gesteelde trossen welke in de oksels der bladen geplaetst zyn .... 5.
De bloemen vormen bloemairen welke de stam en de takjens eindigen .... 10.

5 De plant groeit in het water en is onhairig .... 6.
Het is geene waterplant, zy is met zacht hair bezet .... 8.

6 Lynvormige bladen, de kelk is veel korter dan de zaeddoos *V. Scutellata.*
Ei- of lansvormige bladen, de kelk is zoo lang als de zaeddoos.... 7.

7 De bladen zyn gesteeld, eirond en bot .... *V. Beccabunga.*
De bladen zyn zittend, lansvormig en spits geeindigd .. *V. Anagallis.*

8 Vyfdeelige kelk .... *V. Teucrium.*
Vierdeelige kelk .... 9.

9 De stam is met twee reijen hairen voorzien, de kelk is langer dan de zaeddoos .... *V. Chamædrys.*
De stam is geheel met hair bezet, de kelk is korter dan de zaeddoos .... *V. Officinalis.*

10 Naekte bladen, zachthairige steng lang levende plant *V. Serpyllifolia.*
Met zacht hair bedekte bladen, klierhairige steng, eenjarige plant. 11.

11 De bloemen zyn groot en donker blauw, de zaeddoos is opgeblazen, de bladen zyn gelobt .... *V. Triphyllos.*
De bloemen zyn klein en bleek blauw, de bladen zyn alleenelyk getand .... *V. Arvensis.*

1. Veronica hederæfolia. L. *Veilige Eerenprys.*

① Bloeit van in Mei tot in July.

Zeer gemeen in de vochtige velden te Berchem, Borgerhout, Deurne, enz. (Nob.)

2. Veronica agrestis. L. *Veld Eerenprys.*

① Bloeit van in Mei tot in July.

In de vochtige velden te Borsbeeck, Wommelghem en elders (Nob)

Te Berchem en Deurne (V. H.)

3. Veronica Persica. Poir. *Persische Eerenprys.*

Veronica Buxbaumii. Ten.

Op den boord der wegen en in het bosch te Tongerloo (V. H.)

5. Veronica triphyllos. L. *Driebladige Eerenprys.*

① Bloeit van in Mei tot in July.

In de zandachtige velden te Berchem, Deurne, Borgerhout enz. (Nob.)

5. Veronica arvensis. L. *Akker Eerenprys.*

① Bloeït van Mei tot in October.

In de bebouwde velden, op zeer vele plaetsen in de Kempen (Nob.)

Te Berchem (V. H.)

6. Veronica serpyllifolia. L. *Kleinbladige Eerenprys.*

♃ Bloeit van in Mei tot in Augustus.

Op zandachtige plaetsen te Halle en Santhoven zeldzaem (Nob.)

In de velden digt by het fort Herenthals (V. H.)

7. Veronica officinalis. L. *Geneeskrachtige Eerenprys.*

① Bloeït van in Juny tot in Augustus.

Op den boord der wegen te Berchem, Schooten en elders (Nob.)

Tusschen Austruweel en Eeckeren op de Scheldedyk (V. H.)

Overvloedig op den weg die van de Gitsschotel naer den yzeren weg leidt (Lodewyckx.)

8. Veronica scutellata. L. *Helmige Eerenprys.*

♃ Bloeit in July en Augustus.

In de moerassen en waterpoelen rond Gheel en Westerloo en op de grachtboorden der velden rond het fort Herenthals (V. H.); tusschen Wyneghem en Schooten (R.)

De varieteit β *pubescens.* Koch, tusschen Tongerloo en Zammel (V. H.)

9. Veronica Anagallis. L. *Muerige Eerenprys.*

① Bloeit van in Juny tot in October.

Gemeen in de stilstaende waterplassen en grachten naby de Leopolds-Lei en by de oude Herenthalsche vaert (Nob.)

10. Veronica Beccabunga. L *Groot-ovaelbladige Eerenprys.*

♃ Bloeit van in Juny tot in October.

Op den boord der beken en grachten te Berchem, Deurne en elders (Nob.)

11. Veronica Chamædrys. L. *Gamanderlyns Eerenprys.*

♃ Bloeit van in Mei tot in September.

Overvloedig op vele plaetsen, byzonder op den dyk van Hoboken (Nob.)

12. Veronica Teucrium. L. *Zachthairige Eerenprys.*

♃ Bloeit van in Mei tot in Juny.

Tusschen Loenhout en Westwezel, zeldzaem (Nob.)

Op onbebouwde plaetsen (V. Bn.)

SCROPHULARIA. Tourn. *Helmkruid.*

De kelk heeft vyf min of meer diepe verdeelingen. — De bloemkroon is tweelippig; de bovenste lip is tweelobbig en langer dan de onderste, welke drielobbig is; de buis der bloemkroon is opgeblazen en byna bolvormig. — Er zyn vier poederdraden en een vyfde poederdraed is onvolmaekt of door een schelpje vervangen. — De zaeddoos is veelzadig, tweehokkig. — De bladen zyn tegenovergesteld.

De bladen zyn puntachtig geeindigd....................	*S. Nodosa.*
De bladen zyn bot geeindigd.........................	*S. Aquatica.*

1. Scrophularia nodosa. L. *Knoppig Helmkruid.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Op de boord der grachten en op vochtige plaetsen op het Exterlaer, Berchem en elders (Nob.)

2. Scrophularia aquatica. L. *Water Helmkruid.*

② Bloeit van in Juny tot in September.

Op den boord der grachten en rivieren, in de Polders en door de geheele Kempen (Nob.)

Te Berchem, Wilryck, Eeckeren (V. H.)

DIGITALIS. TOURN. *Vingerhoed.*

De kelk heeft vyf weinig diepe verdeelingen. — De bloemkroon is byna klokvormig en de bloembladschyf is een weinig tweelippig : de onderste lip is drielobbig, de middenste dezer lobben is grooter dan de anderen en binnenwaerts met hair bezet. — Er zyn vier in de kelk geslotene vruchtbare poederdraden. — De zaeddoos is veelzadig en tweehokkig, de bladen zyn beurtelings geplaetst.

Eene specie :

Purpere of zeer zeldzaem witte bloemen.

Digitalis purpurea. L. *Purpere Vingerhoed.*

② Bloeit van in Juny tot in Augustus.

In de vochtige bosschen enkelyk te Rillaer (Kx.), doch gemeen in de provincie Brabant (Nob.)

ANTIRRHINUM. JUSS. *Leeuwenmuil.*

De kelk heeft vyf diepe verdeelingen. — De buis der bloemkroon is breed, een weinig geprengd en bultvormig aen het

ondereinde. — De bloemschyf is smoelvormig : hare bovenste lip is tweelobbig, hare onderste is bultig, drielobbig en sluit de keel. — Er zyn vier ingeslotene poederdraden. — De zaeddoos is tweehokkig, veelzadig, en opent zich door drie eindigende poriën.

Eene specie :

De kelk is langer dan de bloemkroon.

Antirrhinum Orontium. L. *Roode Leeuwenmuil.*

① Bloeit van in July tot in October.

In de velden en steenachtige gronden alsook op de stadsmuren aen de Mechelsche poort (Nob.)

Tusschen Wilryck en Contich, en tusschen Herselt en Aerschot (V. H.)

LINARIA. Juss. *Wild-Vlas.*

De kelk heeft vyf diepe verdeelingen. — De bloemkroon heeft eene opgeblazene buis, wiens ondereinde in eene linievormige spoor verlengd is : de bloemschyf is smoelvormig : hare bovenste lip is tweelobbig, de onderste is drielobbig, bultig aen haer ondereinde en sluit de keel. — Er zyn vier ingeslotene poederdraden. — De zaeddoos is tweehokkig, veelzadig en opent zich door drie of vyf kleppen of zeldzamer door eene of twee poriën.

1	De bladen zyn lang, smal en zittend..........................	2.
	De bladen zyn kort, breed en gesteeld..........................	3.
2	Groote geele bloemen..................................	*L. Vulgaris.*
	Kleine blauwe of vioolkleurige bloemen..................	*L. Minor.*
3	Naekte kruipende plant; de blad. zyn breeder dan lang	*L. Cymbalaria.*
	De plant is met hair bezet; de bladen zyn langer dan breed......	4.
4	De bloemtakjens zyn naekt of byna naekt; de middenste bladen zyn eirond-piekvormig..................................	*L. Elatine.*
	De bloemtakjens zyn zeer hairig; alle de bladen zyn eirond en niet piekvormig..................................	*L. Spuria.*

1. Linaria minor. Desf. *Klein Wildvlas.*

Antirrhinum minus. L.

① Bloeit van in July tot in October.

In de zandachtige velden, dikwyls tusschen de boekweit in de Kempen (Nob.)

Te Everbode (V. H.)

2. Linaria elatine. Desf. *Pickbladig Wildvlas.*

Antirrhinum elatine. L.

① Bloeit van in September tot in Augustus.

Op de kant der wegen en de leemachtige velden te Aertselaer en Edeghem (Nob.)

Tusschen Wilryck en Contich (V. H.)

3. Linaria spuria. Mill. *Eirondbladig Wildvlas.*

Antirrhinum spurium. L.

① Bloeit van in July tot in October.

Op de Schelde dyk naby Austruweel in 1822 (Kx.)

4. Linaria vulgaris. Moench. *Gemeen Wildvlas.*

Antirrhinum Linaria. L.

♃ Bloeit van July tot in October.

Op de kant der wegen en velden op vele plaetsen (Nob.)

5. Linaria Cymbalaria. Mill. *Kruipend Wildvlas.*

Antirrhinum Cymbalaria. L.

♃ Bloeit van in Mei tot in October.

Veel op O. L. V. toren en de stads oude muren.

PEDICULARIS. Tourn. *Kartelblad.*

De kelk is opgeblazen en heeft vyf ongelyke tanden of twee lippen, de bovenste lip is tweetandig of heel, en de onderste drietandig. — De bloemkroon is tweelippig, de bovenste lip is zydelings geprengd, de onderste is vlak en drielobbig. —

Er zyn vier poederdraden. — De zaeddoos is veelzadig, zydelings geprengd en tweekleppig. — De zaden zyn eivormig- driekantig. — De bladen zyn gevingerd-ingesneden.

Er is een eenzame steng, de bovenste lip is viertandig. *P. Palustris.*
Er spruiten vele stengen uit den voet des plants, de bovenste lip is tweetandig .... *P. Sylvatica.*

1. Pedicularis sylvatica. L. *Bosch Kartelblad.*

♃ Bloeit van in Mei tot in Juny.

In de weiden en vochtige bosschen te Brasschaet en Schooten (Nob.)

Rond Schooten en Brasschaet (V. H.)

2. Pedicularis palustris. L. *Moeras Kartelblad.*

① Bloeit van in Mei tot in July.

In de moerasachtige plaetsen en beemden tusschen Neder-viersel en Grobbendonck (Nob.)

Rond Wilders by Gheel (Kx.) en rond Westerloo (V. H.)

RHINANTHUS. L. *Neusbloem* (Nob.)

De kelk is opgeblazen, een weinig zydelings geprengd en viertandig. — De bloemkroon is tweelippig, de bovenste lip is zydelings geprengd, de onderste is drielobbig. — Er zyn vier in de bloemkroon ingeslotene poederdraden. — De zaeddoos is veelzadig, zydelings geprengd en tweekleppig. — De zaden zyn plat en van eenen smallen witten boord omringd. — De bladen zyn tegenovergesteld.

Eene specie :

De bloemschudblaedjens zyn groen en naekt.

Rhinanthus glabra. Lam. *Blinkende Neusbloem.*

Rhinanthus minor. Ehrh.

① Bloeit van in Mei tot in July.

Op vele plaetsen; overvloedig (bekend onder den naem van Ratel) op den dyk van Hoboken over Burght en in de beemden te Viersel (Nob.)

MELAMPYRUM. Tourn. *Zwartkoorn.*

De kelk is buisvormig en vierdeelig. — De bloemkroon is tweelippig of byna smoelvormig. — De bovenste lip is helmvormig en zydelings geprengd, de onderste is drietandig of drielobbig en tweebultig. — Er zyn vier poederdraden in de bloemkroon verborgen. — De zaeddooshokjens houden een of twee zaedjens in; de vrucht is spits-eirond, zydelings geprengd en tweekleppig. — De zaden zyn langworpig. — De bladen zyn tegenovergesteld en meestendeel heel.

Eene specie :

De bloemschudblaedjens zyn groen, de zaeddoos is veel langer dan de kelk.

Melampyrum pratense. L. *Beemd Zwartkoorn.*

① Bloeit van in Juny tot in September.

Op de kant der met struiken beplantte grachten op het Exterlaer, alsook aen de Gitschotel te Deurne (Nob.)

In de bosschen te Brasschaet en Wilryck (V. H.)

EUPHRASIA. L. *Oogentroost.*

Buis- of klokvormige vierdeelige kelk. — De bloemkroon is tweelippig, de bovenste lip is helmvormig, de onderste vlak en drielobbig. — Er zyn vier ingeslotene of uitstekende poederdraden. — De zaeddoos is langworpig, zydelings geprengd, bot of uitgekerfd en opent zich door twee heele of tweedeelige kleppen ; de zaden zyn eivormig. — Alle de bladen zyn getand.

{ De bloemkroon is wit en met viool gestreept, de lobben der onderste lip zyn getand.................................... *E. Officinalis.*
{ De bloemk. is roodachtig, de lob. der onderste lip zyn heel. *E. Odontites.*

1. Euphrasia officinalis. L. *Genees Oogentroost.*

① Bloeit van in Juny tot in September.

In de weiden en bosschen te Schooten en elders in de Kempen (Nob.)

Te Wilryck en in de Kempen (V. H.)

2. Euphrasia Odontites. L. *Roode Oogentroost.*

① Bloeit van in Juny tot in September.

In de koornvelden op het Exterlaer, te Contich, Duffel en elders (Nob.)

Te Berchem, Westerloo en Herenthout (V. H.)

57ste **Familie.**

UTRICULARINEËN.

Tweeslachtige onregelmatige bloemen. — De kelk is min of meer tweelippig en heeft twee of vyf verdeelingen. — De bloemkroon is tweelippig of smoelvormig en de onderste lip is spoorvormig verlengd. — Er zyn twee poederdraden en een tweestempelige styl. — De zaeddoos is eenhokkig, veelzadig. — Het zyn kruidachtige waterplanten.

Een geslacht :

UTRICULARIA. L. *Blaesjensdrager* (Nob.)

De kelk is tweelippig. — De bloemkroon is smoelvormig : hare keel is gewoonelyk gesloten, en hare buis is onderwaerds spoorvormig verlengd. — De bloemen zyn geel, gesteeld en vormen eenen tros die uit het hert van de plant spruit. — De bladen liggen onder water; zy zyn hairvormig en gewoonelyk met lucht inhoudende blaedjens voorzien.

1 { De spoor is drie of vier mael zoo breed als lang........ *U. Vulgaris.*
  { De spoor is bultvormig en zoo lang als breed .... *U. Minor.*

1. Utricularia minor. L. *Kleine Blaesjensdrager* (Nob.)

♃ Bloeit in Juny en July.

In de moerasachtige waterpoelen achter Nederviersel (Nob.)

2. Utricularia vulgaris. *Gemeene Blaesjensdrager.*

♃ Bloeit in July en Augustus.

In de oude Herenthalsche vaert en in de moerasachtige waterpoelen op 't Vlaemsch-Hoofd, alsook te Waelhem (Nob.) Tusschen Berchem en Borgerhout, te Gheel en te Tongerloo (V. H.)

58ste Familie.

OROBANCHEËN.

Tweeslachtige onregelmatige bloemen. — De bloemkroon is voortdurend : hare buis is buis of klokvormig, hare schyf is tweelippig; de bovenste lip is helmvormig, heel of tweesnedig, de onderste is driesnedig. — Er zyn vier poederdraden en een styl. — De vrucht is eene eenhokkige veelzadige tweekleppige zaeddoos. — Het zyn woekerplanten; zy zyn nooit groen en groeijen op de wortels van andere planten. — De bladen zyn door schelpen vervangen.

Een geslacht :

OROBANCHE. L. *Bremzuiger* (Nob.)

De bloemen zyn onderwyds van een enkel schudblaedje voorzien. — De kelk is van twee duidelyke bladen gevormd; somtyds zyn deze bladen vry, somtyds zyn zy een weinig aen elkander gegroeit. — De zaeddoos is gevormd van twee kleppen welke door hun boven- en hun onderpunt aen elkander gehecht blyven.

De stempel is rood of vioolkleurig..............................	*O. Minor.*
De stempel is geel	*O. Rapum.*

1. Orobanche Rapum. Thuil. *Raep Bremzuiger.*

Orobanche major. Lam.

① Bloeit in Juny en July.

Op de wortelen van de Sarothamnus scoparius te Brecht, Loenhout, en elders in de heide (Nob.)

2. Orobanche minor. Sutt. *Kleine Bremzuiger.*

① Bloeit in Juny en July.

Op de wortelen van de Genista anglica en den Trifolium pratense, tusschen Merxem en Capellen alsook op vele plaetsen in de Kempen (Nob.)

59ste Familie.

LABIEËN.

Tweeslachtige onregelmatige bloemen. — De kelk is voortdurend, vier of vyfdeelig, zeldzaem tweelippig. — De bloemkroon is gewoonelyk tweelippig, de bovenste lip heeft twee verdeelingen en de onderste heeft er drie.—Er zyn viér poederdraden waervan er twee lange en twee korte zyn; zeldzaem ontbreken er twee dezer poederdraden. — Er is een styl, die gewoonelyk tusschen de lobben van het vruchtbeginsel geplaetst is; gewoonelyk is hy tweestempelig. — De vrucht is samengesteld van vier drooge, vrye, eenzadige, niet openbarstende zaedhokjens. — Het zyn gewoonelyk kruidachtige planten, zy hebben eenen vierhoekigen stam en tegenovergeplaetste bladen.

1 { De bloemkroon is niet lippig, omdat hare verdeelingen byna in grootte gelyk zyn.................... 2.
  { De bloemkroon is een- of tweelippig.................... 3.

2 { Er zyn vier poederdraden.................... MENTHA.
  { Er zyn maer twee poederdraden.................... LYCOPUS.

3 De bloemkroon schynt eenlippig te zyn, de bovenste lip weinig duidelyk zynde........ 4.
De bloemkroon is duidelyk tweelippig........ 5.

4 De bovenste lip is zeer klein en tweetandig, de buis der bloemkroon is met eenen ring hairen bezet........ AJUGA.
De verdeelingen der bovenste lip zyn naer de onderste lip geworpen, welke dus vyflobbig schynt; er is geen ring hairen...... TEUCRIUM.

5 De poederdraden zyn onderwaerts van elkander afgelegen, en nooit gelykwydig geplaetst........ 6.
De poed. staen elkander naby, en zyn gelykwydig onder de bovenste lip verzameld........ 8.

6 De poederdraden wyken opwaerts van elkander af, en steken de bloemkroon dus uit........ 7.
De poederdraden zyn opwaerts naer elkander gebuigd, en steken dus de bloemkroon niet uit........ CLINOPODIUM.

7 Tweelippige kelk; de bladen zyn nooit getand........ THYMUS.
Vyftandige kelk, de bladen zyn een weinig getand........ ORIGANUM.

8 De kelk is tweelippig........ 9.
De kelk is nooit tweelippig........ 10.

9 De kelk heeft twee getande lippen, hy is plat op den rug... BRUNELLA.
De kelklippen zyn niet getand, deszelfs rug is gebult.... SCUTELLARIA.

10 De onderste (of voorste) poed. zyn korter dan de bovenste.. GLECHOMA.
De onderste poederdraden zyn langer dan de bovenste........ 11.

11 De bladen zyn in drie of vyf diepe lobben gesneden....... LEONURUS.
De bladen zyn onverdeelt, en alleenelyk getand........ 12.

12 De bladen zyn nooit hertvormig aen hun ondereinde........ 13.
De bladen (ten minste de onderste) zyn aen hun ondereinde hertvormig uitgesneden........ 15.

13 De kelkverdeelingen zyn door eenen stekenden punt geeindigd........ GALEOPSIS.
De kelkverdeelingen zyn door eenen behairden niet stekenden punt geeindigd........ 14.

14 De bloemen zyn bleekgeel, de bloempakjens zittend........ STACHYS.
De bloemen rood of zeldzaem wit, de bloempakjens gesteeld. BALLOTA.

15 De bloemen zyn hevig geel........ GALEOBDOLON.
De bloemen zyn rood of wit........ 16.

16 De bloemkroon draegt nooit eenen hairring op het beginsel van hare buis........ BETONICA.
Er is gewoonelyk een hairring........ 17.

17 De bloempakjens zyn zittend, de kelk heeft vyf duidelyke nerven.. 18.
De bloempakjens zyn gesteeld, de kelk heeft tien zeer uitstekende nerven .... BALLOTA.

18 De bloemkransen zyn airvormig op den top van den stam verzameld, de poederdrad. hangen uit de bloemkroon na de bevruchtiging. STACHYS.
De bloempakjens min of meer van elkander verwyderd, de poederdraden blyven na de bevruchtiging onder de bovenste lip verborgen. LAMIUM.

1ste Familie-Verdeeling : Menthoïdeën. De bloemkroon is trechtervormig en heeft byna gelyke lobben. Er zyn vier, of zeldzamer twee poederdraden; deze zyn van elkander verwyderd.

MENTHA. L. *Munt.*

Vyftandige buisvormige kelk. — De bloemkroon is trechtervormig, kortbuizig en vierlobbig, de bovenste lob is breeder en dikwyls uitgekerfd. — Er zyn vier gelyke opwaerts van elkander afwykende poederdraden. — De bloemen zyn klein, en wit of roos.

1 De bloemkransen zyn in eene eindigende bloemair verzameld, welke niet met bladen bekroond is............................ 2.
De steng is met eenen tros bladen geeindigd............... 4.

2 De bladen zyn lang gesteeld .... *M. Aquatica.*
De bladen zyn zittend of byna zittend........................ 3.

3 De bladen zyn bot geeindigd en wolhairig, zy hebben zeer uitstekende nerven, de bloemschudblaedj. zyn eirond of lansv. *M. Rotundifolia.*
De bladen zyn spits geeindigd en met zydeachtig hair bezet, de bloemschudblaedjens zyn zeer spits-lynvormig .... *M. Sylvestris.*

4 De kelk is byna tweelippig, zyne keel is door eenen hairring gesloten wanneer het zaed ryp is ,...................... *M. Pulegium.*
Regelmatige kelk zonder hairring .... 5.

5 De buis van den kelk is zoo breed als lang, deszelfs tanden zyn kort en driehoekig, de bovenste bladen verminderen niet plotselings van grootte.................................... *M. Arvensis.*
De kelk is langworpig en smalder aen zyn ondereinde, zyne tanden zyn lansvormig; op den top van den stam verminderen de bladen plotselings van grootte................................ *M. Sativa.*

1. **Mentha rotundifolia.** L. *Rondbladige Munt.*

♃ Bloeit van in July tot in Augustus.

Op de vochtige plaetsen te Schooten en Hoboken.

2. **Mentha sylvestris.** L. *Bosch Munt.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Op den boord der grachten en vochtige plaetsen te Eeckeren en Brasschaet (Nob.)

Te Tongerloo (V. H.)

3. **Mentha aquatica.** L. *Water Munt.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Gemeen op alle kanten der grachten en waters (Nob.)

4. **Mentha sativa.** L. *Moes Munt.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Naby Wilders, in de Kempen (Kx.)

5. **Mentha arvensis.** L. *Akker Munt.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Op vochtige velden en de waterkanten te Hemixem en Aertselaer (Nob.)

6. **Mentha Pulegium.** L. *Vlooverjagende Munt.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Op vochtige plaetsen; doch tot hiertoe hebben wy deze soort in onze provincie nog niet ondekt, maer wel in de tuinen gekweekt gevonden.

LYCOPUS. L. *Wolfspoot* (Nob.)

Vyftandige klokvormige kelk. — De bloemkroon is trechtervormig, kortbuizig en vierlobbig, de bovenste lob is breeder en uitgekerfd. — Er zyn maer twee poederdraden. — De bloemen zyn klein, wit, en kranswyzig in de oksels der bladen geplaetst.

Eene specie :

De onderste bladen zyn vinspletig aen hunnen voet.

Lycopus Europæus. L. *Europische Wolfspoot.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Op den boord der grachten naby het Kiel; te Eeckeren, Schooten en elders in de Kempen (Nob.)

2de Familie-Verdeeling : Thymoïdeeën. Er zyn vier vruchtbare poederdraden, zy zyn van elkander verwyderd en de onderste een weinig langer dan de bovenste.

ORIGANUM. L. *Bergvreugd* (Nob.)

De kelk is klok-buisvormig en heeft vyf gelyke tanden en is niet tweelippig. — De bovenste lip der bloemkroon is regtstaende en uitgekerfd; de onderste heeft drie gelyke lippen. — De poederdraden wyken opwaerts van elkander af. — De bloemen zyn klein en vergezeld van schudblaedjens, welke langer zyn dan de kelk; en zy vormen eindigende bloemtrossen.

Eene specie :

De bladen zyn een weinig getand, de schudblaedjens zyn gewoonelyk vioolkleurig.

Origanum vulgare. L. *Gemeene Bergvreugd.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Op steenachtige plaetsen : op 't kasteel, ook te Diest, Everbode en Heyst-op-den-Berg (V. H.)

THYMUS. L. *Thymoes.*

De kelk is tweelippig. — De bovenste lip der bloemkroon is regtstaende, heel of uitgekerfd, de onderste heeft drie byna gelyke lobben. — De poederdraden wyken opwaerts van elkander af. — Het zyn een weinig aen hunnen voet houtachtige planten. — De bloemen zyn klein en vormen eindigende airen of bloemkopjens.

Eene specie :

Liggende stam, heele bladen.

Thymus Serpillum. L. *Veld Thymoes.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Gemeen op de stadsvestingen en op vele plaetsen in de Kempen zoo als te Schooten, Massenhoven, Viersel en elders (Nob.)

AENMERKING. — De gewoone Thymoes (THYMUS VULGARIS, L.) wordt gemeenelyk in de hoven gekweekt.

CLINOPODIUM. L. *Bedvoet* (Nob.)

De kelk is buisvormig, heeft dertien strepen en twee lippen waervan de bovenste driedeelig en de onderste tweedeelig is. — De bovenste lip der bloemkroon is byna plat en uitgekerfd. — De poederdraden zyn opwaerts naer elkander gebuigd. — De bloemen zyn in de oksels der bladen geplaetst en omringd van naeldvormige schudblaedjens welke om het bloemkransje eene soort van omwindsel vormen.

Eene specie :

Clinopodium vulgare. L. *Gewoone Bedvoet.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Op steenachtige plaetsen te Schilde en Oeleghem (Nob.)

Te Wyneghem (R.)

3de Familie-Verdeeling : Lamioïdeeën. Tweelippige bloemkroon. — Er zyn vier vruchtbare poederdraden, zy zyn tegen elkander verzameld en onder de bovenste lip der bloemkroon geplaetst; somtyds hangen zy uit de bloemkroon en dit gebeurt alsdan na de bevruchtiging. De onderste zyn gewoonelyk de langste.

GLECHOMA. L. *Aerdveil* of *Onderhage.*

Buisvormige vyftandige kelk. — Tweelippige bloemkroon. — De bovenste lip is plat, regtstaende en tweetandig; de onderste is drielobbig en de middenlob is omgekeerd hartvormig. — De onderste poederdraden zyn de kortste. — De helmknopjens zyn twee en twee kruiswyzig vereenigd, hunne lobben zyn van elkander verwyderd. — De stam is liggend en wortelschietend. — De bloemen zyn weinigtallig in de oksels der bladen verzameld.

Eene specie :

Glechoma hederacea. L. *Veilbladige Aerdveil.*

♃ Bloeit van in Mei tot in July.

Zeer gemeen onder de hagen en op vochtige plaetsen (Nob.)

LAMIUM. L. *Doove Netel.*

De kelk is klokvormig en heeft vyf niet stekende tanden. — De bloemkroon is tweelippig, de bovenste lip helmvormig, de onderste is drielobbig, de twee zydelingsche lobben zyn zeer klein en tandvormig, de middenste is groot, bot en omgekeerd hartvormig. — De helmknopjens zyn behaird. — Er zyn vier poederdraden, waervan de twee onderste langer zyn dan de bovenste.— De bloemen kranswyze geplaetst, zyn wit of purper.

1 { De buis der bloemkroon is regt, kleine plant met zittende bladen.................................. *L. Amplexicaule.*
De buis der bloemkr. is krom, verhevene plant met gesteelde bladen 2.

2 { Witte bloemkroon .... *L. Album.*
Purpere bloemkroon.......................... *L. Purpureum.*

1. Lamium amplexicaule. L. *Omhelzende Doove Netel.*

① Bloeit van in April tot in October.

Op vette gronden, in de weiden, enz., te Austruweel en elders in de Polders (Nob.)

2. Lamium album. L. *Witte Doove Netel.*

♃ Bloeit van in April tot in October.

Op de woeste en onbebouwde plaetsen overal (Nob.)

3. Lamium purpureum. L. *Purpere Doove Netel.*

① Bloeit van in Meert tot in October.

Op dezelfde plaetsen als de vorige (Nob.)

GALEOBDOLON. Hudson. *Honds-Netel.*

Gelykt het geslacht Lamium, maer verschilt er van door de volgende teekens : De buis der bloemkroon is met eenen hairring voorzien; al de lobben der onderste lip zyn lansvormig en spits. — De helmknopjens zyn naekt. — De bloemen zyn geel.

Eene specie :

Galeobdolon luteum. Huds. *Geele Honds-Netel.*

① Bloeit van in April tot in Juny.

Digt by het hof van doktor Vaerenberg, naby den Ouden-God en te Wilryck (Nob.)

Te Berchem (V. H.)

GALEOPSIS. L. *Hennep-* of *Kemp-Netel.*

De kelk is buisvormig en heeft vyf stekende tanden. — De bloemkroon is tweelippig; de bovenste lip is helmvormig, de onderste is drielobbig en draegt op de keel twee tandvormige bulten. — De onderste poederdraden zyn de langste. — De helmknopjens openen zich door eene dwarsloopende spleet. — De bloemen zyn roos, geel of wit. — De bladen zyn nooit hertvormig uitgekerfd.

1	De stam is dikker onder de bladen en met ruw hair bezet	2.
	De stam is niet onder de bladen verdikt, hy is zachthairig	3.
2	De bloemkroon is groot, geel, en de onderste lip is met viool geplekt	*G. Versicolor.*
	De bloemkroon is klein, purper of wit................	*G. Tetrahit.*
3	De bladen zyn smal, lans- of lynvormig	*G. Angustifolia.*
	De bladen zyn eirond-lansvormig	*G. Dubia.*

1. Galeopsis Tetrahit. L. *Vierhoekige Kemp-Netel.*

① Bloeit van in July tot in Augustus.

Gemeen op de boorden der velden, op het Exterlaer en overvloedig in de koornvelden te Waelhem (Nob.)

Te Berchem (V. H.)

2. Galeopsis dubia. Leers. *Verwarrende Kemp-Netel.*

Galeopsis ochroleuca. Lam.

① Bloeit van in July tot in September.

In de koornvelden byzonder te Waelhem en Duffel (Nob.)

Te Zammel (V. H.)

3. Galeopsis angustifolia. Ehrh. *Smalbladige Kemp-Netel.*

Galeopsis Ladanum. L.

① Bloeit van in July tot in October.

Op de boorden der wegen en in de koornvelden te Eeckeren en in de Polders (Nob.)

4. Galeopsis versicolor. Curtis. *Bontbloemige Kemp-Netel.*

① Bloeit van in July tot in October.

Op de kanten der vochtige velden en weiden te Duffel, Lent en elders (Nob.)

Te Berchem en Wilryck (V. H.)

STACHYS. L. *Anhoorn.*

De kelk is buis- klokvormig en heeft vyf stekende tanden. — De bloemkroon is tweelippig, de bovenste lip is regt en de onderste heeft drie botte lobben; de buis is van eenen hairring voorzien. — De poederdraden hangen uit de bloemkroon na de bevruchtiging; de onderste zyn de langste. — De zaedhokjens zyn eivormig en niet behaird. — De hoogste bloempakjens zyn gewoonelyk in eene air verzameld.

1	De bloemen zyn bleek geel	*S. Annua.*
	De bloemen zyn rood	2.
2	De bladen zyn bot geeindigd en byna zoo breed als lang; kleine plant	*S. Arvensis.*
	De bladen eindigen met eenen scherpen punt en zyn veel langer als breed; verhevene plant	3.

5 { De bladen zyn eirond en lang gesteel .... *S. Sylvatica.*
  { De bladen zyn lansvormig en zittend of byna zittend ... *S. Palustris.*

1. Stachys annua. L. *Eenjarige Anhoorn.*

① Bloeit van in July tot in October.

In de velden te Zoersel (Nob.)

Te Westerloo (V. H.)

2. Stachys sylvatica. L. *Bosch Anhoorn.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Gemeen op de kanten der grachten, enz.; op het Exterlaer, en naby de Gitschotel (Nob.)

De Stachys Ambigua. Smith, welken doktor Van Haesendonck gevonden heeft te Berchem en te Mortsel, is eenen bastaerd, voortkomende van den Stachys Sylvatica, bevrucht door den S. Palustris.

3. Stachys arvensis. L. *Akker Anhoorn.*

① Bloeit van in July tot in October.

Gemeen in de koornvelden, enz., te Hemixem en Aertselaer (Nob.)

Te Mortsel en Contich (V. H.)

4. Stachys palustris. L. *Moerus Anhoorn.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Op de waterkanten en boorden der grachten te Deurne en tusschen Herselt en Westerloo (V. H.)

BETONICA. Tourn. *Betonie.*

Verschilt van de Stachys door dit, dat de poederdraden niet na de bevruchtiging uit de bloemkroon hangen, en dat zich in de buis der bloemkroon geen hairring bevindt.

Eene specie :

De bloemen vormen eene korte bloemair.

Betonica officinalis. L. *Genees Betonie.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Te West-Meerbeeck (Kx.); in het Cuytenhoven bosch te Westerloo (V. H.)

BALLOTA. Tourn. *Ballote.*

De kelk is trechtervormig en tiennervig; er zyn vyf gelyke, breede, en in de lengte geploeide tanden.—De bloemkroon is tweelippig; de bovenste lip is heel en de onderste is drielobbig; deze lobben zyn bot, de middenste is grooter. — De poederdraden steken de buis der bloemkroon uit. — De bloemen vormen kort gesteelde trosjens.

Eene specie :

De middenste bladen zyn hartvormig.

Ballota fœtida. Lam. *Stinkende Ballote.*

♃ Bloeit in Juny en September.

Op den boord der wegen byzonder te Austruweel en in de Polders (Nob.)

Men vindt soms ook de varieteiten met bonte bladen en met witte bloemen.

LEONURUS. L. *Leeuwenstaert* (Nob.)

De kelk is klokvormig en heeft vyf stekende een weinig ongelyke tanden. — De bloemkroon is tweelippig : hare buis sluit eenen hairring in, de bovenste lip is regt, byna helmvormig; en de onderste heeft drie botte lobben, de zydelingsche lobben zyn langworpig, de middenste is grooter. — Er zyn vier poederdraden waervan de twee onderste de langste zyn, deze hangen uit de bloemkroon na de bevruchtiging.

Eene specie :

Verhevene plant; de bladen hebben drie of vyf lobben.

Leonurus Cardiaca. L. *Maegd Leeuwenstaert.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

Op de beschaduwde en woeste plaetsen tusschen Herselt en Aerschot (V. H.)

BRUNELLA. Tourn. *Brunelle.*

Klok-buisvormige, tweekleppige kelk, de bovenste lip is plat en afgesneden, heeft drie korte tanden, en draegt geenen bult, de onderste is tweedeelig. — De buis der bloemkroon is van eenen hairring voorzien. —De helmdraden dragen eenen uitstekenden punt. — De bloempakjens zyn in dikke bloemairen vereenigd.

Eene specie :

De bloemen zyn vioolkleurig.

Brunella vulgaris. L. *Gemeene Brunelle.*

♃ Bloeit van in July tot in Augustus.

Zeer gemeen op vele plaetsen, byzonder op de kant der drooge wegen (Nob.)

SCUTELLARIA. L. *Helm-* of *Gildkruid.*

De kelk is klokvormig, tweelippig en na de bevruchtiging gesloten; deszelfs lippen zyn heel en byna gelyk, de bovenste draegt eenen bult. — De bloemkroon is tweelippig, de bovenste lip is byna regt en helmvormig de onderste is drielobbig. — Er zyn vier poederdraden, waervan de twee onderste de langste zyn. — De bloemen zyn eentallig in de oksels der bladen geplaetst.

De bladen zyn regelmatiglyk tot aen den top getand *S. Galericulata.*
De bladen hebben maer van een tot drie paer tanden aen het ondereinde.. *S. Minor.*

1. Scutellaria galericulata. L. *Klakachtig Helmkruid.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Op de kant der grachten en vochtige plaetsen, in de grachten van 't fort Stuivenberg, alsook te Schooten, Merxem en elders (Nob.)

Te Tongerloo (V. H.)

2. Scutellaria minor. L. *Klein Helmkruid.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Op de kanten der grachten te Viersel, Massenhoven, Nylen (Nob.)

Te Eyndhout, Oevel en Tongerloo (Kx.)

4de Familie-Verdeeling : Ajugoideën. — De bloemkroon is byna eenlippig. — Er zyn vier poederdraden waervan de onderste de langste zyn.

AJUGA. L. *Zenegroen.*

Klokvormige vyftandige kelk. — De buis der bloemkroon houdt eenen hairring in; de bovenste lip is zeer kort en afgekapt, de onderste is drielobbig.

Eene specie :

De bloemen zyn gewoonelyk blauw, de bladen zyn getand en de stam is van kruipende wortelschietende takken voorzien.

Ajuga reptans. L. *Kruipend Zenegroen.*

♃ Bloeit in Mei en Juny.

Gemeen op vochtige plaetsen, in de weiden te Deurne, Borsbeeck en elders (Nob.)

TEUCRIUM. L. *Gamander.*

De kelk is buis of klokvormig en heeft vyf tanden waervan de bovenste dikwyls grooter en lipvormig is. — De buis der bloemkroon houdt geenen hairring in; de bovenste lip is tweelobbig en deze lobben zyn zydelings met de onderste lip gegroeit, waerdoor deze onderste lip vyflobbig schynt.

Eene specie :

De bladen zyn aen hunnen voet hartvormig uitgesneden en de kelk schynt tweelippig.

Teucrium Scorodonia. L. *Wilde-Salie Gamander.*

♃ Bloeit van in July tot in September.

Gemeen in de bosschen en op de boorden der weiden te Deurne, Berchem en elders (Nob.)

60ste Familie.

VERBENACEËN.

Tweeslachtige gewoonelyk een weinig onregelmatige bloemen. — De kelk is buisvormig, voortdurend en heeft vier of vyf verdeelingen. — De bloemkroon is afvallend, buisvormig en hare schyf is gewoonelyk tweelippig en vyfdeelig. — Er zyn vier poederdraden waervan er twee korte en twee lange zyn. — De styl is enkel en er is een enkele of tweedeelige stempel. — De vrucht is zaeddoosvormig en van vier eenzadige hokjens samengesteld. — Het zyn kruid- of houtachtige planten met vierhoekige stengen en tegenovergestelde bladen.

Een geslacht :

VERBENA. Tourn. *Yzerhard.*

De verdeelingen van den kelk zyn byna gelyk. — De poederdraden zyn in de bloemkroon gesloten. — De vrucht is zaeddoosachtig en is in twee of vier eenzadige zaedhokjens verdeeld, die ten ryptyde van elkander afscheiden.

Eene specie :

De bladen zyn min of meer ingesneden, de bloemen zyn bleek lilas en vormen zeer enge naeldvormige bloemairen.

Verbena officinalis. L. *Geneeskrachtig Yzerhard.*

♃ Bloeit van in Juny tot in October.

In de bosschen en op den kant der wegen in de Polders en op de Scheldedyk; soms ook in de Kempen (Nob.)

Tusschen Austruweel en Eeckeren en op de Scheldedyk naby het Noorderfort (V. H.)

TWEEDE ONDERSCHIKKING : Rondstaende eenbloembladige Planten.

De bloemkroon en de poederdraden zyn hooger geplaetst dan het vruchtbeginsel, hetwelk onderstaende is.

61ste Familie.

VACCINIEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen. — Vier- of vyftandige kelk.— De bloemkroon heeft vier of vyf verdeelingen, zy is klok-, rad- of kokervormig.—Er zyn acht of tien poederdraden, welke met de bloemkroon boven de vrucht geplaetst zyn.— De hokjens van de helmknopjens zyn naer boven buisvormig verlengd en openen zich ieder door eene poor. — De vrucht is eene vier- of vyfhokkige veelzadige bees. — Het zyn heesters met tuije, beurtelings geplaetste of verspreide bladen.

De stam is draedvormig, de bloemsteeltjens zyn drie of viermael langer dan de bloemen.. OXYCOCCOS.

De stam is niet draedvormig, de bloemstelen zyn korter dan de vrucht.. VACCINIUM.

VACCINIUM. L. *Bosch-* of *Krakebeziën.*

Vier of vyftandige kelk. — De bloemkroon is koker- of klokvormig en heeft vier of vyf zeer korte lobben. — Er zyn acht of tien poederdraden. — De vrucht is vier- of vyfhokkig. — De steng is regtstaende.

1 { Den onderkant der bladen is met zwarte klieren bedekt; de takken zyn zachthairig .... *V. Vitis-Idæa.*
De bladen hebben geene zwarte klieren, de takken zyn onhairig.. 2.

2 { De bladen zyn getand.................................. *V. Myrtillus.*
De bladen zyn heel en nooit getand................ *V. Uliginosum.*

1. Vaccinium Myrtillus. L. *Myrtachtige Boschbees.*

♄ Bloeit in April en Mei.

In de bosschen en de heide overvloedig (Nob.)

2. Vaccinium Vitis-Idæa. L. *Roode Boschbees.*

♄ Bloeit in April en Mei.

Overvloedig naby Turnhout in een bosch van den heer avoué Dillen, en op sommige andere plaetsen in de Kempen (Nob.)

Te Tongerloo (V. H.); Schriek (Donkelaer); tusschen Gheel en Meerhout (V. B.); te Gierle (R.)

3. Vaccinium uliginosum. L. *Moeras Boschbees.*

♄ Bloeit in April en Mei.

In de heideachtige bosschen te Brasschaet en tusschen Santhoven en Halle (Nob.)

Te Tongerloo (V. H.); Brasschaet (Westendorp.)

OXYCOCCOS. Tourn. *Zuerbees.* (Nob.)

Viertandige kelk. — De bloemkroon is radvormig en byna tot aen het ondereinde in vier lansvormige lobben verdeeld. — Er zyn acht poederdraden. — De vrucht is vierhokkig. — De stengen zyn draedvormig, liggend en wortelschietend.

Eene specie :

Oxycoccos palustris. Pers. *Moeras Zuerbees.*

Vaccinium Oxycoccos. L.

♄ Bloeit in Mei en Juny.

In de moerasachtige plaetsen te Westwezel (Nob.) Te Rethy (R.) ; tusschen Gheel en Meerhout ; te Tongerloo (V. H.)

62ste Familie.

CAMPANULACEËN.

Tweeslachtige regelmatige bloemen. — De kelk is in vyf lobben verdeeld, welke met de bloemkroon en de poederdraden rond den top van het vruchtbeginsel geplaetst zyn. — De bloemkroon is rad-, klok- of buisvormig en vyfdeelig. — Er zyn gewoonelyk vyf poederdraden. — De helmknopjens zyn vry, uitgenomen in het geslacht *Jasione*, waer zy door hun ondereinde aen elkander gegroeit zyn. — De vrucht is eene zaeddoos met twee, drie of zeldzamer vyf veelzadige hokken, welke zich zydelings of door hun boveneinde openen. — Het zyn kruidachtige planten welke gewoonelyk een melkachtig zap inhouden. — De bladen zyn beurtelings geplaetst of verspreid.

1 { De verdeelingen der bloemkroon zyn weinig diep, de bloemen zyn gewoonelyk groot en vormen trossen of bloemairen van weinige bloemen samengesteld.................................. 2.
De bloemkroon is byna tot aen het ondereinde in lynvormige lobben verdeeld ; de bloemen zyn klein en vormen dikke bloemhoofden of bloemairen.. 4.

2 { De stam is zeer dun, draedvormig en liggend ; de bloemen zyn zeer lang gesteeld ; de bloemkroon is klein en heeft eene zeer smalle buis.................................... WAHLENBERGIA.
De plant is niet liggend, heeft min of meer sterke stammen en de bloemkroon is gewoonelyk groot .... 3.

3 { De kelk verdeelingen zyn langer of ten minste zoo lang als de bloemkroon, welke radvormig is .... SPECULARIA.
De kelkverdeelingen zyn veel korter dan de bloemkroon; deze is klokvormig .... CAMPANULA.

4 { Het bloemhoofd is aen het ondereinde van eenen valschen kelk omringd; deze is van tien tot twintig bladertjens gevormd; de bloemen zyn gesteeld .... JASIONE.
De bloemair is van drie of vier bloemschudblaedjens vergezeld; de bloemen zyn zittend .... PHYTEUMA.

CAMPANULA. L. *Klokje.*

De kelk is vyfdeelig. — De bloemkroon is klokvormig en vyfdeelig. — Er zyn vyf vrye poederdraden, hunne helmdraden zyn aen hun ondereinde in eene vlies verbreed. — Er zyn van drie tot vyf draedvormige stempels. — De zaeddoos is topvormig, zy heeft van drie tot vyf hokken en opent zich door zoo veele zydelingsche poriën. — De bladen zyn getand en de bloemen gewoonelyk blauw of zeldzamer wit.

1 { De bloemkroon is met lang hair bezet.......................... 2.
De bloemkroon is onhairig .... 3.

2 { De bloemen zyn alle naer denzelfden kant gewend en vormen eenen langen bloemtros die niet met bladen gemengd is. *C. Rapunculoïdes.*
De bloemen zyn niet langs denzelven kant geplaetst en vormen eenen korten bloemtros die met bladen gemengd is...... *C. Trachelium.*

3 { De kelkverdeelingen zyn lansvormig (twee millimeters breed), de bloemsteng is niet getakt .... *C. Persicæfolia.*
De kelkverdeelingen zyn lynvormig (1 millimeter breed), de bloemsteng is dikwyls getakt.................................. 4.

4 { De wortelbladen zyn eirond hertvormig, de plant is klein *C. Rotundifolia.*
De wortelbladen zyn lansvormig-langworpig, de plant is verheven.. *C. Rapunculus.*

1. Campanula rotundifolia. L. *Rondbladig Klokje.*

♃ Bloeit van Juny tot in Augustus.

Gemeen op verscheidene plaetsen, op de kanten der grachten te Berchem en elders in de Kempen (Nob.)

Te Wilryck (V. H.)

2. Campanula rapunculoïdes. L. *Rapunselachtig Klokje.*

♃ Bloeit van July tot in Augustus.

In de heggen en grachtkanten te Deurne en Wommelghem, doch niet gemeen (Nob.)

3. Campanula Trachelium. L. *Ruwhairig Klokje.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

In de vochtige bosschen en heggen tusschen Eeckeren en de Donck, ook te Mortsel en elders (Nob.)

Te Brasschaet (V. H.)

4. Campanula Rapunculus. L. *Raepwortelig Klokje* of *Oprechte Rapunsel.*

② Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Zeer gemeen op den dyk van Hoboken en op vele andere plaetsen (Nob.)

5. Campanula persicæfolia. L. *Persikbladig Klokje.*

♃ Bloeit van Juny tot in Augustus.

Op den boord der wegen in de hegge te Cappellen-Putte (Nob.)

Te Eeckeren (V. H); te Beverloo (West.)

AENMERKING. — Wy hebben eens op het Exterlaer te Deurne de CAMPANULA GLOMERATA gevonden, zy onderscheidt zich gemakkelyk door hare bloemen welke zittend zyn, en ruikervormig op het einde van den stam verzameld.

WAHLENBERGIA. SCHRAD. *Wahlenberg's Hulde* (Nob.)

De kelk is drie- of vyfdeelig. — De bloemkroon is klokvormig en heeft drie of vyf lobben. — Er zyn drie of vyf poederdraden, hunne helmknopjens zyn vry. — Er zyn van twee tot vyf korte stempels. — De zaeddoos is byna bolvormig, zy is twee-, drie- of vyfhokkig en opend zich op haren top door kleppen.

Eene specie :

De stam is draedvormig, de bladen zyn vyf- of zevenlobbig :

Wahlenbergia hederacea. Reich. *Veilachtige Wahlenberg's Hulde* (Nob.)

Campanula hederacea. L.

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

In de moerasachtige weiden te Westerloo (Kx.); tusschen Westmalle en Brecht (R.)

SPECULARIA. Heister. *Venusspiegel.*

De kelk is vyfdeelig en heeft eene zeer lange buis. — De bloemkroon is radvormig en heeft vyf weinig diepe lobben. — Er zyn vyf poederdraden en de helmknopjens zyn vry. — Er zyn drie draedvormige stylen. — De zaeddoos is lynvormig en driehoekig, zy opend zich door drie zydelingsche poriën welke naest het boveneinde geplaetst zyn.

De bloemkroon is groot, zy staet open, en zoo lang als de kelk .... *S. Speculum.*
De bloemkroon is klein, zy is toe en veel korter als de kelkverdeelingen .... *S. Hybrida.*

1. Specularia Speculum. A. D. C. *Gewoone Venusspiegel.*

Campanula Speculum. L.

① Bloeit van in Mei tot in Augustus.

In de graenvelden te Mortsel, naby den spoorweg tusschen Lier en Hove (V. H.)

2. Specularia hybrida. A. D. C. *Bastaerd Venusspiegel.*

Campanula hybrida. L.

① Bloeit van in Mei tot in July.

In de graenvelden te Mortsel en Contich, zeldzaem in onze provincie (Nob.)

Rond Lier (V. H.)

PHYTEUMA. L. *Valsch Rapunsel.*

De kelk heeft vyf verdeelingen. — De bloemkroon is byna tot aen haer ondereinde in vyf lynvormige deelen verdeeld. — De helmknopjens zyn vry. — Er zyn twee of drie draedvormige stempels. — De zaeddoos is kort, twee- of driehokkig en opend zich door zooveel ruggelingsche poriën. — De bloemen zyn zittend en vormen bloemryke bloemairen of bloemhoofdjens.

Eene specie :

De bloemen zyn wit of blauw en tweestempelig; de wortelbladen zyn diep hertvormig ingesneden.

Phyteuma spicatum. L. *Airvormend Valsch Rapunsel.*

♃ Bloeit in Mei en Juny.

In de bosschen en weiden te Schooten, Eeckeren-Donck, enz. (Nob.); Brasschaet (V. H.)

AENMERKING. — Deze plant wordt ook gevonden met blauwe en vioolkleurige bloemen, byzonder achter het kasteel van de edele Mev. De Pret van Calesbergh, te Eeckeren-Donck (Nob.) en het is alsdan de varieteit COERULEUM [Phyteuma nigrum. Schmidt.]

JASIONE. L. *Jason'skruid* (Nob.)

De bloemkroon is byna tot aen haer ondereinde in vyf lynvormige deelen verdeeld. — Er zyn vyf poederdraden welke met hunne helmknopjens aen elkander gegroeid zyn. — De stempels zyn kort, regtstaende en dikwyls aen elkander gehecht. — De zaeddoos is bolvormig, tweehokkig en opend zich door twee kleppen. — De bloemen vormen bolvormige schermtjens welke van schudblaedjens omringd zyn.

Eene specie :

De plant is gewoonelyk met ruw hair bezet en de bladen zyn een weinig gekroesd.

Jasione montana. L. *Berg Jason'skruid.*

① of ② Bloeit van in Juny tot in September.

Zeer gemeen, byzonder op alle drooge en zavelachtige plaetsen in de Kempen (Nob.)

63ste **Familie.**

LOBELIACEËN.

Tweeslachtige onregelmatige bloemen. — De kelk is vyfdeelig en rond den top van het vruchtbeginsel geplaetst. — De bloemkroon is voortdurend, eenbladig en buisvormig : de buis is achterwaerts volgens hare lengte ingesneden ; de schyf is vyfdeelig en een- of tweelippig. — Er zyn vyf poederdraden, welke niet aen de bloemkroon gegroeid zyn en die met deze op den kelk geplaetst zyn. — De poederdraden zyn door de helmknopjens aen elkander gegroeid en vormen eene buis die den styl omringd. — Er is een draedvormige, twee- of zeldzamer driestempelige styl. — De vrucht is zaeddoosachtig, zy heeft twee of drie veelzadige hokjens en is door de kelkverdeelingen bekroond. — De plant is kruidachtig en voortlevend.

Eene specie :

LOBELIA. L. *Lobel's Nadacht* (Nob.)

De kelk is vyfdeelig. — De bloemkroon is buisvormig ; hare schyf is tweelippig, de bovenste lip is twee- en de onderste driesnedig. — De zaeddoos is twee- of driehokkig. — De bloemen zyn blauw.

Eene specie :

De stam is byna naekt ; de bladen zyn lynvormig en zyn rooswyze aen den voet van den steng verzameld.

Lobelia Dortmanna. L. *Heide Lobel's Nadacht.*

② Bloeit van in July tot in September.

Tusschen Veerle en Hersselt (V. H.); 's Gravenwezel, Retby, Schilde (R.); Worstel en Hoogstraeten (Sommé.)

64ste Familie.

CUCURBITACEËN.

Eenhuizige of zeldzamer tweehuizige of veelechtige, regelmatige bloemen. — De kelk heeft vyf tanden of lobben. — De bloemkroon heeft ook zooveel insnedingen. — Er zyn vyf poederdraden. — De poederzakjens hebben lynvormige hokjens. — Het vruchtbeginsel is onderstaende en heeft drie of vyf veel- of weinigzadige hokjens. — De vrucht is beesachtig. — Het zyn kruidachtige, gewoonelyk klimmende planten met klauwieren voorzien.

Eene specie :

BRYONIA. L. *Water-afdryver* (Nob)

Een- of tweehuizige bloemen; de kelk der vrouwelyke bloem heeft eene byna bolvormige buis welke boven het vruchtbeginsel halsvormig versmalt is. — De vrucht is klein, beesachtig en rond, zy houd zes of door onvolmaekte wasdom, minder zaedjens in.

Eene specie :

De plant is voortdurend en heeft zeer dikke witte wortels, de bloemen zyn groenachtig wit en tweehuizig; de rype vruchten zyn rood.

Bryonia dioïca. Jacq. *Tweeslachtige Water-afdryver.*

♃ Bloeit van in Juny tot in September.

In de hagen en losschen op woeste plaetsen te Deurne, Wyneghem en elders (Nob.)

Te Heyst-op-den-Berg en Everbode (V. H.)

65ste Familie.

CAPRIFOLIACEËN.

Tweeslachtige regelmatige of onregelmatige bloemen. — De kelk heeft vier of vyf voortdurende of afvallende tanden die boven het vruchtbeginsel geplaetst zyn. — De bloemkroon staet op den voet der kelkverdeelingen; zy is eenbladig en heeft vier of vyf lobben, zy is afvallend en buisvormig, tweelippig, klok- of radvormig. — Er zyn vier of vyf vrye poederdraden die op de buis der bloemkroon geplaetst zyn : De helmdraden zyn soms tweedeelig; de hokjens der helmknopjens zyn somtyds van elkander verwyderd. — Er zyn of wel drie of vyf zittende stempels, of wel drie- of vyf stylen welke vry of aen elkander gehecht zyn en alsdan met eenen drielobbigen stempel eindigen. — De vrucht is onderstaende, zy is beesachtig en heeft drie of vyf, een- of weinigzadige hokjens, somtyds wordt zy eenhokkig door de vernietiging der tusschenvliezen. — Het zyn gewoonelyk min of meer verhevene heesters, dikwyls zyn zy klimmend en zeer zeldzaem kruidachtig; de bladen zyn tegenovergesteld.

1	De bladen zyn geheel en de bloemkroon buisvormig	LONICERA.
	Ingesnedene of getande bladen, radvormige bloemkroon	2.
2	Zeer kleine kruidachtige plant	ADOXA.
	Verhevene gewoonelyk houtachtige plant........................	3.
3	Gevleugelde bladen; de vrucht houdt drie of vyf zaedjens in.	SAMBUCUS.
	Getande of gelobde bladen; eenzadige vruchten...........	VIBURNUM.

ADOXA. L. *Zonderroem* (Nob.)

Regelmatige bloemen. — De kelk heeft twee of drie aengroeijende lobben. — De bloemkroon is radvormig en heeft vier of vyf verdeelingen. — Er zyn vier of vyf poederdraden welkers

helmdraden diep ingesneden zyn; elk hunner verdeelingen draegt een der twee helmknopjens-lobben. — Er zyn vier of vyf vreye poederdraden. — De vrucht is zapryk en beesachtig; zy heeft vier of vyf eenzadige hokjens en is door de kelkverdeelingen bekroond.

Eene specie :

De plant is zeer klein en kruidachtig; de bloemen zyn groenachtig geel.

Adoxa moschatellina. L. *Moskactgeurige Zonderroem* (Nob.)

♃ Bloeit in April en Meert.

Op den boord der beschaduwde beken in de boschjens tusschen Berchem en Borgerhout, naby de Herenthalsche vaert; alsook te Mortsel, Deurne en elders (Nob.)

SAMBUCUS. L. *Flier* of *Klankbuis-hout.*

Regelmatige bloemen. — De kelk heeft vyf zeer kleine lobben. — De bloemkroon is radvormig en heeft vyf verdeelingen. — Er zyn vyf poederdraden en drie of vyf stempels. — De vrucht is beesachtig, gekleurd, zapryk en houdt drie of vyf eenzadige hokjens in of wel is zy eenzadig door de vernietiging der tusschenvliezen.

Kruidachtige plant, de bladen zyn van bladachtige schudblaedjens voorzien.......... *S. Ebulus.*
Houtachtige heesters; er zyn geene of ten minsten zeer kleine bladschudblaedjens.......... *S. Nigra.*

1. Sambucus nigra. L. *Gewoone Flier.*

♄ Bloeit van in Juny tot in July.

Gemeen op vele plaetsen en wordt ook zeer dikwyls gekweekt (Nob.)

2. Sambucus Ebulus. L. *Nederige Flier.*

♃ Bloeit van in Juny tot in Augustus.

Op den dyk van Hoboken (Nob.)

VIBURNUM. L. *Sneeuwbal.*

De bloemen zyn of wel alle regelmatig of de buitenste van den bloemenstand zyn onregelmatig. — De kelk heeft vyf zeer kleine lobben. — De bloemkroon is radvormig of wel klok-radvormig en vyfdeelig. — Er zyn vyf poederdraden en drie zittende stempels. — De vrucht is beesachtig, gekleurd, eenhokkig en eenzadig.

Eene specie :

De bladen zyn in drie of vyf diepe lobben verdeeld, de zaden zyn bolvormig.

Viburnum Opulus. L. *Gewoone Sneeuwbal.*

♄ Bloeit in Mei en Juny.

In de bosschen, hagen, hoven, enz., zeer gemeen (Nob.)

De Viburnum opulus sterilis L., wordt in de tuinen gekweekt en is onder de namen gekend van dubbele Sneeuwbal of Balroos; deze is onvruchtbaer.

LONICERA. L. *Geitenblad.*

Onregelmatige bloemen. — De kelk heeft vyf zeer kleine lobben. — De bloemkroon is klok-trechtervormig en tweelippig, de bovenste lip is vier-, en de onderste drielobbig. — De vrucht is beesachtig en gekleurd, zapryp en driehokkig, dikwyls wordt zy eenhokkig door de vernietiging der tusschenvliezen.

Eene specie :

De bloemen zyn in gesteelde bloemhoofdjens verzameld, en de bovenste bladen zyn insgelyks gesteeld.

Lonicera Periclymenum. L. *Bosch Geitenblad.*

♄ Bloeit van in Juny tot in September.

In de bosschen te Wilryck, Contich en elders (Nob.)

Te Schooten, Brasschaet (V. H.)

INHOUD

DER

FAMILIËN VAN HET EERSTE DEEL.

